

ปัญหาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างสรรคหน้ากากผีตาโขนด้านซ้าย:
ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ

Problems of Local Wisdom Protection for the Making of
Phi Ta Khon Mask in Dan Sai: A Comparative Study
between Thai and International Laws

ปัญหาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างสรรคหน้ากากผีตาโขนด้านซ้าย:
ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ

Problems of Local Wisdom Protection for the Making of
Phi Ta Khon Mask in Dan Sai: A Comparative Study
between Thai and International Laws

دنۇگەر ئىئىترى

การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ปีการศึกษา 2557

©2558

دنۇگثر ءىوئرر

سرورنلرسلرر

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เรื่อง ปัญหาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างสรรค์ หน้ากากผีตาโขนด้านซ้าย:
ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ

ผู้วิจัย ดนุภัทร ถือตรง

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ปัจฉิมา ชนสันติ)

ผู้เชี่ยวชาญ

(ดร.ธนิต ชั่งถาวร)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรยา สิงห์สงบ)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

7 กันยายน 2558

ธนุภัทร ถือตรง. ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, กันยายน 2558, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
ปัญหาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างสรรค์หน้ากากผีตาโชนด้านซ้ายศึกษาเปรียบเทียบ
กฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ (165 หน้า)
อาจารย์ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์

บทคัดย่อ

ประเทศไทยเป็นประเทศเต็มไปด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน การดำรงชีวิต ที่อยู่คู่กับคนในท้องถิ่นมาช้านาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลในท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาจากรุ่นบรรพบุรุษ หรือได้รับจากชุมชน ได้แก่ วัฒนธรรม ครอบครัวยุค รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ตรงของคนในท้องถิ่น ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ กิจกรรมในท้องถิ่น การประกอบอาชีพ และการเรียนรู้จากธรรมชาติแวดล้อม ซึ่งอาจจะเป็นทั้งแนวคิด กิจกรรมและบุคคลที่ได้รับการยกย่องให้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น บางภูมิปัญญาท้องถิ่นก็เป็นที่รู้จักไปทั่วโลกอาจเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน จนถึงเพิ่มรายได้ให้ประเทศ เช่น ภูมิปัญญาหน้ากากผีตาโชนด้านซ้ายที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ได้คืออำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ด้วยประโยชน์ที่มากมายจากภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างสรรค์หน้ากากผีตาโชนด้านซ้ายอาจทำให้ต่างประเทศนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยนั้นไปแสดงหาประโยชน์ และอ้างเป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นหากภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการคุ้มครองก็จะเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นและประเทศ

ประเทศไทยนั้นยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ให้ความคุ้มครองกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างสรรค์ แม้จะมีกฎหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช และกฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย แต่ก็ไม่ได้ให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นครอบคลุมทั้งหมด ประเทศไทยมีกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ให้ความคุ้มครองเฉพาะสินค้าหัตถกรรม และสินค้าเกษตรที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ หากกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยนั้นมีขอบเขตการคุ้มครองถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ได้ก็จะเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างสรรค์หน้ากากผีตาโชนด้านซ้ายที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์

ผู้เขียนจึงเห็นว่าหากประเทศไทยได้มีการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีขอบเขตการให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์หรือมีกฎหมายให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างสรรค์โดยตรง ชุมชนหรือท้องถิ่นในประเทศไทยในหลาย ๆ ท้องที่จะได้รับประโยชน์มากเพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นของประเทศไทยมีความหลากหลายและเป็นประโยชน์อย่างมาก หากมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครอง จะเป็นประโยชน์อย่างมาก

คำสำคัญ: สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, กฎหมายไทย, กฎหมายต่างประเทศ

Thuetrong, D. LL.M., September 2015, Graduate School, Bangkok University.
Problems of Local Wisdom Protection for the Making of Phi Ta Khon Mask in Dan Sai
A Comparative Study between Thai and International Laws (165 pp.)
Advisor: Assoc.Prof.Udomsak Sinthipong

ABSTRACT

Phi Ta Khon is one of Thailand's cultural heritage and local wisdom festivals that reflects belief, tradition, ritual, and recreational activity of the local people in Loei province. This local wisdom has been passed on from generation to generation. It incorporates the knowledge and direct experience of people in the community who have joined the local activities and learned from their surroundings. Either due to the festival itself or the people, it is regarded as the local wisdom and recognized worldwide, which can help increase the income of the community or even the country. This local wisdom has its geographical origin in Dan Sai district, Loei province. However, foreigners could take and claim ownership over it to make some benefits unless this local wisdom was protected by law.

Unfortunately, Thailand has no law enforcement regarding the protection of creative local wisdom. The local wisdom protections we have include the Plant Varieties Protection Act and the Protection and Promotion of Traditional Thai Medicine Wisdom Act. Although we have the geographical indication law that protects our handicraft products, and agricultural products according to their geographical origins, it will be a significant step if Thailand could pass a law that covers the protection of our local wisdom according to the geographical origin, such as the making of Phi Ta Khon mask in Dan Sai.

In my opinion, Thailand should pass a specific law to protect the local wisdom based on its geographical origin, and clearly define the term local wisdom in that regard. In addition, organizations should be established to oversee the local wisdom in different parts and communities in the country so that we can protect our own cultural heritage for the next generation.

Keywords: Geographical Indication, Local Wisdom, Thai Law, International Law

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และท่านอาจารย์ปัจฉิมา ธนสันติ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้ความเมตตา เสียสละในการให้คำปรึกษา ช่วยแนะนำแนวทาง การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ตรวจสอบ และแก้ไข เพิ่มเติม ขอบกพร่องในงานเป็นผลให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนสำเร็จได้ด้วยดี รวมถึง อาจารย์ท่านที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ และสามารถนำความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาสาร นิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มาไว้ ณ โอกาสนี้

ทั้งนี้ขอขอบพระคุณ ดร.ธนิต ชังถาวร ที่ได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ แนวทางในการ จัดทำและข้อมูลการสารนิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในท้ายที่สุดนี้ หากสารนิพนธ์นี้มีคุณค่าหรือมีคุณประโยชน์ด้วยประการใด แก่ผู้ที่สนใจศึกษา ค้นคว้า ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยช่วยเหลือเป็นกำลังใจ อบรมสั่งสอน เลี้ยงดูข้าพเจ้า ตลอดจนขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจ เสมอมาจนการศึกษาสำเร็จไปด้วยดี

ธนุภัทร ถือตรง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	5
1.3 สมมติฐาน	5
1.4 วิธีดำเนินการศึกษา	5
1.5 ขอบเขตการศึกษา	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำนากากผีตาโชนตามกฎหมายไทย	
2.1 ความเป็นมาของนากากผีตาโชนด้านซ้าย	7
2.2 ปัญหาที่เกิดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเทศไทย	16
2.3 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นนากากผีตาโชนตามกฎหมาย ทรัพย์สินทางปัญญาของไทย	18
2.4 การคุ้มครองภูมิปัญญานากากผีตาโชนด้านซ้ายตามร่างบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง	43
บทที่ 3 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในภูมิปัญญาท้องถิ่นนากากผีตาโชนด้านซ้าย ในกฎหมายต่างประเทศ	
3.1 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลงระหว่างประเทศ	50
3.2 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามสหภาพยุโรป	59
3.3 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามประเทศฝรั่งเศส	65
3.4 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามประเทศลาว	70
3.5 ความแตกต่างการคุ้มครองนากากผีตาโชนด้านซ้ายภายใต้กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ระหว่างสหภาพยุโรป ประเทศลาว และประเทศฝรั่งเศส	74

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างในการคุ้มครองภูมิปัญญา ท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ	
4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของ ไทยกับกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป	77
4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย กับประเทศฝรั่งเศส	80
4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย กับประเทศลาว	82
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 บทสรุป	85
5.2 ข้อเสนอแนะ	90
บรรณานุกรม	92
ภาคผนวก ก พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546	94
ภาคผนวก ข ระเบียบประชาคมยุโรป เลขที่ 1151/2012	107
ประวัติผู้เขียน	165
เอกสารข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิ์ในรายงานการค้นคว้าอิสระ	

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1: ผีตาโขนใหญ่	12
ภาพที่ 2.2: ผีตาโขนน้อย	14
ภาพที่ 2.3: อาวุธผีตาโขน	15
ภาพที่ 2.4: เครื่องดนตรี หรือหมากกะหล่ง	16

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีความหลากหลายและอุดมสมบูรณ์ด้วยภูมิปัญญา (Traditional Knowledge) ซึ่งเป็นผลมาจากความคิดสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษไทย ประชากรไทยได้ใช้ภูมิปัญญาดังกล่าวเพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตมาช้านาน และด้วยคุณค่าและศักยภาพของภูมิปัญญาไทยนี้ ทำให้เป็นที่รู้จักในประเทศจนถึงต่างชาติได้ให้ความสนใจในภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทยมีมาช้านานเป็นที่รวมขององค์ความรู้ของคนในท้องถิ่นทั้งทางด้านศิลปะ ทัศนกรรม และวัฒนธรรม ซึ่ง โดยสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นในรูปแบบต่าง ๆ และมีการใช้อย่างแพร่หลาย ได้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านภูมิปัญญาไทยได้ ดร.ธนิต ชังถาวร จัดทำรายงานการศึกษาการรวบรวมความคิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยเพื่อนำเสนอกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้แบ่งภูมิปัญญาไทยออกเป็น 9 ประเภท คือ¹

1) ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ องค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ ถ่ายทอดและสืบทอดผลงานด้านภาษา เช่น ตัวอักษร ตัวเลข ภาษาเขียน ภาษาพูด ภาษาท่าทาง ภาษาสัญลักษณ์ รวมทั้งวรรณกรรมรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์และวรรณกรรมมุขปาฐะเช่นนิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย สำนวนภาษิต ฯลฯ

2) เกษตรกรรม ได้แก่ องค์ความรู้ ทักษะและเทคนิค ด้านเกษตรกรรม เช่นการคัดเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูก การทำนาปลูกข้าว การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิตและการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

3) ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ได้แก่ องค์ความรู้และความสามารถในการประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอน ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี ในการสร้างสรรค์ถ่ายทอดและสืบทอด ประเพณี พิธีกรรม ที่มีคุณค่าต่อสังคม เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเทศน์มหาชาติ พิธีไหว้ครู พิธีทำขวัญต่าง ๆ พิธีสืบทอดบ้านเมือง ประเพณีลงแขก ฯลฯ

4) การละเล่น การแสดง ดนตรีและนันทนาการ ได้แก่ องค์ความรู้และความสามารถด้านการสร้างสรรค์ถ่ายทอดและสืบทอดศิลปะการแสดง การร่ายรำ ดนตรี การละเล่นและกีฬา ของราชสำนัก

¹ ธนิต ชังถาวร, *การรวบรวมความคิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย*, (กรุงเทพฯ: กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, 2550).

และของพื้นบ้าน เช่น โขน ละคร หนังตะลุง ฟ้อนเล็บ ตีคลี ตะกร้อ เป็นต้น และยังรวมทั้งศิลปะการต่อสู้ เช่นกระบี่กระบอง มวย รำดาบ รำกริช เป็นต้น

5) ศิลปกรรม ได้แก่ องค์ความรู้และความสามารถในการสร้างสรรค์ ถ่ายทอดและสืบทอดผลงานทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมและประยุกต์ศิลป์ เช่น การเขียนภาพบนผ้า การสักลาย การหล่อพระพุทธรูป การสร้างบ้านทรงไทย เป็นต้น

6) อาหารและโภชนาการ ได้แก่ องค์ความรู้และความสามารถในการเลือกสรรพืชและสัตว์ในท้องถิ่น มาประดิษฐ์และปรุงแต่งเป็นอาหาร กระบวนการทำอาหาร เครื่องใช้ไม้สอยความเชื่อ ค่านิยม และธรรมเนียมในการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ เช่น อาหารสำหรับผู้ป่วย อาหารสำหรับแม่ลูกอ่อน ตลอดจนการแปรรูปเป็นสินค้า

7) การแพทย์แผนไทย ได้แก่ องค์ความรู้และการจัดการด้านสุขภาพอนามัยที่ชุมชนสืบทอดกันมา เช่น การนวดแผนโบราณ การต่อกระดูก การพอกยาสมุนไพร

8) อุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ องค์ความรู้และความสามารถในการเลือกสรรวัสดุการสร้างสรรคเชิงศิลปะและกระบวนการประดิษฐ์งานหัตถกรรมและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น การทอผ้าไหม การทอผ้าฝ้าย การทอเสื่อ การประดิษฐ์ของเล่น การประดิษฐ์พวงมาลัย เป็นต้น

9) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ องค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์พัฒนาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การเลือกที่อยู่อาศัย การสร้างบ้านเรือนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การทำแนวปะการังเทียม การปลูกป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน การทำห้องร่อนและการขุดลำประโดงของชาวสวน การรู้แหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ เป็นต้น

ในประเทศไทยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรม ที่เรียกว่า ผีตาโขน ประเพณีผีตาโขน เป็นการละเล่นที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อบวงสรวงบูชาติดต่อกับผู้ชมดูการละเล่น คือ วิญญาณผีบรรพชน ที่กลุ่มชนชาติพันธุ์ไท-ลาว เชื่อถือร่วมกันว่าบรรพชน คือ ต้นตระกูลเผ่าพันธุ์ผู้ที่สร้างบ้านเมือง บรรพชนเมื่อตายเป็นผี จึงเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่น่าเกรงขาม มีอำนาจที่จะดลบันดาลให้ความอุดมสมบูรณ์หรือความหายนะแก่บ้านเมืองได้ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ เพื่อความอุดมสมบูรณ์พูนสุขของบ้านเมือง เมื่อถึงงานบุญประเพณีสำคัญ ๆ จึงจะต้องทำการละเล่นเต้นฟ้อนผีตาโขน เพื่อเซ่นสรวงบูชาให้เป็นที่ ถูกอกถูกใจแก่ผีบรรพชน การละเล่นผีตาโขนจึงเป็นการละเล่นที่มีมาแต่โบราณ และผ่านการ สืบทอดทางพิธีกรรมเป็นสายยาวจากรุ่นต่อรุ่นมาจนถึงปัจจุบัน ผีตาโขนจึงเป็นการละเล่นส่วนหนึ่งในงานบุญหลวงของอำเภอด่านซ้าย

ผีตาโขนด่านซ้าย เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม การละเล่น และศิลปกรรม ที่ทำชื่อเสียงให้อำเภอด่านซ้ายเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ประเทศไทยนั้นยังไม่มี

กฎหมายเฉพาะที่ให้ความคุ้มครองกับภูมิปัญญาท้องถิ่น แม้จะมีกฎหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช และกฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย แต่ก็ไม่ได้ ให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นครอบคลุมทุกประเภท ประเทศไทยมีกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่กลับเป็นที่น่าเสียดายว่าในการคุ้มครองด้วยการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไถยนั้น คุ้มครองเฉพาะการคุ้มครองสินค้าหัตถกรรม และสินค้าเกษตรที่เชื่อมโยงกับแห่งภูมิศาสตร์แต่ยังไม่มี การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ดังกล่าวนั้นไม่อยู่ภายใต้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไถยแต่อย่างใด ดังนั้นหากนำกฎหมายสิ่ง บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาขยายขอบเขตให้มีความคุ้มครองถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นได้น่าจะเป็นประโยชน์อย่าง มากในการให้ความคุ้มครอง

ปัจจุบันประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 มาตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 จนถึงบัดนี้ ในปี พ.ศ. 2557 เป็นเวลา 10 ปี แล้ว แต่ตลอด ระยะเวลาที่ผ่านมาการบังคับใช้กฎหมายตามกฎหมายฉบับดังกล่าว ยังประสบปัญหาในเรื่องการให้ความ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยประเทศไทยให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในสินค้า หัตถกรรมสินค้าการเกษตรและอุตสาหกรรมเท่านั้นไม่ได้ขยายความคุ้มครองให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญา ชาวบ้านที่เป็นมรดก ทางด้านความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม การละเล่น และศิลปกรรม ทำให้เกิดปัญหา ในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาชาวบ้านของไถย อาจทำให้มรดกภูมิปัญญาขึ้นนี้ถูกนำไปใช้โดยชาติ อื่นในเชิงพาณิชย์ และทำให้เสียอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ ในความเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านของไถยได้ ด้วยเหตุนี้กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไถยควรมีการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายให้ครอบคลุมคุ้มครอง ถึงภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อเป็นการป้องกันการนำเอาภูมิปัญญาที่เป็นมรดกของไถยไปใช้ในเชิงพาณิชย์ ทำให้ประเทศเสียประโยชน์ ในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไถยจึงนำกฎหมายต่าง ประเทศมาเป็นแนวทางในการแก้ไข

ในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญกับกฎหมายในเรื่องสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์มาอย่างยาวนานในชื่อเรียกที่ต่างกันออกไปตามกฎหมายหรือความตกลงระหว่างประเทศ ที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้รับความคุ้มครอง ประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลายใกล้เคียง กับสหภาพยุโรปสินค้าที่ออกสู่ท้องตลาดไม่น้อยเป็นสินค้าทางด้านการเกษตรและเป็นสินค้าการเกษตรที่มี ลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละพื้นที่ โดยชาวยุโรปจะนำเอาชื่อแหล่ง ผลิตซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้ามาเป็นชื่อเรียก นอกจากนั้นยังมีการนำเอาชื่อของสินค้าผนวกเข้ากับ แหล่งกำเนิดเพื่อให้เรียกแทนสินค้า ทำให้คุณค่าของชื่อซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันมีชื่อเสียงบอก แหล่งกำเนิดของสินค้านั้นต้องถูกทำลายไป ทำให้เกิดแนวคิดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ขึ้นมา

สหภาพยุโรปได้มีการผลักดันประเด็นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สู่การเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอูรุกวัยเกิดเป็นความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า เพื่อที่จะขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งไม่จำกัดเพียงประเทศในแถบยุโรปอีกต่อไป กลุ่มอาเซียนรวมถึงประเทศไทยที่เข้าร่วมเป็นภาคีในความตกลงฉบับนี้ต้องดำเนินการจัดทำกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เช่นกัน

ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (AGREEMENT ON TRADE-RELATED ASPECTS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS) ในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำ ที่ในประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการคุ้มครองเห็นได้จากในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปทั้ง 27 ประเทศ ที่มีการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้นใช้บังคับภายในระหว่างประเทศสมาชิก จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศสหภาพยุโรปนั้นมีการผลักดันอยู่เรื่อย ๆ จึงจะน่าเป็นแบบอย่างในการพัฒนากฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยได้

หากพิจารณากฎหมายไทย ตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 มีความสอดคล้องกับมาตรการของสหภาพยุโรปและมีความแตกต่างด้วยเมื่อพิจารณาจากขอบเขตการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สหภาพยุโรปเองได้ให้ความสำคัญกับสินค้าไวน์และสุราอย่างมาก โดยสหภาพยุโรปนั้นได้บัญญัติหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในเรื่องไวน์และสุราเป็นการเฉพาะคู่ได้จากระเบียบประชาคมยุโรป เลขที่ 1439/1999 คุ้มครองสำหรับไวน์ และระเบียบประชาคมยุโรป เลขที่ 1576/81 คุ้มครองสำหรับสุรา ส่วนกฎหมายไทย คือพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้นบัญญัติให้การคุ้มครองไวน์และสุราได้มีการแยกการคุ้มครองเป็นเรื่องเฉพาะโดยบัญญัติการคุ้มครองรวมกับสินค้าประเทศอื่น ส่วนข้อรัฐบัญญัติสหภาพยุโรป 1151 (EC Regulation 1151/2012) แห่งสภายุโรปและคณะมนตรีลงวันที่ 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 2012 ในมาตรา 17 ว่าระบบมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์พิเศษซึ่งรับรองการผลิตด้วยวิธีดั้งเดิมกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองวิธีการผลิตและสูตรแบบดั้งเดิมด้วยการช่วยให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์แบบดั้งเดิมในการทำการตลาดและสื่อคุณลักษณะที่เป็นตัวเพิ่มมูลค่าของสูตรและผลิตภัณฑ์แบบดั้งเดิมให้ผู้บริโภคทราบ เพียงแต่ข้อรัฐบัญญัตินี้ใช้กับผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหารไม่รวมถึงภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย

เมื่อพิจารณาแล้วกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยกับสหภาพยุโรป ไทยควรนำเอาหลักเกณฑ์ของสหภาพยุโรปมาใช้ อีกทั้งแนวทางในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยกับสหภาพยุโรปนั้นมีลักษณะการให้ความคุ้มครองที่สอดคล้องกัน และก็มีความแตกต่างบ้างซึ่งต้องพิจารณาเรื่องใดที่ควรนำมาปรับใช้กับกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย จึงเห็นว่าถ้ากฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยนั้นนำหลักเกณฑ์ของสหภาพยุโรปมาปรับใช้กับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยจะเป็นประโยชน์ต่อกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยอย่างมาก ดังนั้น หากประเทศไทยมีการ

พัฒนาทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้คุ้มครองถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นแหล่งกำเนิดทางวัฒนธรรมโดยอาศัยหลักเกณฑ์ของสหภาพยุโรปจะได้รับประโยชน์มาก

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรศึกษาข้อกฎหมาย ปัญหาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้าากาผีตาโขน ด้านซ้ายภายใต้กฎหมายไทย ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางพัฒนาปรับปรุงกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาของหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้าากาผีตาโขนด้านซ้ายตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศลาว

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความสอดคล้องและความแตกต่างในมาตรการกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้าากาผีตาโขนของประเทศไทยกับกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศลาว

1.3 สมมติฐาน

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ของไทยยังไม่มี การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ จึงควรที่จะ มีการแก้ไขและปรับปรุง พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีความเหมาะสมที่จะใช้ ใน การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศลาว ด้วยเหตุนี้การศึกษามาตรการต่างๆของกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและ แก้ไขกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการเปรียบเทียบถึง มาตรการทางกฎหมายไทยในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นกับกฎหมายต่างประเทศ โดยเป็นการ ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลการวิจัยทางด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตำรากฎหมายทรัพย์สินทาง ปัญญาที่เกี่ยวข้องประเด็นปัญหาของการวิจัย บทความ วารสารต่าง ๆ จัดทำขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งใน

ประเทศและนอกประเทศ รวมทั้งแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ และบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537, พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 เป็นต้น

1.5 ขอบเขตการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของไทยที่จะคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยจะทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับมาตรฐานทางกฎหมายต่างประเทศ อันได้กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศลาว ส่วนต่อมาจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความสอดคล้องและความแตกต่างในมาตรการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นของกฎหมายประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศ และสุดท้ายจะทำการเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมต่อการนำมาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นของต่างประเทศมาปรับใช้กับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเทศไทยต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของหน้ากากผีตาโชนด้านซ้ายและหลักเกณฑ์กฎหมายไทยในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
- 2) ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโชนด้านซ้ายระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศลาว
- 3) ทำให้ทราบถึงความสอดคล้องและความแตกต่างในมาตรฐานทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโชนด้านซ้ายของไทยกับกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศลาว เพื่อให้ทราบถึงแนวทางข้อเสนอในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย

บทที่ 2

การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำหน้ากากผีตาโขนตามกฎหมายไทย

2.1 ความเป็นมาของหน้ากากผีตาโขนด้านซ้าย

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของหน้ากากผีตาโขนด้านซ้าย

การเล่นผีตาโขนมีมาแต่โบราณกาลอาจเป็นร้อยปีแล้ว แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันแน่ชัด ผ่านการตกผลึกถ่ายทอดพิธีกรรมมาจากบรรพชนหลาย ๆ รุ่น ผีตาโขนเป็นการละเล่นส่วนหนึ่งในงานประเพณีบุญหลวงของอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย เป็นสีสันแห่งการเฉลิมฉลองในงานบุญหลวง โดยเฉพาะในพิธีอันเชิญพระเวสสันดร และนางมัทรีเข้าเมืองตามฮีตเดือนสี่ (บุญพระเวสส์) ของชาวอีสานทางด้านซ้าย ได้รวมเอางานบุญฮีตเดือนสี่บุญพระเวสส์ ฮีตเดือนห้า บุญสงกรานต์ ฮีตเดือนหก บุญบั้งไฟ และฮีตเดือนเจ็ด บุญข้าสะ มาจัดขึ้นพร้อม ๆ กันในช่วงเดือนเจ็ด ซึ่งมักจะอยู่ระหว่างปลายเดือนมิถุนายนถึงช่วงต้นเดือนกรกฎาคมของทุกปี¹

เดิมเรียกการเล่นผีตาโขนว่า “ผีตามคน” มาในงานบุญพระเวสส์ ต่อมาจึงเรียกเพี้ยนมาเป็นผีตาโขนซึ่งเป็นการละเล่นที่เกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณของบรรพบุรุษ ต่อมาการเล่นผีตาโขน มีการปรับเปลี่ยนผสมผสานให้เป็นการละเล่นที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแท้จริงแล้วการเล่นผีตาโขนคือการผสมผสานการนับถือพุทธศาสนากับความเชื่อในวิญญาณของบรรพชนให้เกิดพัฒนาการเป็นหนึ่งเดียวกันทำให้ชุมชนรักใคร่ทั้งยังเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ช่วยควบคุมสังคมให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีได้เป็นอย่างดี² อีกแง่มุมที่สำคัญของการละเล่นผีตาโขน ยังเกี่ยวข้องผูกพันกับตำนานแห่งพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองด่านซ้ายคือ พระธาตุศรีสองรัก ที่เชื่อกันว่าสร้างขึ้นโดยพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยาและพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุตโดยมีเรื่องเล่าว่าคู่รักคู่หนึ่งถูกกีดกันความรัก ได้พากันหนีหลบเข้าไปอยู่ในอุโมงค์ที่เก็บทรัพย์สินของวัด แล้วทั้งคู่ตายไปด้วยกันในอุโมงค์กลายเป็นเจ้าพ่อกวนและเจ้าแม่นางเทียมมีหน้าที่ในการดูแลรักษาองค์พระธาตุตลอดมา

การเล่นผีตาโขน ในวันแรกจะเริ่มต้นทำพิธีบายศรีที่บ้านของเจ้าพ่อกวนและเจ้าแม่นางเทียมในภาคเช้าเด็ก ๆ จะช่วยกันจัดหาเศษผ้ามาเย็บเป็นเสื้อผ้าของผีตาโขนหาอุปกรณ์คือหวดหนึ่งข้าวเหนียว และก้านมะพร้าวมาทำหน้ากากผีตาโขนด้วยการวาดลวดลายเพิ่มสีสันเป็นผีตาโขนที่หน้าตาน่ากลัว

¹ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, *วารสารวัฒนธรรม*, (2557): 51-55.

² เรื่องเดียวกัน.

นอกจากนี้ยังมีการนำ “หมากกะหล่ง” หรือกระดิ่งผูกคอวัวควายมาทำเป็นเครื่องประดับผูกที่เอว เมื่อเดินหรือเดินเป็นจังหวะ หมากกะหล่งก็จะส่งเสียงดังน่าฟังและเป็นจังหวะครึกครื้นสนุกสนาน รวมทั้งผีตาโขนแต่ละตนจะมีตาไม้ เป็นอาวุธประจำกาย เพื่อเอาไว้ล่อหลอกสาว ๆ และเด็ก ๆ ให้วิ่งหนีกันอย่างสนุกสนาน ทั้งอายุทั้งขา เพราะปลายดาบนั้นจะแกะสลักเป็นรูปอวัยวะเพศชายทาสีแดงให้เห็นอย่างเด่นชัดการเล่นแบบนี้ไม่ถือเป็นเรื่องหยาบคาย เพราะมีความเชื่อกันว่าหากนำ อวัยวะเพศชายมาเล่นในพิธีแห่ และงานบุญบั้งไฟจะทำให้พระยาแถนพอใจ ช่วยบันดาลให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ข้าว และพืชพันธุ์ธัญญาหารจะอุดมสมบูรณ์

ตอนบ่ายจะเป็นพิธีการแห่ขบวนผีตาโขนประกอบด้วยผีตาโขนใหญ่ซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนเจ้าพ่อกวนและเจ้าแม่นางเทียมสร้างจากไม้ไผ่สานขนาดใหญ่กว่า คนธรรมดาประมาณ ๒ เท่าประดับตกแต่งรูปร่างหน้าตาด้วยเศษวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เวลาแห่คนแห่จะเข้าไปอยู่ข้างในตัวหุ่นแต่ละปี ขาวด้านซ้ายจะทำผีตาโขนใหญ่เพียง ๒ ตัวเท่านั้น คือผีตาโขนชายและหญิงอย่างละตัวผู้มีหน้าที่สร้างผีตาโขนใหญ่จะมีเฉพาะกลุ่มเท่านั้น คนอื่นไม่มีสิทธิ์ทำต้องได้รับอนุญาตจากร่างทรงของเจ้าพ่อกวนก่อนซึ่งต้องทำทุกปีหรือทำติดต่อกันอย่างน้อยเป็นเวลา ๓ ปี

ส่วนผีตาโขนเล็ก ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ หญิงหรือชาย มีสิทธิทำและเข้าร่วมในขบวนแห่ได้ทุกคน หน้ากากผีตาโขนเล็กทำจากโคนของก้านมะพร้าวและหวดหนึ่งข้าวเหนียว นำมาติดกันแล้วเขียนหน้าตาทำจมูกเหมือนใบหน้าผี ส่วนชุดจะนิยมใช้สีชุดคาดบาดตา คลุมร่างกายมิดชิด³ หน้ากากผีตาโขนสมัยก่อนใบหน้าจะใช้ไม้ฉันทาทำจมูกสั้นๆคล้ายจมูกคนใช้สีที่ได้จากธรรมชาติจะไม่ปรากฏลวดลายที่เด่นชัด เพราะเน้นให้หน้ากากมีความลึกลับน่ากลัวส่วนหน้ากากผีตาโขนสมัยต่อมาจะมีความสวยงามละเอียดและประณีตขึ้นกว่าเดิม หวดที่ใช้ครอบศีรษะจะใช้หวดใหม่ ส่วนหน้ากากผีตาโขนมีความยาวขึ้น รวมทั้งจมูกที่โค้งงอยาวคล้ายงวงช้าง สีที่ใช้ทาจะมีทั้งสีพลาสติกและสีน้ำมันซึ่งให้ความมันวาวและคงทน

ด้านความสัมพันธ์ของหน้ากากผีตาโขนกับวิถีชุมชนอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย พบว่า หน้ากากผีตาโขนมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่เป็นอย่างมากเพราะมีความเชื่อว่าการจัดทำหน้ากากผีตาโขนเข้าร่วมแสดงในงานของทุกปี เมื่อเสร็จพิธีแล้วจะนำหน้ากากไปลอยน้ำถือเป็น การปล่อยผีสารทุกข์โศก สิ่งอัปมงคลต่าง ๆ นานาให้ไหลออกจากเมืองไปตามแม่น้ำ หรือถอดกองรวมกันไว้ที่นอกวัดแห่งใดแห่งหนึ่ง เพื่อให้หายเสนียดจัญไร ห้ามนำเข้าบ้าน ซึ่งถือเป็นการทิ้งความทุกข์ยากและสิ่งเลวร้ายไป

อีกนัยหนึ่ง การละเล่นผีตาโขนในสมัยโบราณคือการเล่นเพื่อขอรับบริจาค เช่นในสมัยก่อนที่การคมนาคมลำบากเมื่อมีการจัดงานประเพณีบุญหลวง จะมีประชาชนจากถิ่นอื่นมาร่วมในงานด้วย

³ เรื่องเดียวกัน.

เป็นจำนวนมาก ชาวด่านซ้ายไว้อยู่ต้อนรับคนต่างถิ่นที่จะมาในงาน จึงต้องมีการออกไปขอรับบริจาคสิ่งของเหล่านี้มาไว้ที่วัด แต่เนื่องด้วยผู้ที่ออกไปขอบริจาคต้องการอำพรางตัว จึงสวมหน้ากากผีตาโขนเพื่อให้ไม่มีใครจำได้ แท้จริงแล้วหน้ากากผีตาโขนคือตัวแทนที่แสดงออกทางความเชื่อเกี่ยวกับผีเกี่ยวกับความลึกลับน่ากลัวหรือสิ่งไม่ดี แต่อีกด้านหนึ่งหน้ากากผีตาโขนจัดว่าเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ ร่วมใจ ความสามัคคี และการสืบสานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชุมชนให้ดำรงสืบต่อ⁴

ส่วนพิธีในวันที่สอง เริ่มตั้งแต่เช้าเป็นการออกอาละวาดไปทั่วเมืองด่านซ้ายของผีตาโขนเป็นที่สนุกสนานครึกครื้นไปทั่วเมือง มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากนับหมื่นคน เดินทางมาร่วมชมอย่างคับคั่งบนถนนเต็มไปด้วยรอยยิ้ม เสียงหัวเราะและความตื่นตาตื่นใจในสีสันของการละเล่นนี้ในช่วงบ่ายจะเป็นพิธีจุดบั้งไฟขอฝน มีการประกวดประชัน แข่งขันกันหลายประเภท จากหมู่บ้านและตำบลต่าง ๆ อย่างน่าตื่นตาตื่นใจ⁵

การละเล่นผีตาโขนจัดขึ้นเป็นประจำ ทุกปีที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในวันเสาร์-อาทิตย์ หลังวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี หลังจากงานนมัสการพระธาตุศรีสองรัก

2.1.2 การทำหน้ากากผีตาโขนด่านซ้าย

การเล่นผีตาโขนด่านซ้าย เป็นการเล่นที่ใส่หน้ากากผี หรือรูปสัตว์ มือถืออาวุธและมีการเต้นไปตามจังหวะของดนตรี การเล่นผีตาโขนของอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีตั้งแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏ สันนิษฐานว่าคงเกิดขึ้นมาพร้อมกับประเพณีบุญหลวงและถือปฏิบัติมาโดยตลอดจนปัจจุบัน⁶

(1) ประเภทของผีตาโขน⁷

ผีตาโขนที่มีปรากฏในอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยมีอยู่ 2 ประเภท คือ

(1.1) ผีตาโขนใหญ่

ผีตาโขนใหญ่ คือ หุ่นที่มีขนาดใหญ่ และสามารถเคลื่อนไหวไปมาได้โดยมีคนเข้าไปอยู่ข้างในตัวหุ่นในเทศกาลบุญหลวงแต่ละปีนั้นจะนิยมทำผีตาโขนใหญ่แค่ 2 ตัวนั้น คือผีตาโขนชายและผีตาโขนหญิง อย่างละ 1 ตัว ซึ่งมีตาโขนใหญ่นั้นไม่ใช่ทุกคนที่มีสิทธิทำได้จะมีเพียงตระกูลเดียวเท่านั้นในอำเภอด่านซ้ายที่มีสิทธิทำได้ และช่างในตระกูลนี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของตนเองที่จะต้องทำและต้องทำติดต่อกันทุกปีหากปีใดไม่ได้ทำก็จะเชื่อว่าจะทำให้คนในตระกูลนั้นเกิดอันตราย

⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁶ กาญจนา สวนประดิษฐ์, ผีตาโขน: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2533), 136.

⁷ เรื่องเดียวกัน, 137.

(1.2) ฟีดาโซนน้อย⁸

ฟีดาโซนน้อย คือ การเล่นฟีดาโซนแบบใส่หน้ากาก และใช้ผ้าคลุมร่างกาย การทำหน้าฟีดาโซนน้อยนั้นไม่มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขเหมือนกับการทำฟีดาโซนใหญ่จึงทำให้เป็นที่นิยมกัน

(2) องค์ประกอบการเล่นฟีดาโซน⁹

(2.1) ผู้เล่นฟีดาโซน

ผู้เล่นฟีดาโซนใหญ่ ผู้เล่นต้องเข้าไปอยู่ในหุ่นจำลองที่มีขนาดใหญ่ ผู้เล่นฟีดาโซนใหญ่นั้นต้องเป็นผู้ที่มีรูปร่างใหญ่ เพื่อที่จะสามารถใช้ลีลาท่าทางในการเคลื่อนไหวตัวฟีดาโซนใหญ่ให้น่าดู เกิดความสนุกสนาน และประทับใจ

ผู้เล่นฟีดาโซนน้อย ในการเล่นไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติไม่ว่าเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ หญิงหรือชายก็สามารถเล่นได้ เนื่องจากฟีดาโซนเป็นการเล่นที่ค่อนข้างโลกโผนและซุกซน เพราะต้องยกล้อ กับคนทั่วไปจึงทำให้เกิดความสนุกสนาน ด้วยเหตุนี้ผู้หญิงและคนมีอายุมากจึงไม่นิยมเล่น ผู้ที่นิยมเล่นจะเป็นเด็ก วัยรุ่น

(2.2) การทำฟีดาโซน

การทำฟีดาโซนใหญ่และการทำฟีดาโซนน้อยมีขั้นตอนและวิธีการทำ ดังนี้

(2.2.1) การทำฟีดาโซนใหญ่¹⁰

ในการทำฟีดาโซนใหญ่นั้นได้มีข้อห้ามและข้อปฏิบัติยึดถือเป็นธรรมเนียมสืบทอดกันมาอย่างเคร่งครัด อย่างที่ได้กล่าวมาแล้วมีเพียงตระกูลเดียวเท่านั้นที่มีหน้าที่ในการทำฟีดาโซนใหญ่ของอำเภอด่านซ้าย ธรรมเนียมในการทำฟีดาโซนใหญ่นั้นแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) ผู้ใดที่ทำฟีดาโซนใหญ่แล้ว จะต้องทำติดต่อกัน 3 ปี หากไม่ทำต่ออาจทำให้เกิดอันตรายแก่ตนเองได้

(2) การทำฟีดาโซนใหญ่ต้องทำในบริเวณบ้านตนเองในบริเวณที่จำกัด จะไม่สามารถเคลื่อนย้ายออกนอกบริเวณบ้านตนเองแต่สามารถที่จะให้เพื่อนบ้านช่วยในการทำได้

(3) การจะทำฟีดาโซนใหญ่นั้นต้องมีการขออนุญาตจาก “เจ้านาย” จึงจะสามารถลงมือทำได้ ซึ่งต้องเตรียมเครื่องบูชา ไปทำพิธีขอต่อเจ้าแม่นางเทียมเมื่อได้รับอนุญาตจึงลงมือทำได้

⁸ เรื่องเดียวกัน, 136-138.

⁹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน.

อุปกรณ์และวิธีในการทำผีตาโขนใหญ่

- (1) ไม้ไผ่ ที่มีขนาดป่องยาว
- (2) กระจัง
- (3) เศษผ้าที่มีขนาดใหญ่
- (4) กาบมะพร้าว
- (5) ไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้จ้าว ไม้ฉำฉา
- (6) กาวแป้งเปียก
- (7) กระจดาซ
- (8) กะลามะพร้าว
- (9) สีต่าง ๆ
- (10) ลวด เข็ม ด้าย

วิธีทำ

- (1) ตัดไม้ไผ่เป็นท่อนให้มีความยาวแต่ละท่อน 2 เมตรโดนประมาณ
- (2) จัดตอกไม้ไผ่ให้มีความหนาประมาณ 1 เซนติเมตรให้มากพอสมควร
- (3) นำตอกไม้ไผ่มาสานให้เป็นโครงร่างเหมือนคนและต้องมียุขขนาดใหญ่
- (4) นำกระจดมาติดเป็นหน้าของหุ่น
- (5) นำเศษผ้ามาตัดเป็นเส้น ๆ เพื่อทำเป็นผม หรือจะใช้กาบตันลานแห้งมา

ทุบจนเป็นเส้นซึ่งกาบลานจะมีลักษณะเป็นสีเทาหม่นเหมือนผมของคนแก่จะคล้ายของจริงโดยไม่ต้องทำมาย้อม

- (6) ใช้กาบมะพร้าวแห้งหรือเศษผ้าเย็บติดกับใบหน้าให้เป็น คิ้ว ตา และปาก
- (7) พันไม้เนื้ออ่อนให้เป็นรูปจมูกและนำมาเย็บกับใบหน้า
- (8) นำกระจดาซแข็งหรือไม้มาทำเป็นหู
- (9) ใช้สีที่มีทาลงบนใบหน้าเพื่อให้ดูน่ากลัว
- (10) ลำตัวหุ้มด้วยเศษผ้าให้มิดชิด
- (11) หน้าอกของผีตาโขนหญิงนั้นใช้กะลามะพร้าวหรือวัสดุอื่น มาเย็บติดไว้
- (12) ทำสัญลักษณ์เพศ ทั้งชายและหญิงติดไว้เพื่อแสดงให้เห็นทราบว่าเป็นตัวใดคือ

ผีตาโขนชาย และตัวใดคือผีตาโขนหญิง

- (13) ตัดไม้ไผ่ 2 ท่อนมัดติดไว้ภายในลำตัวของผีตาโขนใหญ่เพื่อให้คนที่เข้าไป

แบกได้

(14) เจาะลำตัวของผีตาโขนใหญ่ไว้ให้สำหรับผู้เล่นสามารถมองเห็นและหายใจ และเจาะรูขนาดสอดแขนเข้าออกได้ เพราะจะมีผู้บริจาคสิ่งขึงต่างๆที่สามารถที่จะยื่นมือออกมาจับได้

ภาพที่ 2.1: ผีตาโขนใหญ่

ที่มา: ผีตาโขน วัดโพธิ์ชัย ตำบลชัย. (2551). สืบค้นจาก <http://pantip.com/topic/30607502>.

(2.2.2) การทำผิตาโขนน้อย¹¹

2 สัปดาห์ก่อนถึงวันงานประเพณีบุญหลวง เด็กและผู้ใหญ่ก็เริ่มที่จะทำหน้ากากผิตาโขนน้อยสำหรับตนเองเพื่องานประเพณีบุญหลวงที่จะมาถึงโดยจะรวมกลุ่มกัน 7 – 10 คน ช่วยกันหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มารวมกันจัดทำหน้ากากผิตาโขนน้อย

อุปกรณ์และวิธีการจัดทำหน้ากากผิตาโขนน้อย

- (1) โคนก้านมะพร้าว
- (2) หวดนึ่งข้าวเหนียว
- (3) ไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้จ้าว
- (4) เศษผ้า
- (5) เข็มเล่มใหญ่
- (6) ด้ายเส้นใหญ่ หรือเชือก
- (7) สีต่าง ๆ
- (8) พู่กัน
- (9) ตะปูตัวเล็ก
- (10) ค้อนตีตะปู
- (11) มีด

วิธีทำ

- (1) พันโคนก้านมะพร้าวให้มีความยาวจากโคนขึ้นมา 1 ฟุตโดนประมาณ แล้วถากให้ได้ส่วนกับใบหน้า และให้ได้รูปทรงของหน้ากาก
- (2) เจาะช่องตาให้พอดีกับตำแหน่งผู้ที่สวมหน้ากาก
- (3) ใช้ไม้เนื้ออ่อนทำเป็นรูปจมูกโดยใช้มีดถาก หรือแกะสลักนำจมูกมายึดติดกับหน้ากากโดยใช้ตะปูตัวเล็กตียึดจากด้านใน
- (4) นำหวดนึ่งข้าวมาเย็บติดกับหน้ากาก โดยหงายปากหวดขึ้นข้างบน ให้หูของหวดอยู่ทางด้านซ้าย ขวา ของศีรษะ กันหวดตกให้เป็นรอยปุ่มขึ้นไปให้มีขนาดพอที่จะสวมศีรษะ
- (5) ใช้เศษผ้าเย็บต่อจากหน้ากากและหวด เมื่อเวลาสวมหน้ากากแล้วผ้าจะได้คลุมส่วนคอจนถึงช่วงไหล่
- (6) เมื่อประกอบส่วนต่างๆของหน้ากากเข้าด้วยกันแล้วก็ตกแต่งรายละเอียดต่าง ๆ ของส่วนที่เป็นปาก ตา จมูก จึงเริ่มระบายสีต่าง ๆ ให้สวยงาม

¹¹ กาญจนา สวนประดิษฐ์, ผิตาโขน: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย, 146-147.

ภาพที่ 2.2: ผีตาโขนน้อย

ที่มา: Painaima.com. (2556). เทศกาลหน้ากาก ผีตาโขน. สืบค้นจาก
<http://www.painaima.com/board/index.php?topic=649.0>.

(3) การเปลี่ยนแปลงของหน้ากากผีตาโขน¹²

หน้ากากผีตาโขนจากอดีตถึงปัจจุบันนั้นไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนักในเรื่ององค์ประกอบหลักแต่รายละเอียดปลีกย่อยที่ได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามความนิยมและความเหมาะสมตามยุคสมัย แยกพิจารณาตามส่วนต่าง ๆ ของหน้ากากผีตาโขนได้ดังนี้

(3.1) สีที่ตกแต่งหน้ากาก ในสมัยก่อนนั้นจะใช้สีที่ได้จากธรรมชาติมาตกแต่งหน้ากาก เช่น สีดำได้จาก เขม่าไฟหรือดินหม้อ สีขาวได้จากปูนขาว ขี้เถ้า สีเหลืองได้จาก ขมิ้น สีแดงได้จาก ดินแดง ปูนแดง ซึ่งในปัจจุบันจะใช้สีน้ำมันทำให้ดูสดใสสวยงามมากกว่า

(3.2) จมูกของผีตาโขน ในสมัยก่อนผีตาโขนจะมีจมูกที่มีขนาดเล็กคล้ายกับจมูกของคนธรรมดา แต่จมูกผีตาโขนในปัจจุบันจะมีลักษณะที่ยาวแหลมคล้ายกับงวงช้าง หรือคล้ายสายฟ้า

(3.3) ผ้าที่ใช้คลุมตัวผีตาโขน ในสมัยก่อนจะเย็บผ้าคลุมต่อลงมาจากหน้ากากจนถึงเท้าเป็นชิ้นเดียวกัน แต่ในปัจจุบันจะเย็บคลุมจากหน้ากากให้คลุมแค่ไหล่ เพราะเพื่อความสะดวกในการถอดและสวมใส่ และผ้าที่ใช้ในปัจจุบันนี้เป็นผ้าที่หลวม ยาว คลุมจนถึงส่วนขาและเป็นสีที่สดใส

¹² เรื่องเดียวกัน, 147-149.

(3.4) รูปแบบหน้ากากผีตาโชน สมัยก่อนการทำหน้ากากผีตาโชนมีรูปแบบเดียว คือการใช้หวดหนึ่งข้างเย็บติดกับโคนก้านทางมะพร้าว ในปัจจุบันหน้ากากผีตาโชนนั้นมีรูปแบบต่างในจากเดิม คือใช้หวดคว่ำลงให้หูของหวดอยู่ด้านหน้าและด้านหลังของผู้สวม เจาะช่องตาที่หวดใช้กระดาดมาชุบแปรงเปียกแปะปูนให้เป็นรูปปี่สาจที่ดูน่ากลัว ใช้เชือกเย็บกระสอบมาล้อมสีทำเป็นผม จากนั้นก็ระบายสีหน้ากากให้ดูน่ากลัวบางหน้ากากก็นำโคมมาติดตกแต่งทำเป็นฟันและเขี้ยว แต่การทำหน้ากากในรูปแบบนี้ไม่เป็นที่นิยมมากนัก

(4) อุปกรณ์การเล่นผีตาโชน¹³

ในการเล่นผีตาโชนน้อยนั้น จะมีอุปกรณ์ประกอบที่ใช้สำคัญ อยู่ 2 อย่างคือ

(4.1) อาวุธ ผีตาโชนน้อยนั้นจะต้องมีอาวุธประจำกาย คือ ดาบ หรือ ง้าว ที่ทำจากไม้เนื้ออ่อน ส่วนด้ามของดาบจะแกะสลักให้เป็นอวัยวะเพศชายและนิยมใช้สีแดงทาตรงปลายเพื่อให้เป็นจุดเด่น การมีดาบหรือ ง้าว เป็นอาวุธนั้นเพื่อความสวยงามและน่าเกรงขามส่วนด้ามอาวุธนั้นไว้สำหรับกระเช้าเหย้าหยอกหญิงสาวตลอดจนเด็ก และคนทั่วไปเพื่อให้เกิดความขบขัน และสนุกสนาน

ภาพที่ 2.3: อาวุธผีตาโชน

ที่มา: ผีตาโชนผีนารักที่ด่านซ้ายจังหวัดเลย. (2552). สืบค้นจาก

<http://www.oknation.net/blog/supawan/2009/07/09/entry-1>.

(4.2) เครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดเสียง คือ หมากกะແຫ່ງ (เครื่องดนตรีที่มีลักษณะคล้ายกระดิ่งปกติใช้แขวนคอวัว ควาย) นอกจากหมากกะແຫ່ງแล้วอาจใช้ออย่างอื่นได้ เช่น กระดิ่ง กระพรวน หรือกระป๋องที่บรรจุก้อนหินไว้ข้างใน ผีตาโชนน้อยจะมีเครื่องดนตรีเหล่านี้มาผูกติดกับเอว

¹³ เรื่องเดียวกัน, 151.

หรือใช้แขวนคอ หรือถือเคาะเขย่าเพื่อให้เกิดจังหวะเวลาเดิน ซึ่งวิธีการเดินของผีตาโขนนั้นมีธรรมเนียมกันว่าต้องเดินข่มตัว สายสะโพก โยกขา และขยับเอวทั้งนี้เพื่อให้น่าดู และทำให้เครื่องดนตรีที่ผูกติดเกิดเสียงดังเป็นจังหวะ

ภาพที่ 2.4: เครื่องดนตรี หรือหมากกะແหล່ງ

ที่มา: สีสันด้านซ้ายกับงานบุญหลวง. (2555). สืบค้นจาก

<http://www.taklong.com/pictpost/show-pictpost.php?No=514730>.

2.2 ปัญหาที่เกิดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเทศไทย

สังคมไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรม เศรษฐกิจ และวิทยาศาสตร์ ล้วนแล้วเกิดจากความรู้ความสามารถของคนไทยเป็นผลมาจากการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็น ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอด ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงมีความกระหนักรถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น สิ่งที่มาคือการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้โดยไม่ชอบ และนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสมทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกบิดเบือน ทำให้เสื่อมค่า หรือสูญหายไปจากชุมชน

ดร.ธนิต ชังถาวร นักวิชาการด้านทรัพย์สินทางปัญญา และนักวิจัยด้านกฎหมาย เทคโนโลยีชีวภาพของไบโอเทค เผยว่า ประเทศไทยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย และอุดมสมบูรณ์ เป็นจุดเด่นดึงดูดให้ต่างชาติสนใจและนำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ แต่บางคนรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงนำไปใช้ในทางที่เสื่อมเสีย เช่น ชาวต่างชาตินำเศียรพระพุทธรูปจำลองไปใช้ในการแสดงสินค้าต่าง ๆ นำหัตถ์ของพระพุทธรูปไปทำเป็นที่เขี่ยบุหรี่ หรือภาชนะวางสบู่ในห้องน้ำ นำตู้พระธรรมไปทำเป็นตู้ใส่รองเท้า เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้เป็นการดูหมิ่นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอย่างยิ่ง รวมทั้งการขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญา ขาดการส่งเสริมการใช้หรือศึกษาวิจัยต่อยอด ที่สำคัญคือขาดกฎหมายคุ้มครอง จึงทำให้

เกิดปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามาหิบบัญญาของไทยไปวิจัยต่อยอดและจดสิทธิบัตรในต่างประเทศ เช่น กวาวเครือ เปล่าน้อย หรือกรณีที่บริษัทต่างชาตินำพืชมัวยไทยไปดัดแปลงเพียงเล็กน้อย แล้วจดสิทธิบัตรเป็นพืชมัวยทางการออกกำลังกายทำใหม่ โดยที่เจ้าของภูมิปัญญาเดิมไม่ได้รับประโยชน์แต่อย่างใด¹⁴

นอกจากนี้ยังมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าด้วยชื่อพืชัดต้นในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งหากมองอีกแง่มุมหนึ่งอาจไม่มีความผิด เพราะเป็นการนำชื่อของภูมิปัญญาไทยไปแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ได้นำเอาองค์ความรู้ไปใช้ด้วย ซึ่งถือว่าเป็นช่องโหว่ของกฎหมายอีกเช่นกันที่จะต้องมีการคุ้มครององค์ความรู้และชื่อของภูมิปัญญานั้น ๆ ด้วย เพื่อป้องกันการนำไปใช้ในทางเสื่อมเสีย¹⁵

รศ.สุกัญญา สุฉายา ผู้อำนวยการศูนย์คติชนวิทยา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เผยว่า จากการที่ได้วิจัยภาคสนามร่วมกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ รวมแล้วกว่า 100 คน ทำให้พบว่าการศึกษาผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และการนำไปใช้ในทางไม่เหมาะสม เช่น ภูมิปัญญาทางด้านศิลปะชั้นสูง และด้านศาสนา เป็นปัญหาที่คนท้องถิ่นต้องการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยให้ชาวบ้านได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย¹⁶

ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ของประเทศไทย¹⁷

(1) ภูมิปัญญาของไทยถูกต่างชาตินำไปใช้ประโยชน์โดยไม่ได้อ่อนุญาต เช่น มีการลักลอบนำเอาสารพันธุกรรมพืชของไทยออกไปนอกประเทศเพื่อใช้ประโยชน์ หรือนำไปจดเป็นสิทธิบัตรในประเทศของตน

(2) ยังไม่มีความตกลงระหว่างประเทศที่วางมาตรฐานการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ กฎหมายไทยสองฉบับ (พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก พ.ศ. 2542) มีผลบังคับใช้ในราชอาณาจักรเท่านั้น ไม่สามารถตามไปดำเนินคดีกับต่างชาติที่นำของไทยไปได้

¹⁴ สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เผยร่าง พรบ. คุ้มครองภูมิปัญญาไทย ป้องกันต่างชาติฉวยโอกาส ศึกษาวิจัยแนวทางการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น [Online], เมษายน 2551. แหล่งที่มา http://www.research.chula.ac.th/web/rs_news/2551/N004_02.htm.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

¹⁷ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย [Online], 2557. แหล่งที่มา http://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=527&Itemid=371.

(3) ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย กระจุกกระจายอยู่ที่หน่วยงานต่าง ๆ มีความซ้ำซ้อน คาบเกี่ยว และอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเอกสาร และเป็นเพียงคำบอกเล่าที่ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

(4) ยังไม่มีหน่วยงานที่กำกับดูแลเรื่องการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาพรวม แต่ละหน่วยงานดูแลเฉพาะเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้ เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีขอบเขตกว้าง และข้อมูลแต่ละเรื่องเป็นเรื่องเทคนิคเฉพาะด้าน ต้องใช้ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์สูงในการทำ ความเข้าใจและรวบรวมฐานข้อมูล เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นมักประสบปัญหาในการพิสูจน์ว่าภูมิปัญญานั้น ๆ เป็นของไทย มีหลักฐานความเป็นมาอย่างไร เป็นต้น

2.3 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้าากาศีตาโขตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทย

การพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้าากาศีตาโขตาม ฐานกฎหมายไทยนั้นสามารถแยกพิจารณาตามพระราชบัญญัติได้เป็นดังนี้

2.3.1 วิเคราะห์ภูมิปัญญาไทย 9 ประเภทสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารพบว่ามีความคิดที่หลากหลายในการกำหนดขอบเขตภูมิปัญญา วัฒนธรรม คติชน ซึ่งอาจจะใช้คำที่แตกต่างกัน เช่น ประเภท สาขา เป็นต้น เมื่อนับจำนวนความซ้ำ ของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยค้นพบว่าภูมิปัญญาไทยมีขอบเขตจำแนกได้ 9 ด้าน¹⁸

(1) ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงาน ด้านภาษา รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรม ๆ จะเป็นในเรื่องของภูมิปัญญา ท้องถิ่น (Traditional Knowledge - TK)

(2) ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิค ด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเอง ในสถานการณ์ต่าง ๆ อาจจะเป็นในเรื่องของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication - GI)

(3) ด้านความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรม คำสอน ทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม ๆ จะเป็นในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge - TK) หรือการแสดงออก ทางวัฒนธรรมดั้งเดิม (Traditional Cultural Expressions - TCEs)

¹⁸ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งชาติ เพื่อนำเสนอกรมทรัพย์สินทางปัญญากระทรวงพาณิชย์, รายงานการศึกษากรอบความคิดการคุ้มครองภูมิ ปัญญาท้องถิ่นไทย, 30 เมษายน 2550, 79.

(4) การละเล่น การแสดง ดนตรีและนันทนาการ ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ การละเล่น การแสดง ดนตรีและนันทนาการ ๆ จะเป็นในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge - TK)

(5) ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ จะเป็นในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge - TK)

(6) ด้านอาหารและโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่ง อาหารและยาได้ เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย ๆ อาจจะเป็นในเรื่องของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication - GI)

(7) ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคน ในชุมชนโดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ ๆ อาจจะเป็นในเรื่องของทรัพยากรพันธุกรรม (Genetic Resources - GR)

(8) ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดจนทั้งการผลิตและการจำหน่าย ผลผลิตทางหัตถกรรม ๆ จะเป็นในเรื่องของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication - GI)

(9) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ความสามารถ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์พัฒนาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ๆ อาจจะเป็นในเรื่องของทรัพยากรพันธุกรรม (Genetic Resources - GR)

จากภูมิปัญญา 9 ประเภทในการศึกษาผีตาโชนด้านซ้ายนั้นเข้าในด้านใดบ้างของภูมิปัญญา ทั้ง 9 ประเภทพิจารณาได้ดังนี้ ผีตาโชนด้านซ้ายนั้นเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาแต่โบราณมีความเกี่ยวข้องกับ พระเวสสันดร และยังเกี่ยวข้องกับผูกพันกับตำนานแห่งพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองด่านซ้ายคือ พระธาตุศรีสองรัก ของชาวอีสานชาวด่านซ้ายด้วย ผีตาโชนนั้นยังเล่นการละเล่นที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพิธีกรรม เพื่อบวงสรวงบูชาติดต่อกับผู้ชมดูการละเล่น คือ วิทยุณณผิบรรพชน ที่กลุ่มชนชาติพันธุ์ไท-ลาวเชื่อถือร่วมกันว่าบรรพชน คือ ต้นตระกูลเผ่าพันธุ์ผู้ที่สร้างบ้านแปงเมือง บรรพชนเมื่อตายเป็นผี จึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่น่าเกรงขาม มีอำนาจที่จะดลบันดาลให้ความอุดมสมบูรณ์ ในส่วนของหน้ากากผีตาโชนด้านซ้ายในการประดิษฐ์หน้ากากก็อาศัยภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่ใช้ความชำนาญเฉพาะตัวของคนในท้องถิ่นในการประดิษฐ์ที่จะ ก็มีรูปแบบของหน้ากาก จมูกของผีตาโชน และลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของหน้ากากผีตาโชนที่เป็นศิลปกรรมที่ประกอบขึ้นจาก เส้น แสงสี และอื่น ๆ ซึ่งหน้ากากผีตาโชนด้านซ้ายนั้นจะเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาทางด้านภาษาและวรรณกรรม, ด้าน

ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม, การละเล่น การแสดง ดนตรีและนันทนาการ, ด้านศิลปกรรม, ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม จะเห็นได้ว่าผีตาโขนด้านซ้ายนั้นมีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาหลายด้าน

2.3.2 การคุ้มครองหน้ากากผีตาโขนด้านซ้าย ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ความเกี่ยวข้องกันระหว่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 กับหน้ากากผีตาโขนด้านซ้าย นั้นพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ให้ความคุ้มครองหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายโดยตรง แต่จะปรากฏอยู่ใน มาตรา 4 ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ว่างานใดบ้างที่ได้รับความคุ้มครองในฐานะเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ มาตรา 6 กับมาตรา 7 ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ว่าด้วยงานใดบ้างที่จะเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ และมาตรา 19 ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ว่าด้วยเรื่องการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

ตามมาตรา 4 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้ากากผีตาโขนนั้นจะอยู่ใน งานศิลปกรรม ประเภท จิตรกรรม ได้แก่ งานสร้างสรรค์รูปทรงที่ประกอบด้วยเส้น แสง สี หรือสิ่งอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ลงบนวัสดุอย่างเดียวหรือหลายอย่าง งานศิลปประยุกต์ ได้แก่ งานที่นำเอางาน ศิลปกรรม จิตรกรรม หรือประติมากรรม อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไปใช้ประโยชน์ อย่างอื่น นอกเหนือจากการชื่นชมในคุณค่าของตัวงานดังกล่าว นั้น เช่น นำไปใช้สอย นำไปตกแต่งวัสดุ หรือสิ่งของอันเป็นเครื่องใช้หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า

งานอันมีลิขสิทธิ์ที่กล่าวมาในมาตรา 4 นั้น เป็นงานที่เชื่อมโยงกับหน้ากากผีตาโขนด้านซ้าย ได้ทั้งสิ้น หน้าตาผีตาโขนด้านซ้ายนั้นเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นโดยผู้ทำที่นำสีมาวาดลงกลายเป็นเส้น แสง หลาย ๆ อย่างประกอบกันลงไปบนหน้ากากที่เป็นวัสดุหลาย ๆ อย่างมาประกอบเป็นหน้ากาก หน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายก็จะเป็นงานจิตรกรรมได้ หรือจะเป็นการนำหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายไปใช้ สอยนำไปตกแต่งเป็นเครื่องตกแต่งในบ้าน ร้านอาหาร หรือผลิตออกมาเพื่อการค้าก็อาจจะเป็นงาน ศิลปประยุกต์อีกด้วย

มาตรา 6 บัญญัติว่า

งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่งานสร้างสรรค์ ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรมดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใด ในแผนกวรรณคดีแผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ ของผู้สร้างสรรค์ไม่ว่างานดังกล่าวจะ แสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างใด¹⁹

สำหรับในมาตรา 7 บัญญัติว่า สิ่งต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

(1) ข่าวประจำวัน และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสารอันมิใช่งานในแผนก วรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

¹⁹ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537.

(2) รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย

(3) ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง คำชี้แจง และหนังสือโต้ตอบของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น

(4) คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของทางราชการ

(5) คำแปลและการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ตาม (๑) ถึง (๔) ที่กระทรวง ทบวง กรม หรือ หน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นจัดทำขึ้น

มาตรา 6 และมาตรา 7 เป็นการพูดถึงงานใดถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์และไม่ถือว่าเป็นงานตามพระราชบัญญัตินี้บ้าง ซึ่งหากพิจารณาในส่วนที่จะนำมาเป็นบทบัญญัติที่จะคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนแล้ว จะเห็นได้ว่าหน้ากากผีตาโขนเป็น ศิลปกรรมประเภทงานจิตรกรรม ซึ่งหน้ากากผีตาโขนนั้นมีการสร้างสรรค์ลายประกอบด้วยเส้น แสง สี หรือสิ่งอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ลงบนหน้ากากและเสื้อผ้า และไม่ใช่สิ่งที่ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามมาตรา 7 จึงได้รับความคุ้มครองในฐานะงานอันมีลิขสิทธิ์เมื่อได้สร้างสรรค์หน้ากากผีตาโขนแต่ละอันจึงเป็นลิขสิทธิ์ของผู้ที่ได้ทำหน้ากากผีตาโขนที่จะได้รับสิทธิในงานลิขสิทธิ์ เมื่อมีการสร้างสรรค์งานขึ้น ซึ่งเป็นสิทธิของผู้ที่ไปแจ้งข้อมูลงานอันมีลิขสิทธิ์ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ จึงอาจเกิดปัญหาต่อไปว่า หน้ากากผีตาโขนนั้นเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใครคนใดคนหนึ่งอาจเป็นเจ้าของได้

ภูมิปัญญาหน้ากากผีตาโขนนั้นเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะได้รับสืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพชนคล้าย ๆ กัน ก็อาจเกิดปัญหาว่า หากให้ลายบนหน้ากากผีตาโขนที่มีบุคคลไปขอจดแจ้งเป็นงานที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ในขณะที่ผู้อื่นในชุมชนที่ทำหน้ากากผีตาโขนที่รูปแบบหน้ากาก ลายของหน้ากากที่เหมือนหรือคล้ายกันก็อาจถือได้ว่าการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ได้

ส่วนมาตรา 19 บัญญัติว่า มาตรา 19 ภายใต้บังคับมาตรา 21 และมาตรา 22 ลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีอยู่ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และมีอยู่ต่อไปอีกเป็นเวลาห้าสิบปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตายในกรณีที่มิใช่ผู้สร้างสรรค์ร่วม ลิขสิทธิ์ในงานดังกล่าวให้มีอยู่ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ร่วม และมีอยู่ต่อไปอีกเป็นเวลาห้าสิบปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ร่วมคนสุดท้ายถึงแก่ความตายถ้าผู้สร้างสรรค์หรือผู้สร้างสรรค์ร่วมทุกคนถึงแก่ความตายก่อนที่ได้มีการโฆษณางานนั้น ให้ลิขสิทธิ์ดังกล่าวมีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรกในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล ให้ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้น แต่ถ้าได้มีการโฆษณางานนั้นในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

มาตรา 19 เป็นการพูดถึงอายุในการคุ้มครองมาพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ซึ่งอายุในการคุ้มครองนั้นจะมีอยู่ตลอดของอายุผู้สร้างสรรค์และยังมีต่อไปอีก 50 ปี หลังจากผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตายในกรณีที่มิใช่ผู้ร่วมสร้างสรรค์หลายคนก็ให้ใช้ผู้สร้างสรรค์คนสุดท้าย ถ้าเป็นนิติบุคคลจะมีกำหนดอายุการ

คุ้มครองไว้คือ ห้าสิบปีนับแต่สร้างสรรค์งานนั้นขึ้นแต่ถ้าหากมีการโฆษณาให้มีอายุนับการโฆษณาห้าสิบปี หากหน้ากาผีตาโชนได้รับความคุ้มครองผู้ที่สร้างสรรค์ก็ได้รับการคุ้มครองตลอดอายุของผู้ที่สร้างสรรค์หน้ากากและอีกห้าปีนับจากที่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย หากในการสร้างสรรค์หน้ากาผีตาโชนนั้นมีผู้สร้างสรรค์มากกว่าหนึ่งคนก็จะนับอายุของผู้ร่วมสร้างสรรค์คนสุดท้ายนั่นเอง

หน้ากาผีตาโชนด้านซ้ายนั้น เป็นหน้ากาที่ผู้สวมใส่นั้นสร้างสรรค์ลายและสีลงบนหน้ากาด้วยตัวผู้สร้างสรรค์เอง ซึ่งหน้ากาผีตาโชนแต่ละอันนั้นก็จะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปหน้ากาผีตาโชนด้านซ้ายนั้นมีการสร้างสรรค์ขึ้นตลอดเวลา หากหน้ากาผีตาโชนได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์แล้ว อาจจะมีปัญหาตามมาหากมีผู้ที่สร้างสรรค์ลายของหน้ากาที่คล้ายหรือเหมือนกันขึ้นก็จะมีการฟ้องร้องกันเกิดขึ้นอาจจะทำให้มีปัญหาท้องถิ่นหน้ากาผีตาโชนด้านซ้ายนั้นเป็นเรื่องของบุคคลเพียงคนเดียวการที่คนในชุมชนจะทำหน้ากาหรือสร้างสรรค์ลายจะเป็นเรื่องยากอีกต่อไปและ อาจจะทำให้มรดกวัฒนธรรมของชุมชนขึ้นนี้ไม่ใช่ประเพณีของชุมชนอีกต่อไป

2.3.3 การคุ้มครองหน้ากาผีตาโชนด้านซ้าย ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ฉบับที่แก้ไขปี พ.ศ. 2542

ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นในพระราชบัญญัติสิทธิบัตรนั้นจะปรากฏอยู่ในหมวด 3 สิทธิบัตรออกแบบผลิตภัณฑ์ มาตรา 56, มาตรา 57 และมาตรา 58

ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ฉบับที่แก้ไขปี พ.ศ. 2542 การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design) หมายถึง รูปร่างของผลิตภัณฑ์ หรือองค์ประกอบของลวดลาย หรือสีของผลิตภัณฑ์อันมีลักษณะพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รวมทั้งหัตถกรรมได้อันเป็นเรื่องของสิทธิบัตรออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งการออกแบบผลิตภัณฑ์จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร²⁰ ต้องประกอบด้วยลักษณะ 2 ประการ คือ

- (1) ต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่
- (2) ต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่ออุตสาหกรรมหรือหัตถกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใหม่ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ถือว่าเป็นการออกแบบใหม่²¹

(1) แบบผลิตภัณฑ์ที่มีหรือใช้แพร่หลายอยู่แล้วในราชอาณาจักรก่อนวันขอรับสิทธิบัตร
(2) แบบผลิตภัณฑ์ที่ได้มีการเปิดเผยภาพ สารสำคัญ หรือรายละเอียดในเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ที่ได้เผยแพร่อยู่แล้ว ไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักรก่อนวันขอรับสิทธิบัตร

- (3) แบบผลิตภัณฑ์ที่เคยมีการประกาศโฆษณามาแล้วก่อนวันขอรับสิทธิบัตร

²⁰ มาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ฉบับที่แก้ไขปี พ.ศ. 2542.

²¹ มาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ฉบับที่แก้ไขปี พ.ศ. 2542.

(4) แบบผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกับแบบผลิตภัณฑ์ตาม (1) (2) หรือ (3) จนเห็นได้ว่าเป็นการเลียนแบบ

การพิจารณานั้นดูจากแบบผลิตภัณฑ์นั้นเทียบกับแบบผลิตภัณฑ์ตาม (1) (2) หรือ (3) ว่ามีลักษณะเป็นการเลียนแบบหรือไม่ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ออกแบบจะมีเจตนาเลียนแบบหรือไม่ ผลิตภัณฑ์ที่แม้จะไม่เหมือนกับแบบผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วทุกประการ ต้องดูในสาระสำคัญของผลิตภัณฑ์ว่าเหมือนหรือคล้ายกันมากน้อยเพียงใด ถ้ามากให้ถือว่าไม่ใช่การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่แต่เป็นหลักเกณฑ์นี้งานที่ได้มีการเผยแพร่แล้ว และมีได้เป็นการเผยแพร่ใหม่ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการออกแบบที่ขอรับสิทธิบัตรได้ตั้งนั้น ต้องพิจารณาว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างของงานที่เผยแพร่แล้วมากน้อยเพียงใด

หน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายเป็นการประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ในการใส่ร่วมงานเทศกาลของคนในชุมชนอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในการทำหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายแต่จะขึ้นนั้นผู้ที่สวมใส่จะเป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้นมาเองซึ่งจะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลในการทำที่หน้ากากที่เป็นเอกลักษณ์ในลวดการนั้นเป็นเรื่องยากที่จะมีลวดลายที่เหมือนหรือคล้ายกัน หน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายนั้นคนในท้องถิ่นทุกคนสามารถที่จะประดิษฐ์หน้ากากได้ทุกคนคนในท้องถิ่นทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน

ได้เห็นได้ว่า การที่จะได้การคุ้มครองในพระราชบัญญัติสิทธิบัตรนั้น จะต้องเป็นต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่ออุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม หน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายนั้นเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ใช่แค่เพียงคนในท้องถิ่นที่รู้จักแต่เป็นที่รู้จักของคนในประเทศจึงเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย จึงเป็นการออกแบบที่ไม่ใหม่ ดังนั้นการที่จะให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตรนั้นจึงเป็นไปไม่ได้ เพราะหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายไม่ใช่การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่แต่เป็นสิ่งที่มียู่หรือแพร่หลายมานานแล้ว

2.3.4 การคุ้มครองหน้ากากผีตาโขนด่านซ้าย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในองค์การการค้าโลกไทยจึงต้องอนุวัติการให้มีความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง Agreement on Trade – Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPs) กาให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย ในที่สุดเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2537 จึงได้มีการเสนอให้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งในขณะนั้นยังใช้ถ้อยคำในร่างกฎหมายว่า “ชื่อทางภูมิศาสตร์” หรือ “Geographical Indications” ต่อมาพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 จึงได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2546 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติ

คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ประกอบด้วย 43 มาตรา แบ่งออกเป็น 7 หมวด โดยอนุวัติกฎหมายตามความตกลง TRIPs จึงมีหลักสำคัญสอดคล้องกับความตกลงTRIPs ดังนี้

1) นิยามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 กำหนดนิยามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ว่า

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว”

จะเห็นได้ว่าในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ นิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สามารถแยกเป็นองค์ประกอบได้ 3 ประการ

- (1) ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใด ที่ใช้เรียกหรือแทนแหล่งภูมิศาสตร์
- (2) ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใด ที่ใช้เรียกหรือแทนแหล่งภูมิศาสตร์และสามารถบ่งบอกว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น

(3) สินค้านั้นจะต้องมีชื่อเสียง คุณภาพและคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือ ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือแทนสินค้านั้นเพื่อบ่งบอกว่าสินค้านั้นเป็นอย่างไร มีคุณสมบัติ หรือมีชื่อเสียง อย่างไร²² ซึ่งอาจเป็นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นนั้น รวมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ จึงทำให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพ จนเมื่อนึกถึงผลิตภัณฑ์นั้นก็ต้องนึกถึงแหล่งภูมิศาสตร์นั้นด้วย ขอยกตัวอย่างดังนี้ เครื่องหมายการค้าเป็นการบ่งบอกว่าสินค้านั้นชื่อใดเครื่องหมายรับรองบ่งบอกว่าสินค้านั้นมีคุณภาพ เช่นใด สำหรับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นการบ่งบอกว่าสินค้านั้นมีแหล่งที่มาจากที่ใด²³

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ไม่จำเป็นต้องเฉพาะชื่อของแหล่งภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงสัญลักษณ์ที่ใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์นั้นด้วย สัญลักษณ์ที่ใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ต้องสามารถสื่อให้ผู้บริโภคทราบและเข้าใจถึงที่มาของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นได้

²² ปัจฉิมา ธนสันติ, การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: ตำรากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา, (กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภาแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2554).

²³ ปัจฉิมา ธนสันติ, เอกสารการบันทึกเทปสัมมนาเรื่อง “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: ดินแดนแห่งการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและโอกาสทางการค้า”, 20 มิถุนายน 2549.

นอกจากนี้สัญลักษณ์ที่ใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์²⁴ สามารถให้สื่อเพื่อให้ผู้บริโภคได้สามารถและเข้าใจที่มาของสินค้าจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ๆ ได้ ใช้สัญลักษณ์พระเจดีย์กลางน้ำแทนจังหวัดสมุทรปราการ หรือ ลักษณะของ อนุสาวรีย์เทพีเสรีภาพแทนประเทศอเมริกา เป็นต้น

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็ยังให้นิยามในมาตรา 3²⁵ คำว่าแหล่งภูมิศาสตร์ไว้ดังนี้ว่า “แหล่งภูมิศาสตร์” หมายความว่า พื้นที่ของประเทศ เขต ภูมิภาคและท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เกาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะผูกมัด หรือจำต้องใช้ชื่ออำเภอ จังหวัดเท่านั้น อาจเป็นชื่อที่ไม่เกี่ยวกับแหล่งภูมิศาสตร์ก็ได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นชื่อที่ใช้เรียกสินค้าแต่ไม่ได้หมายความว่า เป็นชื่อที่บ่งบอกถึงแหล่งกำเนิดของสินค้า²⁶

จากการศึกษามาตรา 3 ตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ความหมายของ แหล่งภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมและเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน เพราะคำดังกล่าวมิได้เป็นคำที่ใช้กันโดยทั่วไปและการมีคำว่าพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันย่อมตีความแหล่งภูมิศาสตร์ได้ในความหมายอย่างกว้าง ไม่จำเป็นต้องเป็นชื่อทางการของแหล่งภูมิศาสตร์แต่เป็นชื่อที่ไม่เกี่ยวกับแหล่งภูมิศาสตร์เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่เกี่ยวกับชื่อภูมิศาสตร์

2) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่อาจขอรับความคุ้มครองได้

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 5²⁷ กำหนดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เป็นชื่อสามัญของสินค้า หรือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่อาจขอรับความคุ้มครองดังนี้ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนสำหรับสินค้าใดต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

2.1) เป็นชื่อสามัญของสินค้าที่รู้จักกันโดยทั่วไปที่ใช้เรียกสินค้าชนิดนั้น

กรณีของชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่คนทั่วไปได้ใช้เรียกสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งจนรู้จักกันโดยทั่วไปแล้ว ซึ่งโดยแท้จริงแล้วสินค้านั้นอาจมีชื่อที่ผู้ผลิตตั้งไว้โดยเฉพาะแต่คนทั่วไปนิยมเรียกสินค้านั้นตามชื่อทางภูมิศาสตร์ที่ได้ใช้กับสินค้านั้นจนกลายเป็นชื่อสามัญ มาตรา 5(1) เอง

2.2) เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือนโยบายแห่งรัฐ

²⁴ ตะวัน เดชภักดิ์มณฑล, การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการตามกฎหมายไทยกับสหภาพยุโรป (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551), 17.

²⁵ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

²⁶ Soeiro, A. เอกสารบันทึกเทปสัมมนาเรื่อง “ระบบการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยสหภาพยุโรป”, 23 สิงหาคม 2550.

²⁷ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

- (1) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ
- (2) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนและ
- (3) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อนโยบายแห่งรัฐ เช่น

รูปสัญลักษณ์ ค่อนข้างกับเคียวแสดงให้เห็นถึงการปกครองระบบคอมมิวนิสต์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประเภทนี้จะถูกปฏิเสธไม่ให้ขึ้นทะเบียนเพราะชื่อนี้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อแนวนโยบายแห่งรัฐ เช่น การใช้สัญลักษณ์รูปดอกฝิ่นกับสินค้าที่มาจากดอยต่าง ๆ ทางภาคเหนือ เป็นต้น หรือ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น การนำรูปหินตาหินยายมาเป็นสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการบ่งชี้ว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดที่เกาหลีมุย เป็นต้น²⁸

3) การขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในเรื่องการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น มีขั้นตอนที่ต้องพิจารณา ดังนี้

- 3.1) พระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มาตรา 7²⁹ บัญญัติ ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มี ดังนี้
 - (1) ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีเขตรับผิดชอบครอบคลุมบริเวณแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า
 - (2) บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการค้าเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า
 - (3) กลุ่มผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในมาตรา 7 ข้างบนนั้นบุคคลผู้มีสิทธิขึ้นทะเบียนมีประเด็นที่ต้องพิจารณาอยู่ กลุ่มบุคคลหรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บริโภคในแหล่งกำเนิด แต่สามารถเป็นผู้บริโภคทั่วไปก็สามารถยื่นขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ ซึ่งแตกต่างจาก ข้อบัญญัติของสหภาพยุโรป 510/2006 ที่บัญญัติให้ผู้บริโภคจะขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ต่อเมื่อเข้าร่วมกับผู้ผลิตเท่านั้น

3.2) คุณสมบัติของผู้ขอขึ้นทะเบียน

ในกรณีที่ผู้ขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มิใช่บุคคลผู้มีสัญชาติไทย หรือมิได้มาจากหน่วยงานของไทยและต้องการนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาขึ้นทะเบียนในประเทศไทยในมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กล่าวไว้ดังนี้ผู้ขอขึ้นทะเบียนตามมาตรา 7 ซึ่งมีได้

²⁸ ตะวัน เดชภักดิ์มณฑล, การคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ (การค้นคว้าอิสระ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2556).

²⁹ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

มีสัญชาติไทยและมีความประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) มีสัญชาติของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา หรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งประเทศไทย เป็นภาคีอยู่ด้วย

(2) มีภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบธุรกิจอย่างแท้จริงในประเทศไทยหรือประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา หรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

อาจจะมีปัญหาว่าหากบางประเทศไม่ได้มีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายเฉพาะแต่เป็นการใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าในส่วนเครื่องหมายรับรองแต่สำหรับประเทศไทยเป็นกฎหมายเฉพาะจะสามารถนำมาขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้หรือไม่ ในกรณีก็ต้องพิจารณาว่าการจดทะเบียนคุ้มครองในประเทศดังกล่าวนั้นเพื่อคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใช่หรือไม่³⁰ ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าการจดทะเบียนการคุ้มครองในประเทศดังกล่าวนั้นเป็นการคุ้มครองในลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือไม่ ถ้าเป็นในลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็สามารถที่จะยื่นคำขอขึ้นทะเบียนในประเทศไทยได้

3.3) ขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับการเตรียมความพร้อมของการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีหลักเกณฑ์ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาของไทยได้นำหลักการในทางปฏิบัติของต่างประเทศและแนวปฏิบัติของกรมทรัพย์สินทางปัญญาเองมาใช้ดังนี้

3.3.1) ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นทะเบียน

สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็น สิทธิร่วม (Collective Right) หรือสิทธิชุมชน (Community Right) ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการจำนวนมาก การขอขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือไม่การกำหนดมาตรฐานการผลิต (Specification) หรือวิธีการควบคุมตรวจสอบการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Control Plan) จึงควรต้องมีการหารือกันระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องโดยในเบื้องต้นผู้ประกอบการจะต้องทำความเข้าใจร่วมกันว่าไม่ใช่ชื่อพื้นที่ทุกพื้นที่ หรือสินค้าทุกประเภทจำเป็นจะต้องได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เสมอไปดังนั้นจึงควรเตรียมความพร้อมก่อนการขอขึ้นทะเบียนซึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังนี้

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์ให้กลุ่มผู้ประกอบการสามารถดำเนินการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานและข้อบังคับทางกฎหมายเพื่อให้สอดคล้อง

³⁰ ตะวัน เดชภักดิ์นวมงคล, การคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ, 43.

การตรวจสอบซึ่งจะเกิดความรวดเร็วในการพิจารณาคำขอ โดยขั้นตอนแรกนั้นต้องมีการสร้างความเข้าใจต่อกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่นั้น ว่ามีใช้ชื่อพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ทุกพื้นที่ หรือสินค้าทุกประเภท จะได้รับความคุ้มครองให้เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผู้ประกอบการต้องพิจารณาหาลักษณะเฉพาะของสินค้าและเชื่อมโยงที่มีต่อพื้นที่การผลิตตลอดจนระยะเวลาที่สินค้ามีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ สิ่งสำคัญประการต่อมาคือ การร่างข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตสินค้า ผู้ประกอบการควรจะต้องร่วมกันพิจารณาร่างข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตสินค้า โดยประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ประการ³¹ ดังนี้

(1) มาตรฐานสินค้า (Product Specification)

รายละเอียดของสินค้าที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตั้งแต่วัตถุดิบที่ใช้ ลักษณะหรือองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญทางฟิสิกส์ เคมี ชีวภาพ หรือคุณลักษณะทางอินทรีย์ของสินค้านั้น ตลอดจนรูปร่างหรือลักษณะภายนอกที่สำคัญ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงความเข้าใจของผู้บริโภคเป็นหลัก เช่น หากกล่าวถึงสินค้าจากแหล่งนี้ ผู้บริโภคจะนึกถึงคุณลักษณะอะไรเป็นสำคัญ

(2) รายละเอียดความเชื่อมโยงของสินค้ากับพื้นที่ (Links)

เมื่อกำหนดรายละเอียดหรือมาตรฐานสินค้าที่ได้ข้างต้นแล้ว ผู้ประกอบการจะต้องพิจารณาว่ารายละเอียด หรือคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสินค้านั้น เกิดจากปัจจัยการผลิตใดที่อยู่ในพื้นที่การผลิต ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางธรรมชาติหรือปัจจัยด้านมนุษย์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของสินค้านั้นกับพื้นที่การผลิต

(3) กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการผลิต (Zoning or Boundary Setting)

ผู้ประกอบการจะต้องกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการผลิตที่ชัดเจน โดยพิจารณาว่า ปัจจัยการผลิตที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นมีอยู่ในพื้นที่ใดบ้าง ซึ่งในส่วนนี้อาจจำเป็นต้องหารือผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องทำการศึกษาค้นคว้า เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านธรณีวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านสภาพอากาศ เป็นต้นกรณีที่คุณลักษณะดังกล่าวเกิดจากวัตถุดิบเฉพาะที่อาจพบได้ในหลายแหล่ง ผู้ประกอบการจะต้องแสดงรายละเอียดดังนี้

- (3.1) พื้นที่การผลิตหรือแหล่งวัตถุดิบนั้นมีลักษณะที่จำกัด
- (3.2) ขั้นตอน เงื่อนไข หรือกระบวนการพิเศษในการผลิตวัตถุดิบ
- (3.3) ระบบควบคุมและตรวจสอบว่ามีการใช้วัตถุดิบนั้นในการ

ผลิตสินค้าที่ขอรับความคุ้มครอง

³¹ กลุ่มสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์, คู่มือการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์, (กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2549), 10-11.

(4) การตรวจสอบรับรอง และจัดตั้งระบบควบคุมการผลิต

(Inspection Structure and Control System)

การยกร่างข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตสินค้านี้ ผู้ประกอบการควรปรึกษาร่วมกับหน่วยงานตรวจสอบรับรองที่เกี่ยวข้อง (หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน) รวมทั้งยกร่างแผนควบคุมการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Control Plan) เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบในการขอขึ้นคำขอขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย

3.3.2) การขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอขึ้นทะเบียนจัดทำคำขอพร้อมทั้งนำร่างกำหนดมาตรฐานการผลิตสินค้าดังกล่าวมาขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ยื่นต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด เพื่อให้มีผลตามกฎหมายต่อไป ภายหลังจากที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่กำหนดไว้ เช่น จัดตั้งกลไกควบคุมการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมาตรการควบคุมการผลิตสินค้า เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ เป็นต้น

3.3.3) ประชาสัมพันธ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ภายหลังการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายแล้ว ผู้ประกอบการควรวางแผนการตลาดโดยการประชาสัมพันธ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แสดงถึงคุณลักษณะพิเศษของสินค้าจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่เชื่อมโยงระหว่างคุณลักษณะพิเศษกับพื้นที่แหล่งผลิตสินค้าเพื่อให้ผู้บริโภคสนใจ

3.3.4) ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติให้ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนจัดทำคำขอขึ้นทะเบียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ดังนั้น กฎกระทรวงฉบับแรก จึงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียน การประกาศโฆษณา การคัดค้านและการโต้แย้งคำคัดค้านการขึ้นทะเบียนการอุทธรณ์และการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

3.3.5) คำขอขึ้นทะเบียน

คำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์รายละเอียดจะอยู่ในมาตรา 10³² แต่ในทางปฏิบัติการยื่นขอดังกล่าวมิได้มีเพียงรายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพ ชื่อ เสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้าเท่านั้น ผู้ขอขึ้นทะเบียนจะต้องจัดทำคำขอโดยเตรียมข้อมูลต่อไปนี้³³

- (1) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนตามรายการในแบบพิมพ์
- (2) ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์
- (3) รายการสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- (4) รายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- (5) รายละเอียดซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับแหล่งภูมิศาสตร์กับที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียน
- (6) รายละเอียดแสดงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนบนฉลากสินค้า
- (7) รายละเอียดผู้มีหน้าที่ตรวจสอบสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียน
- (8) รายละเอียดผู้มีหน้าที่ตรวจสอบสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

3.3.6) การยื่นคำขอ

ผู้ขอจะต้องจัดทำคำขอขึ้นทะเบียนตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด

- (1) สำเนาคำขอ จำนวน 1 ชุด
- (2) สำเนาบัตรประจำตัว คือ ส่วนราชการ ให้ใช้สำเนาบัตรประจำตัวข้าราชการหรือสำเนาคำสั่งแต่งตั้งกรณีนิติบุคคลให้ใช้สำเนาทะเบียนรับรองนิติบุคคลไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ออกหนังสือรับรอง กรณีบุคคลธรรมดาหรือกลุ่มบุคคล ให้ใช้สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวอื่น ๆ ที่ทางราชการออกให้

- (3) ภาพถ่ายของสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียน
- (4) ต้นฉบับ สำเนาหรือภาพถ่ายของฉลากสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนซึ่งสามารถเห็นข้อความตามที่ระบุไว้อย่างชัดเจน

³² มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

³³ กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียน การประกาศโฆษณาการคัดค้าน และการโต้แย้งคัดค้านการขึ้นทะเบียน การอุทธรณ์ และการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2547, ข้อ 9.

ผู้ขอจะสามารถยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กรมทรัพย์สินทางปัญญากระทรวงพาณิชย์หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัดหรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับถึงพนักงานเจ้าหน้าที่หรือโดยวิธีอื่นใดตามที่อธิบดีประกาศกำหนดเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่รับคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และได้ชำระค่าธรรมเนียมคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง³⁴ และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนดแล้ว ให้ถือว่าวันนั้นเป็นวันยื่นคำขอ แต่ในกรณีที่ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ให้ถือว่าวันที่กรมทรัพย์สินทางปัญญารับคำขอดังกล่าว เป็นวันที่ยื่นคำขอนั้น

3.4) การตรวจสอบคำขอขึ้นทะเบียน

เมื่อผู้ขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ยื่นคำขอพร้อมหลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบคำขอตามขั้นตอนตามมาตรา 11³⁵ จะต้องตรวจเบื้องต้นว่าคำขอนั้นได้กรอกข้อมูลครบถ้วนหรือไม่และพิจารณาตรวจสอบให้คำขอนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดคือ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศตามมาตรา 7 และต้องปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าได้มีการจดทะเบียนไว้ในประเทศนั้นมาก่อนแล้วตลอดจนพิจารณาถึงคุณภาพชื่อเสียงหรือคุณลักษณะของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องรายงานผลการตรวจสอบเสนอความเห็นถึงนายทะเบียนภายใน 120 วัน นับแต่วันที่รับคำขอขึ้นทะเบียน ในการตรวจสอบคำขอขึ้นทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการใด ๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณา

- (1) เรียกให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำชี้แจง
- (2) เรียกให้ส่งหลักฐานเพิ่มเติม

ในกรณีถ้าจำเป็นอาจขอความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง³⁶

กรณีคำขอขึ้นทะเบียนมิได้ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขหลักเกณฑ์ที่กำหนดข้างต้น นายทะเบียนจะต้องมีคำสั่งปฏิเสธการรับขึ้นทะเบียนคำขอนั้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับรายงานการตรวจสอบโดยจะต้องมีหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบภายใน 15 วันหากผู้ขึ้น

³⁴ มาตรา 10 คำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้า แหล่งภูมิศาสตร์และรายละเอียดอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง.

³⁵ มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

³⁶ มาตรา 12 การตรวจสอบคำขอตามมาตรา 11 พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเรียกให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำชี้แจงหรือแสดงหลักฐานเพิ่มเติมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยก็ได้ ในกรณีที่จำเป็นต้องรับฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องวินิจฉัยให้นายทะเบียนส่งเรื่องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและให้ความเห็น.

ทะเบียนไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าวผู้ขอขึ้นทะเบียนมีสิทธิยื่นคำขออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง³⁷ หากคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้ว ถ้าผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัย ผู้ขอขึ้นทะเบียนมีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการดังกล่าวโดยนำคดีสู่ศาลภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยแต่หากผู้ขอไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าวจะถือว่าคำวินิจฉัยนั้นถึงที่สุด³⁸

หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าคำขอนั้นได้ยื่นโดยถูกต้อง และเห็นควรขึ้นทะเบียนได้ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำคัดค้านการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนได้ภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศโฆษณา โดยยื่นคำขอคัดค้าน โดยระบุเหตุแห่งการคัดค้านพร้อมแนบสำเนาคำขอจำนวน 1 ชุด และบัตรประจำตัวประชาชนของผู้คัดค้าน พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องส่งคำคัดค้านให้แก่ผู้ขอขึ้นทะเบียนภายใน 15 วัน³⁹ ผู้ขอขึ้นทะเบียนสามารถยื่นคำโต้แย้ง คำคัดค้านได้ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้าน หากผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่ยื่นคำโต้แย้งให้ถือว่าผู้ขอขึ้นทะเบียนละทิ้งคำขอนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องส่งสำเนาคำโต้แย้งให้ผู้คัดค้านทราบและในการพิจารณาวินิจฉัยคำคัดค้าน พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเรียกให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนหรือผู้เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือแสดงเอกสารเพิ่มเติมหรือขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องได้⁴⁰ นายทะเบียนจะแจ้งผลคำวินิจฉัยพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและผู้คัดค้านทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่มีการวินิจฉัย ถ้าคู่กรณีทั้ง 2 ฝ่ายไม่พอใจในคำวินิจฉัยของนายทะเบียนสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย และหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ สามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อศาลได้ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยหากไม่มีการอุทธรณ์ต่อศาลให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด⁴¹

3.5) ผลของการจดทะเบียน

ตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เมื่อนายทะเบียนขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว ให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียนกำหนดให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนแล้วมีผลตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน⁴²

หากปรากฏหลักฐานภายหลังว่าการขอขึ้นทะเบียนหรือการขึ้นทะเบียนได้ดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยอำพราง หรือโดยมีรายการข้อความผิดจากความเป็น

³⁷ มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

³⁸ มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

³⁹ มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

⁴⁰ มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

⁴¹ มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

⁴² มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

จริงในขณะที่รับขึ้นทะเบียน ผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอให้นายทะเบียนส่งเรื่องให้คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยให้แก่ไขหรือเพิกถอนทะเบียนได้ การแก้ไขหรือเพิกถอนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง⁴³ เนื่องจากหากมีการคัดค้านและนายทะเบียนได้ส่งร่างคำคัดค้านดังกล่าว ย่อมมีผลทำให้คำขอนั้นขึ้นทะเบียนได้ และเป็นการรับรองความสมบูรณ์ของคำขอดังกล่าวมาตั้งแต่วันยื่นคำขอการแก้ไขหรือเพิกถอน สิ่งบ่งชี้ภูมิศาสตร์

ข้อผิดพลาดอันเป็นสาระสำคัญในการขึ้นทะเบียน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงใดที่ทำให้สาระสำคัญของการขึ้นทะเบียนเปลี่ยนแปลงไป เป็นอำนาจของคณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะวินิจฉัยให้แก่ไขหรือเพิกถอนทะเบียนนั้นเมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ขอให้นายทะเบียนส่งเรื่องให้วินิจฉัยในกรณีต่อไปนี้

(1) กรณีการขอขึ้นทะเบียนหรือการขึ้นทะเบียนได้ดำเนินการไปโดยมิชอบหรือโดยอำพราง หรือโดยมีรายการข้อความผิดจากความเป็นจริงในขณะที่รับขึ้นทะเบียน

(2) กรณีสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการขึ้นทะเบียน และการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น กลายเป็นชื่อสามัญของสินค้าที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

(3) กรณีสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการขึ้นทะเบียน และการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น กลายเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือนโยบายแห่งรัฐ

(4) กรณีสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการขึ้นทะเบียน และการเปลี่ยนแปลงนั้น ทำให้รายการเกี่ยวกับแหล่งภูมิศาสตร์ หรือรายการอื่นเปลี่ยนแปลงไปจากที่ลงไว้ในทะเบียน

คำวินิจฉัยให้แก่ไขหรือเพิกถอนทะเบียนของคณะกรรมการนี้ จะมีหนังสือแจ้งพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบ ภายใน 15 วันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัยและประกาศโฆษณาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

4) ขอบเขตความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมาย

(1) การคุ้มครองในระดับทั่วไป การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใด ๆ ตามมาตรา 27⁴⁴ กฎหมายกำหนดห้ามมิให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น เพื่อทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อว่าสินค้าของตนที่มาจากแหล่งอื่นเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียน หรือการใช้ในลักษณะอื่นใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้น เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น เช่น การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่ขอขึ้นทะเบียนไว้ เป็นต้น ทั้งนี้

⁴³ มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

⁴⁴ มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

โดยเป็นไปตามหลักการคุ้มครองการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ตามที่กำหนดไว้ใน TRIPs ข้อ 22.2 และ Paris Convention ข้อ 10 bis

(2) การคุ้มครองในระดับพิเศษ (สินค้าเฉพาะอย่าง) กฎหมายได้เปิดช่องไว้ในมาตรา 28⁴⁵ ที่จะให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าที่จะได้รับความคุ้มครองสูงขึ้นที่เรียกกันว่า “สินค้าเฉพาะอย่าง” กล่าวคือ จะเป็นการห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นทุกกรณี แม้จะไม่ได้ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดในแหล่งที่มาของสินค้านั้นก็ตาม

5) บทลงโทษตามกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติบทกำหนดโทษไว้ กรณีที่มีการกระทำความผิดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย

(1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบเพื่อแสดงให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าสินค้านั้นมาจากแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว หรือเพื่อทำให้เกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า เป็นความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท⁴⁶

(2) สินค้าประเภทใดที่ประกาศเป็นสินค้าเฉพาะอย่างหากมีการนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ไปใช้กับสินค้าที่มีได้มีแหล่งภูมิศาสตร์ ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียน เป็นการกระทำโดยมิชอบ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท⁴⁷

กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคลซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคล ต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ว่ามิได้รู้เห็นยินยอม⁴⁸ อย่างไรก็ตามความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษปรับเพียงอย่างเดียว มิได้มีโทษจำคุกด้วยดังนั้นเพื่อให้คดีเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายจึงกำหนดให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบแล้ว⁴⁹

จากการศึกษา การคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเป็นการให้ความคุ้มครองโดยรวมทั้งสินค้าที่เป็นสินค้าจำพวกอาหาร สินค้าเกษตรแปรรูป รวมทั้งสินค้าหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งทอ และหัตถกรรมเครื่องปั้น อาทิ ผ้าไหมยกดอกลำพูน และเครื่องปั้นดินเผาสุโขทัย แต่การคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมนั้นต้องเป็นสินค้าที่มีการเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์ระหว่างสินค้าและพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์นั้นแต่กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยยังไม่ได้ให้คุ้มครองสินค้า

⁴⁵ มาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

⁴⁶ มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

⁴⁷ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

⁴⁸ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

⁴⁹ มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

หัตถกรรมที่ไม่ได้เชื่อมโยงแหล่งพื้นที่ภูมิศาสตร์แต่เป็นสินค้าหัตถกรรมที่ผลิตด้วยภูมิปัญญาของชาวบ้านแต่ไม่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ แม้กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยเองก็มีมาตรการในการคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมแต่เป็นเพียงมาตรการคุ้มครองในชั้นธรรมดา สำหรับสินค้าทั่วไปเท่านั้น เมื่อเทียบกับสินค้า ไวน์ สุรา ผ้าไหม ข้าวหอมมะลิซึ่งได้รับการคุ้มครองในชั้นเข้มข้น โดยยังมีได้ขยายมาจนถึงสินค้าหัตถกรรมที่ผลิตด้วยภูมิปัญญาของชาวบ้านแต่ไม่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์

กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยนั้น เป็นการให้ความคุ้มครองในสินค้าโดยรวมที่เป็นสินค้าอาหาร และสินค้าการเกษตร ซึ่งสินค้าที่จะได้กับการคุ้มครองนั้นต้องเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ส่วนการคุ้มครองสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและยังเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยนั้นยังไม่ได้มีการคุ้มครองในเรื่องนี้ หากกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยได้ขยายความคุ้มครองให้ครอบคลุมถึง สินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและยังเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์จะเป็นผลดีในหลายด้าน ซึ่งวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นนั้นจะมีความละเอียดอ่อน ที่มีความแตกต่างกันไปตามแหล่งภูมิศาสตร์ สินค้าที่คล้ายกันที่มาจากคนละแหล่งภูมิศาสตร์ภูมิหลังก็จะมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน การสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและยังเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ได้รับความคุ้มครองนั้น จะเป็นการรักษาวัฒนธรรมไม่ให้กลืนกินกันเป็นการทำให้คงความเป็นเอกลักษณ์ และผู้บริโภคก็ยังเกิดความมั่นใจได้ว่าสินค้าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นจริงยังสามารถป้องกันผู้บริโภคในการถูกลอกได้อีกทาง

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในประเทศไทยนอกจากสินค้าอาหารและสินค้าการเกษตรที่เชื่อมโยงสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์ ที่สามารถได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้นั้น ประเทศไทยยังมีสินค้าที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นภูมิปัญญาจากบรรพชน จากรุ่นสู่รุ่น ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยที่กล่าวต่อไปนี้มีใกล้เคียงกับหน้ากากผีตาโขนด่านซ้าย

1) ร่มบ่อสร้าง

เลขที่คำขอ 49100023

ทะเบียนเลขที่ สข 52100028

วันที่ยื่นคำขอ 1 มิถุนายน 2549

วันที่ขึ้นทะเบียน 1 มิถุนายน 2549

ผู้ขอขึ้นทะเบียน สหกรณ์ร่มหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้บ่อสร้าง

ที่อยู่ 124 หมู่ 3 ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 50131

รายการสินค้า ร่มที่ทำจากผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าดิบ ร่มทำจากกระดาษสา หูมบนโครงไม้ไผ่

คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ร่มบ่อสร้าง (Bor Sang Umbrella) หมายถึง ร่มที่ผลิตในเขตอำเภอดอยสะเก็ดและอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทำจากผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าดิบ ร่มทำจากกระดาษสา หุ้มบนโครงไม้ไผ่ ที่มีตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ มีสีสันงดงาม และมีการวาดลวดลายต่าง ๆ บนร่ม เช่น ลายดอกไม้ ลายนก ลายไทย ตามกรรมวิธีที่สืบทอดต่อกันมา ร่มบ่อสร้างใช้ได้ทั้งกันฝนและกันแดด

ลักษณะของสินค้า

ลักษณะทางกายภาพ

- รูปทรง เป็นทรงกลม ที่มีขนาดตั้งแต่ ขนาดรัศมี 3-100 นิ้ว ความกว้างของร่มและความยาวของคันร่ม มีสัดส่วนประมาณเท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางของร่ม
- ลวดลาย มีการวาดลวดลายโดยจินตนาการจากธรรมชาติ เช่น ลายดอกไม้ ลายนก ลายผีเสื้อ รวมทั้งลายไทยต่าง ๆ
- พื้นผิว วัสดุที่ใช้หุ้มร่ม ได้แก่ ผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าดิบ กระดาษสา ทาสีน้ำมัน เพื่อใช้กันฝน และกันแดดเป็นสีต่าง ๆ เช่น สีแดง ส้ม เหลือง ฟ้ายาเขียว ขาว ชมพู เงิน ทอง และสีธรรมชาติของน้ำมันมะพร้าว

กระบวนการผลิต

การทำหัวและตุ้มร่ม

- (1) ทำจากไม้เนื้ออ่อน ได้แก่ ไม้ตีนเป็ด ไม้ส้มเห็ด ไม้ตุ้มคำ ไม้แก
- (2) ตัดไม้ที่จะกลึงออกเป็นท่อน ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3-5 นิ้ว ยาวประมาณ 5-8 นิ้ว เจาะรูไว้ให้สามารถสวมเหล็กยึดไม้กลึงได้พอดี แล้วกลึงด้วยเครื่องมือโบราณ ซึ่งเป็นวิธีที่บรรพบุรุษใช้กันมาดั้งเดิม
- (3) ไม้แต่ละท่อนที่กลึงนี้จะสามารถกลึงหัวและตุ้มได้ประมาณ 4-5 อัน โดยกลึงให้ได้ขนาดที่ต้องการก่อน จึงนำมาตัดแยกออกจากกันอีกครั้ง

การทำโครงร่ม

- (1) ซีกลอนและค้ำทำจากไม้ไผ่บง (ไผ่ตง) ซึ่งมีความเหนียวและทนทานสวยงาม
- (2) ตัดไม้ไผ่ออกเป็นท่อน ๆ ตามความยาวที่ต้องการใช้ในการทำร่ม นำมาผ่าออกเป็นไม้ซีกลอนและค้ำ ไม้ที่ผ่าออกแต่ละชิ้น จะทำการผ่าย่อยลงเป็นชิ้นเล็กอีกครั้ง เพื่อให้ได้ซีกลอนประมาณ 8-9 ชิ้น เหล่าให้ตรงปลายเรียว
- (3) ส่วนโคนไม้ไผ่ ทำการผ่ากลางแต่ไม่ตลอดแนวสอดใส่ค้ำในภายหลัง เจาะรูด้วยสว่านพื้นเมืองโบราณ (สว่านมือ) 2 รู สำหรับร้อยด้ายเข้าโคนของค้ำ

(4) การทำค้ำ โดยการเหลาไม้ตามขนาดที่ต้องการให้เป็นชั้นเรียบ ๆ เหลาทั้งโคนและปลาย ให้แบน เพื่อสอดใส่หัวและซีกกลอนต่อไป ใช้ส่วนเจาะเป็นรู 2 รู ในส่วนที่จะใส่ค้ำจากส่วนตัมและ ค้ำตรงกลาง ส่วนปลายใช้เหล็กแหลมสนไฟเจาะรู เนื่องจากถ้าใช้ส่วนเจาะจะทำให้ไม้ผุแตกได้ง่าย

(5) ร้อยค้ำประกอบโครงร่าง โดยร้อยตามรูของซีกกลอนและค้ำทุกชิ้น นำค้ำพันเข้าไปใน ช่องรูที่ทำไว้ตอนกลึงหัวรุ่มและตัม สอดซี่เข้าไปทุกช่อง ๆ ละซี่จนครบ ส่วนค้ำที่สอดใส่ในช่องตัมใน ลักษณะเดียวกัน มัดค้ำให้แน่น นำส่วนตัมหางายและส่วนหัวคว่ำเข้าประกบกัน สอดใส่ค้ำเข้าไปใน ร่องกลอนที่ผ่าไว้ช่องละอันและร้อยค้ำให้ติดกัน

การทำกระดาษสา

(1) นำเปลือกของต้นสาแช่น้ำทิ้งไว้ประมาณ 24 ชั่วโมง หลังจากนั้นนำไปต้มกับขี้เถ้าหรือ โซดาไฟ ประมาณ 3-4 ชั่วโมง เมื่อเปื่อยดีแล้ว จึงนำออกมาล้างให้สะอาด และนำไปทุบให้ละเอียดจนยุ่ย

(2) นำสิ่งที่ได้จากข้อ (1) ไปแช่ในบ่อน้ำซีเมนต์รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดประมาณ 2 X 3 เมตร และลึกประมาณ 1/2 เมตร โดยบรรจุน้ำ 3/4 ของบ่อ ใช้ไม้คนให้ทั่ว จึงใช้ตะแกรงขนาดตาม ที่ต้องการ ซึ่งมีขนาดประมาณ 40x60 เซนติเมตร ตักเยื่อเปลือกไม้ในน้ำขึ้นมา นำไปตากแดดให้แห้ง เมื่อเนื้อเยื่อของเปลือกสาที่ตากไว้แห้งดีแล้ว จึงลอกออกเป็นแผ่นกระดาษสา ที่จะนำไปใช้หุ้มรุ่มต่อไป

การหุ้มรุ่มและเขียนลาย

(1) นำวัสดุที่จะใช้คลุมรุ่ม ได้แก่ กระดาษสา ผ้าฝ้าย หรือ ผ้าแพร นำมาคลุมรุ่ม โดยทาด้วย แป้งเปียกที่ผสมน้ำยางผลตะโกที่เตรียมไว้ 2 ครั้ง ริดให้เรียบด้วยมือ ใช้กรรไกรตัดปลายตามโครงร่างที่ คลุม นำรุ่มไปตากให้แห้ง และนำมาทาทั้ด้วยแป้งเปียกล้วน นำไปตากแดดให้แห้งอีกครั้ง

(2) แป้งเปียกที่ใช้ในการทารุ่ม ได้จากการผสมแป้งเปียกกับยางของผลตะโก (นำผลตะโกทุบ ละเอียดตองประมาณ 3 เดือน) น้ำตะโกทำให้รุ่มกันฝนได้และทำให้รุ่มตึง

(3) ผสมสีฝุ่นหรือสีน้ำมันกับน้ำมันมะมือที่เคี่ยวให้เหนียว (น้ำมันมะพอก น้ำมันดงอีว) นำมา ทาบนกระดาษสาหรือผ้าที่หุ้มรุ่มด้านบนให้ทั่ว นำรุ่มออกตากแดดให้แห้งสนิท

(4) นำรุ่มที่แห้งแล้วมาทาสีทับอีกครั้งด้านบน และทาสีด้านในของรุ่ม เพื่อให้สีกลมกลืนกันดู สวยงาม นำออกตากแดดให้แห้งอีกครั้ง

(5) นำรุ่มที่หุ้มและลงสีแล้ว มาประกอบคัน (ด้าม) รุ่ม และใส่หัวรุ่ม

(6) นำรุ่มที่ประกอบแล้ว มาทำการเขียนลวดลายต่าง ๆ โดยไม่มีการเขียนแบบร่าง ซึ่งจะต้อง เขียนโดยอาศัยความชำนาญจากประสบการณ์ที่พบเห็นมาจากธรรมชาติ เช่น ลายดอกไม้ ลายนก ลายผีเสื้อ และลายไทย

การบรรจุหีบห่อ

รายละเอียดบนฉลาก ให้ประกอบด้วยคำว่า “รุ่มบ่อสร้าง” และ/ หรือ “Bor Sang Umbrella”

ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบ ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 0 - 300 เมตร พื้นที่บางส่วนเป็นที่นาปลูกข้าวจากลักษณะทั่วไปของพื้นที่ ตามหัวไร่ ปลายนา จะพบไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ดินเป็ด ไม้ส้มเห็ด ไม้ตุ่มคำ ไม้แก ไม้ไผ่เล็มเล็ก ที่นำมาเป็นวัตถุดิบ ใช้ทำ หวี ตุ่ม คันถือร่ม ส่วนพื้นที่ราบสูงบริเวณเชิงดอยจะพบ ไม้ไผ่ตง ที่มีความเหนียวและทนทานนำมาใช้ทำ ชี่คำ ม้า (สลัก) รวมทั้งใบลานที่นำมาทำ ปλογาน ด้นตะโกที่ใช้ น้ำยางผลตะโก เพื่อต้มผสมแป้งมัน และต้นมะมือ ที่ให้น้ำมันมะมือ (น้ำมันมะพอก น้ำมันตังอัว) ใช้ผสมสีทาที่บนตัวร่ม กันฝน กันแดด

ลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจึงทำให้ในช่วงเดือนพฤษภาคม – เดือนกันยายน มีฝนตกชุก และในช่วงเดือนพฤศจิกายน – เดือนกุมภาพันธ์ มีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง

ประวัติความเป็นมา

เมื่อประมาณเกือบสองร้อยปีมาแล้ว พระอินตา จากสำนักวัดบ่อสร้าง เติญตุงคี่ไกล้ชายแดนพม่า ได้มีชาวพม่านำกลตมาถวาย ท่านพิจารณาเห็นว่ากลตดังกล่าวสะดวกในการใช้และป้องกันได้ทั้งแดดและฝน จึงเดินทางเข้าไปในพม่าศึกษาวิธีทำกลต และการทำร่มจากกระดาษสา นำมาถ่ายทอดให้กับชาวบ้านบ่อสร้าง จึงได้ผลผลิตออกมาสวยงาม สร้างชื่อเสียงอย่างรวดเร็ว และเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ขึ้น กลายมาเป็นหมู่บ้านบ่อสร้าง ซึ่งเป็นแหล่งภูมิศาสตร์ที่ผลิตร่มบ่อสร้างที่มีชื่อเสียง จนมีคำพูดว่า บ่อสร้างกางจ้อง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ จาก นครเวียงฟิงค์ ในอดีต จนถึง เมืองเชียงใหม่ ในปัจจุบัน แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของล้านนา ศิลปวัฒนธรรม การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี กริยามารยาทของชาวเหนือ ทั้งดงาม พุดจาไฟเราะ อู้คำเมืองแสนหวาน ปันจักรยานการร่มสีสันสดใส จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของชาวเหนือเมืองเชียงใหม่ ที่แม่หญิงปันจักรยานและกางร่ม เป็นภาพที่น่าประทับใจ

จากปัจจัยทางธรรมชาติและปัจจัยจากมนุษย์ ทำให้ร่มบ่อสร้างที่ผลิตขึ้นในแหล่งภูมิศาสตร์นี้มีลักษณะที่แตกต่างจาก ร่มที่ผลิตจากที่อื่น คือ มีรูปทรงสวยงาม ส่วนประกอบต่าง ๆ ของร่ม มีความเรียบร้อย กรรมวิธีการผลิตแม่นยำและประณีต ใช้วัสดุที่มีคุณภาพดี ร่มบ่อสร้างจึงเป็น ร่มที่ทำจากไม้ไผ่ เหลากถึงอย่างละเอียดสวยงาม หุ้มด้วยผ้าหรือกระดาษ สีสันสดใส มีลวดลายโดดเด่น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างดี

ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตการผลิต ร่มบ่อสร้าง อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ดและอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดตามแผนที่

เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิต ในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด
- (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ร่มบ่อสร้าง
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ร่มบ่อสร้าง

การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ร่มบ่อสร้าง จะต้องมีการผลิตในเขตพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ดและอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต ร่มบ่อสร้าง รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

2) เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

เลขที่คำขอ 50100039

วันที่ยื่นคำขอ 10 สิงหาคม 2550

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

รายการสินค้า เครื่องปั้นดินเผา

ผู้ขอขึ้นทะเบียน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเชียง และ เทศบาลตำบลบ้านเชียง

ที่อยู่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 4132066 และเทศบาลตำบลบ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 41320771

คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง (Ban Chiang Pottery) หมายถึง ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตในตำบลบ้านเชียงอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีรูปทรงการปั้นและเขียนลายเส้นโค้ง ลายเชือกทาบ ลายก้านขด ก้นหอย ลายรูปเรขาคณิต ลักษณะเดียวกับภาชนะเครื่องปั้นโบราณที่ขุดค้นพบในบริเวณดังกล่าว

ลักษณะของสินค้า

ลักษณะทางกายภาพ

- รูปทรง เป็นภาชนะรูปวงรี รูปวงกลม รูปทรงแบบไม่มีฐาน รูปทรงแบบมีฐาน รูปแจกัน รูปทรงตุ๊กตา รูปตะเกียง

- ลวดลาย เป็นลายเฉพาะที่โดดเด่นตามยุคสมัยที่ขุดค้นพบโบราณวัตถุของจริง ได้แก่ ลายเส้นโค้ง ลายก้านขดและก้นหอย ลายรูปเรขาคณิต ลายดอกไม้ ลายรูปสัตว์ ลายเชือกควั่น ลายเชือกทาบ

- พื้นผิว มีทั้งเคลือบเงาและไม่เคลือบเงา

กระบวนการผลิต

การเตรียมดิน

- (1) สับก้อนดินจากก้อนใหญ่ให้เป็นก้อนเล็ก
- (2) ผสมหัวเชื้อดินเผากับทราย และหมักด้วยน้ำ ให้ดินอมน้ำ
- (3) นวดดินโดยการเหยียบย่ำ ให้ดินแตกและผสมกันจนเหนียว เพื่อใช้ในการปั้นหม้อ

การปั้นขึ้นรูป

- (1) นำดินเหนียวที่ผ่านการหมักไว้แล้วมาปั้นเป็นก้อนขนาดต่าง ๆ เพื่อเตรียมการปั้น
- (2) การปั้นแบบประยุกต์ สำหรับปั้นหม้อขนาดเล็ก โดยใช้อุปกรณ์และเครื่องจักร
- (3) การปั้นแบบโบราณหรือแบบดั้งเดิม สำหรับปั้นหม้อขนาดใหญ่ โดยใช้แรงงานคนเป็นผู้ปั้น และใช้อุปกรณ์ คือ หินดู่ ในการตีปั้นขึ้นรูปเป็นรูปร่างและขนาดตามต้องการ

การเผา

- (1) เตาที่ใช้เผา เป็นเตาที่ทำขึ้นเองจากดินเหนียว
- (2) นำหม้อที่ปั้นได้ จัดเรียงให้เป็นระเบียบจนเกือบเต็มเตาเผา
- (3) ทำการเผา โดยใช้ไม้ฟืนเป็นเชื้อเพลิง ความร้อนในการเผา ขึ้นอยู่กับความชำนาญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- (4) ระยะเวลาในการเผา ประมาณ 1 วัน หรือ 24 ชั่วโมง
- (5) นำหม้อที่เผาแล้วออกจากเตา พักไว้ประมาณ 1 วัน หรือ 24 ชั่วโมง

การเขียนลาย เขียนสี

- (1) ผสมสีฝุ่นสีแดงกับน้ำ ในปริมาณที่เหมาะสม
- (2) นำหม้อที่เผาแล้วมาทำการเขียนสี เป็นลวดลายต่าง ๆ
- (3) เขียนลวดลาย โดยไม่มีการเขียนแบบร่างในภาชนะ ซึ่งจะต้องเขียนโดยอาศัยความชำนาญจากประสบการณ์ที่พบเห็นมาจากภาชนะเครื่องปั้นดินเผาของจริง เช่น ลายเส้นโค้ง ลายก้านขดและก้นหอย ลายรูปเรขาคณิต ลายดอกไม้ ลายรูปสัตว์

(4) ภายหลังจากเขียนลายแล้ว จะนำมาเคลือบเงาด้วยน้ำมันเคลือบ หรือถ้าไม่เคลือบน้ำมัน จะนำไปขัดให้เหมือนของเก่าต้นแบบ

การบรรจุหีบห่อ

รายละเอียดบนฉลาก ให้ประกอบด้วยคำว่า “เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง” และ/ หรือ “Ban Chiang Pottery”

ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ทำนาซึ่งตั้งอยู่บนเนินดินรูปไข่ ที่ราบยาวตามแนวทิศตะวันออกถึงตะวันตก ลาดเอียงสู่ทางทิศเหนือ มีห้วยหลายสายไหลผ่าน ลักษณะภูมิอากาศแบบเมืองร้อนเฉพาะฤดู ทำให้อากาศเย็นสบาย แต่มีอากาศหนาวในฤดูหนาว ลักษณะของดิน สภาพโดยทั่วไปเป็นดินร่วนปนทราย มีอินทรีย์วัตถุต่ำ เป็นดินต้นที่มีปริมาณเกลือค่อนข้างสูง มีความเหมาะสมกับการทำนาและเพาะปลูก โดยมีผลการสำรวจพบแหล่งแร่ หินเกลือและโปแตช ทรัพยากรน้ำ มีทั้งแหล่งน้ำผิวดินใต้ผิวดิน และใต้ดิน ลึกประมาณ 40-45 เมตร

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2510 ได้เริ่มดำเนินการขุดค้นพบวัตถุโบราณที่บ้านเชียง โดยกรมศิลปากร และได้ขุดค้นอย่างจริงจัง ในปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นหลักฐานทางโบราณคดีเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่มีลักษณะพิเศษเป็นของตนเอง ที่เรียกว่า วัฒนธรรมบ้านเชียง จึงได้ก่อสร้างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียงและหลุมขุดสาคูในบริเวณวัดโพธิ์ศรีโนน ซึ่งแหล่งภูมิศาสตร์ของเครื่องปั้นดินเผาที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างดี คือ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงจากปัจจัยทางธรรมชาติและปัจจัยจากมนุษย์ทำให้เครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตขึ้นในแหล่งภูมิศาสตร์นี้มีลักษณะที่แตกต่างจากเครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตจากที่อื่น คือ รูปร่างรูปทรงรวมทั้งลวดลายเฉพาะที่โดดเด่นตามยุคสมัยที่ขุดค้นพบโบราณวัตถุของจริง

การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

(1) เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง จะต้องมีการผลิตในเขตพื้นที่ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีตามกระบวนการผลิตข้างต้น

(2) กระบวนการผลิตจะต้องได้ผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิต เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงรวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

(1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิต ในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด

(2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิต/ ผู้ประกอบการค้าที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

ในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ นั้นคำว่า สินค้า จะหมายรวมถึงสินค้า เกษตร สินค้าหัตถกรรม และสินค้าอุตสาหกรรม กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไยนั้น เป็นการคุ้มครองสินค้าทุกประเภทในระดับเดียวกันทั้งหมด ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์สินค้าที่จะขอรับความคุ้มครองได้จะต้องเป็นไปตามมาตรา 3 ของพระราชบัญญัตินี้ สินค้า นั้นจะต้องมีความเชื่อมโยงกับท้องถิ่น แหล่งภูมิศาสตร์ หรือบอกได้ว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดมาจากแหล่ง ภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

จากตัวอย่างสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการคุ้มครองจะเห็นได้ว่าสินค้าหัตถกรรมเหล่านี้ ล้วนแต่อิงกับแหล่งพื้นที่ภูมิศาสตร์ทั้งสิ้น แต่หากเป็นงานสินค้าหัตถกรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เครื่องปั้นดินเผาเป็นสินค้าที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดต่อ ๆ ที่ใช้ดินภายในจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนสำคัญของเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงก็คือ การเขียนลวดลาย โดยไม่มีการเขียนแบบร่างในภาชนะ ซึ่งจะต้องเขียนโดยอาศัยความชำนาญจากประสบการณ์ที่พบเห็นมาจากภาชนะเครื่องปั้นดินเผาของ จริง เช่น ลายเส้นโค้ง ลายก้านขดและกันหอย ลายรูปเลขาคณิต ลายดอกไม้ลายรูปสัตว์ ที่ต้องเป็น คนในพื้นที่เท่านั้นจึงจะสามารถทำออกมาได้และเป็นเอกลักษณ์สำคัญของเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง เลยทีเดียว จะต้องมีส่วนหนึ่งส่วนใดหรือมีขั้นตอนอิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ทั้งสิ้น

ถึงแม้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 จะมีการคุ้มครองงานสินค้า หัตถกรรมก็ตาม หรือจะมีการขยายความคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมไทยบางประเภท แต่ไม่รวมถึงการ คุ้มครองงานสินค้าหัตถกรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากวัฒนธรรมในชุมชนที่อิงแหล่ง ภูมิศาสตร์ด้วย ซึ่งในปัจจุบันไทยยังไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมที่เป็นภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ประเทศไทยจึงควรมีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ของไทยให้คุ้มครองสินค้าหัตถกรรมประเภทที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับแหล่ง ภูมิศาสตร์ เพื่อมาตรการในการคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมประเภทที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยง แหล่งภูมิศาสตร์ได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้าากาผีตาโชนด้านซ้ายตามร่างบพัญญูที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้าากาผีตาโชนด้านซ้ายตามร่างบพัญญูที่ว่าด้วยการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) พิจารณาโดยคณะกรรมการร่วมระหว่างรัฐด้านทรัพย์สินทางปัญญา ทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน WIPO/ GRITKF/ IC/ วันอังคารที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2550

ในร่างบพัญญูของ WIPO ได้กำหนดถึงวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge) ดังต่อไปนี้⁵⁰

1) เพื่อตระหนักถึงคุณค่าในภาพรวมและคุณค่าภายในที่แท้จริงของภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งคุณค่าทางสังคม จิตวิญญาณ เศรษฐกิจ สติปัญญา วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา เทคโนโลยีการค้า การศึกษาและวัฒนธรรม ตลอดจนการรับรู้ถึงระบบภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นโครงสร้างของนวัตกรรมต่อเนื่องและชีวิตที่สร้างสรรค์และมีสติปัญญาซึ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับสังคมพื้นเมืองและท้องถิ่นและมีคุณค่าทางวิทยาศาสตร์อย่างเท่าเทียมกันอันถือได้ว่าเป็นระบบภูมิปัญญาอีกระบบหนึ่ง

2) สนับสนุนการเคารพในระบบภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับศักดิ์ศรีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางปัญญาและจิตวิญญาณของผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่คุ้มครองและดูแลรักษาระบบนี้ สำหรับการเสียสละที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีต่อวิถีการดำเนินชีวิตและเอกลักษณ์ของผู้เป็นเจ้าของในภูมิปัญญาท้องถิ่น และสำหรับการเสียสละที่ผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มีเพื่อการรักษาไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางอาหารและเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน และเพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3) ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากแรงบันดาลใจและการคาดหวังที่แสดงออกโดยผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น การเคารพในสิทธิในฐานะผู้เป็นเจ้าของและผู้พิทักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีต่อสวัสดิภาพและเศรษฐกิจ ประโยชน์ทางวัฒนธรรมและสังคมและให้รางวัลต่อการเสียสละของคนเหล่านี้ที่มีต่อชุมชนและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

4) สนับสนุนและส่งเสริมการสงวนและรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเคารพ สงวนคุ้มครองและรักษาไว้ซึ่งระบบภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดให้มีสิ่งจูงใจต่อผู้พิทักษ์ระบบภูมิปัญญาท้องถิ่นในการรักษาและคุ้มครองระบบภูมิปัญญาเหล่านั้น

⁵⁰ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เพื่อนำเสนอกรมทรัพย์สินทางปัญญากระทรวงพาณิชย์, รายงานการศึกษากรอบความคิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย, 30 เมษายน 2550, 101-104.

5) ให้อำนาจแก่ผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการยอมรับถึงลักษณะเฉพาะของระบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ยอมรับในทางปฏิบัติที่ให้อำนาจแก่ผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองภูมิปัญญานั้นที่มีลักษณะเฉพาะของระบบภูมิปัญญาท้องถิ่นและความจำเป็นที่ต้องหาทางแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของแต่ละระบบโดยควรคำนึงถึงว่าทางแก้ปัญหาเหล่านั้นควรสมดุลและสมเหตุสมผล ควรทำให้มั่นใจได้ว่า ระบบทรัพย์สินทางปัญญามีแนวทางปฏิบัติที่สนับสนุนการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการใช้โดยไม่ชอบธรรม และ ควรที่จะให้อำนาจแก่ผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้สิทธิและมีอำนาจเหนือภูมิปัญญาที่ตนเป็นเจ้าของอย่างมีประสิทธิภาพ

6) เคารพและอำนวยความสะดวกการใช้ประโยชน์ตามจารีตประเพณี การพัฒนาการแลกเปลี่ยน และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องทั้งโดยและระหว่างผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และสนับสนุนและส่งเสริม

7) สนับสนุนการสงวนและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและสมดุลอย่างเหมาะสมของขนบธรรมเนียมประเพณีและวิธีการต่าง ๆ สำหรับการพัฒนา การสงวนและการถ่ายทอด ส่งเสริมการอนุรักษ์ การรักษา การประยุกต์ใช้ และการใช้ที่กว้างขวางขึ้นของภูมิปัญญาโดยให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมายและความเข้าใจของผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์โดยตรงแก่ผู้เป็นเจ้าของและเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติโดยทั่วไป

8) ปราบปรามการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมิชอบ และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่แสวงหากำไรและไม่แสวงหากำไรที่ไม่เป็นธรรม เข้าใจถึงความจำเป็นในการปรับวิธีการของการปราบปรามของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไม่เป็นธรรมที่จำเป็นทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

9) เคารพและสนับสนุนความร่วมมือที่เกี่ยวกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศและกระบวนการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกลไกและกระบวนการระหว่างประเทศและภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบที่ควบคุมการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

10) ส่งเสริมนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ กระตุ้น ให้รางวัลและคุ้มครองนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ที่มีพื้นฐานบนขนบธรรมเนียม และส่งเสริมการถ่ายทอดของภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในสังคมพื้นเมืองและท้องถิ่น ที่ได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยรวบรวมภูมิปัญญาเหล่านั้นกับแผนการศึกษาระหว่างชุมชน อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เป็นเจ้าของและผู้พิทักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

11) รับรองว่าระบบทั้งในประเทศและระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้วที่ครอบคลุมถึงการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมจะมีหลักความยินยอมล่วงหน้าและการแลกเปลี่ยนที่มีพื้นฐานของความตกลงร่วมกัน

12) ส่งเสริมการแบ่งปันที่เป็นธรรมและเสมอภาค รวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์ทั้งที่อยู่ในรูปของเงินและมีใช้ตัวเงินที่เกิดขึ้นจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับระบบการใช้ระหว่างประเทศ หลักการให้ความยินยอมล่วงหน้า รวมทั้งค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเสมอภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ไม่สามารถบังคับผู้เป็นเจ้าของที่เป็นบุคคลธรรมดาได้ หรือภูมิปัญญาได้มีการเปิดเผยแล้ว

13) โดยต้องเป็นไปตามความประสงค์ของผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนโดยตระหนักถึงสิทธิของชุมชนตามประเพณีและท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาและการขยายโอกาสทางการตลาดสำหรับสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมชุมชน ซึ่งผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาได้แสวงหาถึงการพัฒนาและโอกาสที่สอดคล้องกับสิทธิของตนในการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเสรี

14) ปกป้องการให้สิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญาอย่างไม่เหมาะสมแก่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตโดยจำกัดการให้หรือการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรพันธุกรรมอย่างไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดเงื่อนไขสำหรับการให้สิทธิในสิทธิบัตรที่ผู้ยื่นคำขอในการประดิษฐ์ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรพันธุกรรมที่ได้มีการเปิดเผยถึงแหล่งที่มาและประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของทรัพยากรเหล่านั้นและมีหลักฐานว่าได้รับความยินยอมล่วงหน้าแล้ว และมีเงื่อนไขการแบ่งปันผลประโยชน์ตามที่กำหนดไว้ในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดนั้น

15) พัฒนา ความแน่นอน ความโปร่งใส การเคารพซึ่งกันและกัน และความเข้าใจระหว่างผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้ใช่ภูมิปัญญาที่เป็นภาครัฐ สถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวกับการค้า การศึกษา และผู้ใช้อื่น ๆ ตลอดจนส่งเสริมการยึดมั่นในหลักจริยธรรมของการปฏิบัติและหลักการยินยอมล่วงหน้าและมีอิสระในการยินยอมนั้น

16) ส่งเสริมการคุ้มครองการแสดงออกทางวัฒนธรรมประเพณี โดยปฏิบัติให้สอดคล้องกับการคุ้มครองการแสดงออกทางวัฒนธรรมประเพณีและการแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยต้องคำนึงว่าในหลายชุมชนท้องถิ่นภูมิปัญญาและการแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมก่อให้เกิด ส่วนที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้ของคุณลักษณะเฉพาะในภาพรวม

นอกจากนี้ในร่างบทบัญญัติได้กำหนดให้การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการใช้ที่มีขอบ โดยการได้มา การครอบครอง หรือการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไม่เป็นธรรม หรือ การกระทำอย่างอื่นที่ถือได้ว่าเป็นกระทำในทางที่ผิด การใช้ในทางที่ผิดนี้รวมถึงการได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการค้าจากการได้มา การครอบครอง หรือการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเมื่อบุคคลที่ใช้ภูมิปัญญานั้นรู้ว่ หรือควรที่จะรู้ว่าการได้มาหรือการใช้ประโยชน์นั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรม กิจกรรมทางการค้าอื่นที่ขัด

กับทางปฏิบัติที่สุจริตในการได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมาตรการทางกฎหมายที่จะปกป้องคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นครอบคลุมถึงสิ่งต่อไปนี้⁵¹

1) การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการขโมย การให้สินบน การบังคับขู่เข็ญ การล่อลวงการบุกรุก การละเมิด หรือการชักนำให้มีการละเมิดสัญญา การละเมิดหรือการชักนำให้มีละเมิดความไว้วางใจ หรือความลับ การละเมิดหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือความสัมพันธ์จากความเชื่อถือ การล่อลวง การทำให้หลงผิด การจัดเตรียมซึ่งข้อมูลที่ทำให้หลงผิดในการได้มาซึ่งความยินยอมที่ได้แจ้งล่วงหน้า สำหรับการเข้าถึงภูมิปัญญา หรือวิธีการอื่นที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่สุจริต

2) การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการควบคุมเหนือภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการละเมิดมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดว่าต้องได้รับความยินยอมล่วงหน้าซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขของการเข้าถึงภูมิปัญญา หรือการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ละเมิดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ได้ตกลงร่วมกันว่าต้องมีการยินยอมล่วงหน้าในการเข้าถึงภูมิปัญญานั้น

3) การอ้างสิทธิโดยมิชอบ หรือ การถือสิทธิความเป็นเจ้าของ หรืออำนาจควบคุมเหนือภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการได้มา การอ้างสิทธิ หรือการถือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเหนือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเมื่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นไม่สามารถถือสิทธิได้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเข้าถึงนั้น

4) ถ้าการเข้าถึง การใช้ทางการค้าหรืออุตสาหกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยปราศจากค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญา เมื่อการใช้นั้นมีเจตนาและก่อให้เกิดประโยชน์ทางการค้าหรือทางเทคโนโลยีสำหรับผู้ใด และค่าตอบแทนควรเป็นธรรมและยุติธรรมต่อผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาภายใต้สถานะแวดล้อมที่ผู้ใช้ได้มาซึ่งภูมิปัญญา และ

5) การที่บุคคลที่สามนอกท้องถิ่นได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยละเมิดอย่างเจตนา ต่อศีลธรรมหรือคุณค่าทางจิตวิญญาณของผู้เป็นเจ้าของ เมื่อการใช้นั้นเห็นได้ชัดว่าก่อให้เกิดความเสียหาย การบิดเบือน หรือ ความเสื่อมเสียต่อภูมิปัญญาและขัดแย้งต่อประโยชน์สาธารณะ หรือศีลธรรมอันดี

หลักการแบ่งปันผลประโยชน์ (Benefit Sharing) อย่างเป็นธรรมและการยอมรับในผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาได้รับกล่าวถึงในบทบัญญัตินี้อย่างชัดเจน โดยกำหนดว่า ควรมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและเสมอภาคในประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงพาณิชย์หรือในทางอุตสาหกรรม แต่การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรจะทำได้ในกรณีที่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่มิใช่ตัวเงิน ตัวอย่างเช่น การเข้าถึงผลงานวิจัยและการมีส่วนรวมของชุมชนที่เป็นแหล่งภูมิปัญญานั้นในกิจกรรมด้านการวิจัยและการศึกษา ซึ่งการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนอกเหนือจากการใช้ตามจารีตประเพณีควรที่จะต้องระบุถึงแหล่งที่มา ผู้เป็นเจ้าของภูมิ

⁵¹ เรื่องเดียวกัน.

ปัญหานั้น และการใช้ในพฤติกรรมที่เคารพต่อคุณค่าทางปัญญาของผู้เป็นเจ้าของนอกจากนี้เพื่อเป็นการเคารพในสิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่างบทบัญญัติฯ ได้ถือหลักความยินยอมล่วงหน้า (Prior Inform Consent) ในการเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นควรมีสิทธิในการที่จะให้ความยินยอมที่ได้ให้ก่อนสำหรับการเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ รับรองการให้ความยินยอมนั้น โดยผู้ที่มีอำนาจในประเทศตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตามการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ควรก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ลบต่อการใช้อย่างต่อเนื่องในภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับทางปฏิบัติ การแลกเปลี่ยน การใช้ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามจารีตประเพณีโดยผู้ครอบครองภูมิปัญญานั้น

จากร่างบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) พิจารณาโดยคณะกรรมการร่วมระหว่างรัฐด้านทรัพย์สินทางปัญญา ทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นองค์ความรู้และการแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อันเกิดจากความคิดของคนไทยตั้งแต่บรรพบุรุษที่ตกทอดสู่รุ่นลูกหลานจนถึงปัจจุบัน อันถือเป็นสมบัติของทุกคนภายในชาติที่ควรมีการปกป้องรักษาไว้ หากภูมิปัญญาได้รับการคุ้มครองจะเป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของประเทศ และยังสามารถป้องกันการคุกคามจากต่างประเทศที่จะหยิบฉวยภูมิปัญญาของไทยไปใช้ประโยชน์ในเชิงการค้า ซึ่งอาจทำให้ภูมิปัญญาของไทยเสื่อมเสีย ซึ่งจากร่างบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเป็นแค่ร่างอยู่ยังไม่มีการบังคับใช้ในปัจจุบันหากมีการบังคับใช้ก็จะเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยอย่างมาก

2.4.2 การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้าากาศึกษาชนาดานชาัยตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรมพุทธศักราช

วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งต่อสังคมและประเทศชาติ การให้ความเคารพในการสืบทอดมรดกทางความคิดและความเป็นเจ้าของวัฒนธรรมจึงต้องสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงตามสภาพการณ์ในปัจจุบันและเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งขณะนี้แม้ว่าจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้คุ้มครองวัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ หรือพิพิธภัณฑสถาน รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยวัฒนธรรม แต่กฎหมายดังกล่าวยังไม่เอื้อหรือมีกระบวนการที่ชัดเจนในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ภาษาประจำชาติหรือภาษาพื้นเมือง ประเพณีท้องถิ่น พิธีกรรม พิธีกรรมทางสังคม วัฒนธรรมสาขา ศิลปะการแสดง หรือสาขางานฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น ประกอบกับองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือองค์การยูเนสโกและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องได้มีการผลักดันกฎหมายขึ้นเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมหรือคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงสมควรมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง

มรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยให้ครอบคลุมการคุ้มครองและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เพื่อนำเอาความรู้ทางวัฒนธรรมดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ให้เกิดรายได้และมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ พื้นฟู คุ้มครอง และส่งเสริมมรดก ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่มีผลในการปฏิบัติและการดำเนินการซึ่งเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ⁵²

การที่จะได้รับการคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นั้น ต้องเข้าตามมาตรา 5 แห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

มาตรา 5 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่ได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมตามพระราชบัญญัตินี้ต้องมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะ คุณค่าทางจิตใจ หรือผลงานควรค่าแก่การรักษาไว้ และต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) ศิลปะการแสดงวัฒนธรรม
- (2) งานช่างฝีมือดั้งเดิม
- (3) วรรณกรรมพื้นบ้าน
- (4) กีฬามรดกไทย
- (5) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล
- (6) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
- (7) ภาษา
- (8) มีลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการคุ้มครองและส่งเสริม รัฐมนตรีอาจประกาศกำหนดรายละเอียดของลักษณะมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ตาม (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) และ (8) ก็ได้

ตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) เห็นความสำคัญอย่างยิ่งของ ทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญ สืบเนื่องจากยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี และการนำมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยใช้ในทางที่ผิดหรือใช้อย่างไม่เหมาะสมจึงเกิดเป็นร่างตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ขึ้นเพื่อเป็นการคุ้มครองมรดกเหล่านี้ โดยเนื้อหาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เป็นคุ้มครองและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะ มีคุณค่าด้านจิตใจหรือผลงานซึ่งควรค่าแก่การรักษาไว้ ตามแนวทางการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โดยต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ที่จะได้รับการคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรม

⁵² บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้.

ที่จับต้องไม่ได้ 1) วัฒนธรรมทางภาษา และการสร้างสรรค์ทางภาษา รวมทั้ง การแสดงออกโดยใช้ภาษาเป็นสื่อถ่ายทอด 2) ศิลปะการแสดงและการดนตรี 3) การปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และประเพณีหรือเทศกาล 4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 5) ผลงานซึ่งเป็นงานช่างฝีมือดั้งเดิม 6) มีลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จะเห็นได้ว่าการที่จะได้รับการคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดในตาม วงเล็บ 1 -8 ซึ่งหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายนั้นอาจจะเข้าตาม วงเล็บที่ 1, 3 และ 5 ที่เป็นในเรื่องของ (1) ศิลปะการแสดงวัฒนธรรม, (3) วรรณกรรมพื้นบ้าน และ (5) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล หน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายอาจได้รับความคุ้มครองถ้ามีพระราชบัญญัติฉบับนี้เกิดขึ้นจริง

โดยสรุปปัจจุบันกฎหมายไทยที่มีความใกล้เคียงในการคุ้มครองหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบแล้ว พบว่ากฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 มีความใกล้เคียงมากที่สุด เพียงแต่กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นยังไม่ครอบคลุมถึงในเรื่องนี้หากได้มีการพัฒนาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นคงจะเป็นผลดี

บทที่ 3
มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในภูมิปัญญาท้องถิ่น
หน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายในกฎหมายต่างประเทศ

การศึกษาที่ผ่านมาทำให้ทราบถึงกฎหมายสำหรับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายของไทยในกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และร่างพระราชบัญญัติกับกฎหมายอื่น ๆ โดยในบทนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษากฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศ เพื่อศึกษาว่าในต่างประเทศมีขอบเขตในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายอย่างไร แยกพิจารณาได้ดังนี้

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกฎหมายต่างประเทศ

มาตรการในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกฎหมายต่างประเทศที่จะพิจารณานั้นสามารถแยกพิจารณาเป็น 4 ส่วนได้ดังนี้คือ ส่วนแรกนั้นจะเป็นการศึกษาถึงมาตรการพื้นฐานในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญากรุงปารีส ความตกลงทริพส์ และความตกลง TRIPs ส่วนที่สองจะศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในสหภาพยุโรปตาม EC Regulation หรือระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 ส่วนที่สามศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศลาว และสุดท้ายส่วนที่สี่ศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประเทศฝรั่งเศส เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป แยกพิจารณาได้ดังนี้

3.1 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลงระหว่างประเทศ

ในอดีตการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อยู่ในกฎหมายภายใน (National Law) ของแต่ละรัฐเท่านั้นโดยประเทศฝรั่งเศสเป็นผู้ริเริ่มการพัฒนาและส่งเสริมระบบการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่เมื่อสินค้าถูกส่งออกสู่ตลาดต่างประเทศการคุ้มครองโดยกฎหมายภายในแค่เพียงอย่างเดียวไม่อาจสร้างประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ ดังนั้นจึงเกิดความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างหลักประกันว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับการคุ้มครองในระดับระหว่างประเทศ¹

¹ ตะวัน เดชภักดีนมงคล, การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการตามกฎหมายไทยกับสหภาพยุโรป (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2551), 66.

1) การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้อนุสัญญากรุงปารีส²

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) นับว่าเป็นหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ฉบับแรกและมีความเก่าแก่ที่สุดฉบับหนึ่ง และถือเป็นอนุสัญญาฉบับแรกที่ทำให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วย อนุสัญญากรุงปารีสเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่เป็นแนวทางการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยปรากฏดังนี้

ในข้อ 1(2)³ กล่าวไว้ว่า อนุสัญญากรุงปารีสส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นมีเพียงการคุ้มครองแหล่งที่มาหรือเครื่องหมายแหล่งกำเนิด และการปราบปรามการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้าเท่านั้น เดิมนั้นบทบัญญัติในอนุสัญญากรุงปารีส มิได้มีการกล่าวถึงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แหล่งที่มา และเครื่องหมายแหล่งกำเนิดในขอบเขตของการคุ้มครอง ภายหลังได้มีการบัญญัติถึงการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา เพิ่มเติมในอนุสัญญากรุงปารีส

ข้อ 10(1)⁴ ให้การคุ้มครองสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาโดยนำบทบัญญัติ ข้อ 9 ของอนุสัญญากรุงปารีสมาใช้บังคับในเรื่องของการใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาอย่างไม่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรง หรือทางอ้อมเกี่ยวกับเรื่องที่มาของสินค้า ถือเป็นหลักที่ใช้ในการยึดสินค้า หากนำสินค้าเข้ามาในประเทศที่เป็นสมาชิก บทบัญญัติของอนุสัญญากรุงปารีสนั้นกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีพันธกรณีในกฎหมายภายใน หรือประเทศสมาชิกต้องจัดให้มีพันธกรณีในการกำหนดข้อห้ามการนำเข้าสินค้า หรือยึดสินค้า ดังกล่าวหากมีการนำสินค้านั้นเข้ามาในประเทศสมาชิก

ในเรื่องการทำการร้องขอให้มีการยึดสินค้าที่นำเข้ามาในประเทศสมาชิก หรือโทษอันเป็นมาตรการอื่น ๆ นอกเหนือการยึดสินค้า จะอยู่ในข้อ 9(3)⁵ และ 10(2)⁶ ของอนุสัญญาฉบับนี้ซึ่งผู้มีสิทธิในการร้องขอดังกล่าวได้แก่ พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานอื่นที่มีอำนาจในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะปรากฏในข้อ 9(3) ส่วนข้อ 10(2) ได้ให้ความหมายของ ผู้มีส่วนได้เสีย เอาได้คือผู้ผลิตสินค้าประกอบการค้าหรือแม้แต่บุคคลที่อยู่ในพื้นที่หรือผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายที่มีการผลิตในทางอุตสาหกรรมหรือ

² Paris Convention for Protection of Industrial Property was agreed in 1883 and complemented by Madrid Protocol of 1891. It was revised at Brussels (1900), Washington (1911), The Hague (1925), London (1934), Lisbon (1958) and Stockholm (1967), and amended in 1979.

³ Paris Convention Article 1(2).

⁴ Paris Convention Article 10(1).

⁵ Paris Convention Article 9(3).

⁶ Paris Convention Article 10 paragraph 2.

ในทางการค้าซึ่งสินค้าได้มีการผลิตขึ้นทั้งในท้องที่ที่สินค้าตั้งอยู่ หรือประเทศที่สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาถูกใช้อย่างไม่ถูกต้อง⁷

หลักเกณฑ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของอนุสัญญากรุงปารีสจะอยู่ในข้อ 10 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีสซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้า (Unfair Competition) ที่มีผลกับประเทศที่เป็นสมาชิก บทบัญญัติของอนุสัญญากรุงปารีสมีได้บังคับประเทศสมาชิกเพื่อให้คุ้มครองทำให้การบังคับใช้อนุสัญญากรุงปารีสกับบรรดาประเทศสมาชิกทั้งหลายไม่ได้รับการตอบสนองในทางปฏิบัติเท่าที่ควร ตรงกันข้ามกับอนุสัญญากรุงปารีสข้อที่ 10 ทวิ ที่ได้รับการตอบรับจากประเทศสมาชิกว่ามีผลบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหลักพื้นฐานของการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามข้อ 22(2), (b) ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้า ในส่วนเพิ่มเติมการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งรวมการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วย⁸

การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมเป็นบทบัญญัติที่บังคับประเทศสมาชิกให้มีหน้าที่ป้องกันการเกิดการสับสนหลงผิดการใช้ที่ไม่ถูกต้อง หรือการลวงสารณชนที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และเพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดบทบัญญัติโดยทั่วไปของลักษณะการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมไว้อย่างละเอียดดังนี้

การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้าตามอนุสัญญากรุงปารีสมีลักษณะข้อห้ามดังนี้

- (1) การกระทำที่ก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดโดยวิธีการใด ๆ ก็ตามต่อสินค้าอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมทางการค้าของคู่แข่งทางการค้า
- (2) การกล่าวหาที่ไม่เป็นความจริงเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือทางการค้าของคู่แข่งทางการค้า
- (3) การใช้สิ่งบ่งชี้หรือการกล่าวหาใด ๆ ที่เป็นการลวงสารณชนเกี่ยวกับกระบวนการผลิต คุณลักษณะ วัตถุประสงค์ในการผลิตสินค้า หรือปริมาณของสินค้า

จะเห็นได้ว่า ลักษณะข้อห้ามการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมนี้ระบุไว้อย่างชัดเจนในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมใดที่ได้รับการคุ้มครองหากไม่เป็นไปตามการคุ้มครองของอนุสัญญากรุงปารีสนี้ที่มีขอบเขตในการคุ้มครองที่กว้างพอสมควร แต่อนุสัญญากรุงปารีสไม่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิในลักษณะโดยตรง ซึ่งอนุสัญญากรุงปารีสนี้มีข้อบกพร่องอยู่คือ

⁷ Baeumer, Ludwig. Op.cit. p. 22.

⁸ Resource Book on TRIP and Development. UNCTAD-ICTSD. p. 271.

⁹ Baeumer, Ludwig. (1991, October 17 and 18). The International Protection of Geographical Indication.

(1) อนุสัญญากรุงปารีสเป็นมาตรการที่ให้การคุ้มครองในทางอ้อม โดยห้ามเฉพาะการใช้สิ่งบ่งชี้ที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ได้แสดงแหล่งกำเนิดอันแท้จริงของสินค้าเท่านั้น จึงทำให้ความมีประสิทธิภาพของการใช้มาตรการทางกฎหมายนี้ กลับขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ที่มีอำนาจการร้องขอให้ยึดสินค้านำเข้าเป็นสำคัญ โดยเจ้าหน้าที่ต้องทำการพิจารณาว่า สิ่งบ่งชี้กับสินค้านั้นเป็นสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดตามความหมายของข้อ 10 ของอนุสัญญากรุงปารีสหรือไม่ หรือเป็นเพียงชื่อสามัญที่โดยทั่วไปอาจนำมาใช้กับสินค้าได้โดยไม่มีข้อจำกัด

(2) อนุสัญญากรุงปารีสไม่ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับชื่อทางภูมิศาสตร์ที่ได้กลายมาเป็นชื่อสามัญกับสินค้า แต่บางประเทศกลับห้ามการใช้ชื่อสามัญ

(3) นอกจากข้อบกพร่องทั้งสองประการดังกล่าว ข้อ 9 และข้อ 10 ของอนุสัญญากรุงปารีสก็ยังไม่ได้ห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดที่ถูกต้องแท้จริง แต่มีลักษณะที่อาจทำให้ประชาชนสับสนหลงผิด ว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดจากพื้นที่อีกแห่งหนึ่ง กล่าวคือ การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่บ่งระบุพื้นที่ที่สินค้ามีแหล่งกำเนิดอันแท้จริง แต่อาจทำให้สาธารณชนเข้าใจว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดในอีกพื้นที่หนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งกำเนิดของสินค้ากับพื้นที่นั้นมีชื่อเรียกเป็นอย่างเดียวกัน¹⁰

2) การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงมาดริด

ความตกลงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามการใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาที่ไม่ถูกต้องหรือหลอกลวงกับสินค้า เป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่ให้ความคุ้มครองสินค้าที่ใช้ชื่อเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดของสินค้า โดยเป็นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาโดยตรงและกำหนดรายละเอียดในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา ความตกลงมาดริดมีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญากรุงปารีสโดยอนุสัญญากรุงปารีสนั้นไม่มีความคุ้มครองในเรื่องสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดโดยตรง จึงเกิดการจัดทำความตกลงมาดริดเพื่อมาตรการเสริมของอนุสัญญากรุงปารีส เพื่อความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญของความตกลงมาดริดในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาอันจะอยู่ในข้อ 1(1)¹¹ ได้บัญญัติหลักเบื้องต้นไว้ กล่าวคือ

ข้อ 1(1) สินค้าซึ่งมีการใช้ที่ไม่ถูกต้องหรือเป็นการหลอกลวงต่อสิ่งบ่งชี้ของประเทศ หรือสถานที่ดั้งเดิมของประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งของความตกลงนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมจำต้องถูกจับ (ยึด) เมื่อนำสินค้านั้นเข้ามาในรัฐสมาชิกของความตกลงนี้

¹⁰ จักรกฤษณ์ ควรพจน์ และบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์, กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อการส่งเสริมการส่งออกและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2551), 3-4.

¹¹ Madrid Agreement Article 1(1).

ความตกลงมาดริดนั้น มีวัตถุประสงค์คือการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาหรือ Indication of Source เป็นการเปิดโอกาสให้มีการจับ (ยึด) สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ไม่ถูกต้องหรือหลอกลวงสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาป้องกันสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ไม่ถูกต้องหรือหลอกลวงสาธารณะที่อาจทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิด

ส่วนการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาในสินค้าไวน์เพื่อไม่ให้กลายเป็นชื่อสามัญ เป็นไปตามความต้องการของประเทศแถบยุโรปที่มีสินค้าประเภทไวน์ที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก เพื่อเป็นการป้องกันสินค้าของตน หากพิจารณาถึงกฎเกณฑ์ดังกล่าวแล้วเป็นไปได้ว่าประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ของอนุสัญญากรุงปารีสต้องสูญเสียประโยชน์หากเข้าเป็นสมาชิกในความตกลงนี้¹²

3) การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงลิสบอน

ก่อนที่จะมีความตกลงกรุงลิสบอนฉบับนี้นั้น ประเทศสมาชิกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอนุสัญญากรุงปารีสและความตกลงมาดริดได้พิจารณาถึงจำนวนประเทศที่มีจำกัด ตลอดจนอนุสัญญาหรือความตกลงดังกล่าวไม่เอื้อประโยชน์แก่ประเทศสมาชิก จึงมีแนวคิดที่จะร่างอนุสัญญาฉบับใหม่ภายใต้กรอบของอนุสัญญากรุงปารีสโดยเกิดเป็นร่างความตกลงลิสบอน โดยเป็นการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิกซึ่งถือเป็นส่วนเพิ่มเติมในการคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) ตามอนุสัญญากรุงปารีส ความตกลงลิสบอนว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งที่ใช้ระบุแหล่งกำเนิด และการจดทะเบียนสากล ถูกก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม ค.ศ. 1958 มีการปรับปรุงเป็นจำนวน 2 ครั้งด้วยกัน ในปัจจุบันมีประเทศสมาชิก 16 ประเทศด้วยกัน

ในข้อ 2(1)¹³ ได้กำหนดนิยามของ “เครื่องหมายแหล่งกำเนิด” เอาไว้ดังนี้

“เครื่องหมายแหล่งกำเนิด” หมายถึง ชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ แคว้น หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่งโดยเฉพาะที่มีลักษณะเป็นความหมายอันแสดงได้ว่าผลิตภัณฑ์ซึ่งมีกำเนิดในบริเวณดังกล่าวมีคุณภาพ คุณลักษณะ หรือในสาระสำคัญเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้ให้รวมถึงองค์ประกอบทางด้านธรรมชาติหรือองค์ประกอบจากมนุษย์ หรือทั้งองค์ประกอบทางด้านธรรมชาติและองค์ประกอบด้านมนุษย์

ข้อนี้เป็นการอธิบายถึง เครื่องหมายแหล่งกำเนิด ซึ่งสามารถแจกพิจารณาเป็นองค์ประกอบของเครื่องหมายแหล่งกำเนิดได้ดังนี้

- (1) ต้องมีลักษณะเป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่น
- (2) ต้องแสดงถึงประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่นอันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้า

¹² วิมาน เหล่าตุสตี, แนวทางการคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยตามข้อตกลง TRIPs, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), 49.

¹³ Lisbon Agreement Article 2(1).

(3) ต้องแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างคุณภาพ คุณลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ในสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์นั้น

ความตกลงลิสบอนว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งที่ใช้ระบุแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนสากล เป็นเพียงมาตรการเพิ่มเติมจากอนุสัญญากรุงปารีสเพื่อที่จะทำให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีประสิทธิภาพมากขึ้น และป้องกันผลประโยชน์ประเทศสมาชิกที่เป็นแหล่งกำเนิดของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายในประเทศสมาชิกที่ได้รับความคุ้มครองตามความตกลงของกรุงลิสบอนนั้นมีจำนวนไม่มากกลับเป้าหมายที่วางไว้

4) การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลง TRIPs

ความตกลง TRIPs ในบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกิดขึ้นจากการประนีประนอมของสองกลุ่มประเทศ กลุ่มแรกเป็นประเทศในแถบยุโรป กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มประเทศโลกใหม่ คือกลุ่มประเทศที่ประชากรจากทวีปยุโรปอพยพมาอาศัย ซึ่งในกลุ่มประเทศแรก ประสงค์จะผลักดันให้มีการคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างเคร่งครัด เพราะเกิดการเสียเปรียบทางพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ที่กลุ่มประเทศโลกใหม่นั้นได้เปรียบมากกว่า การอพยพของกลุ่มประเทศโลกใหม่นั้นได้นำสูตรกรรมวิธีจากแหล่งภูมิศาสตร์ของยุโรปโดยใช้ชื่อเดียวกันกับแหล่งกำเนิดเดิมที่อพยพมาจำหน่ายภายในประเทศ และส่งออกนอกประเทศ โดยประเทศโลกใหม่อาศัยหลักเกณฑ์ในประเทศตน จนสินค้าที่ใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์กลายเป็นชื่อสามัญ หรือกึ่งสามัญของสินค้าประเภทนั้นไป ทำให้กลุ่มประเทศโลกใหม่ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของความตกลงระหว่างประเทศเพราะไม่ต้องการที่จะให้มีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างเคร่งครัด แต่การคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงทริปส์กลุ่มประเทศโลกใหม่ได้เข้าร่วมแต่ก็พยายามแก้ไขที่ความตกลงทริปส์เอประโยชน์ให้กับกลุ่มประเทศแถบยุโรปฝ่ายเดียวโดยกำหนดข้อยกเว้นเอาไว้

หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงทริปส์ บัญญัติไว้ในภาค 2 ของส่วนที่ 3 ตั้งแต่ข้อ 22 ถึง 24 จะแยกพิจารณาได้ดังนี้

ในข้อ 22(1)¹⁴ ได้กำหนดนิยาม “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” เอาไว้ดังนี้

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หมายถึง สิ่งบ่งชี้ที่แสดงสินค้าตามที่มีกำเนิดในดินแดนของสมาชิกหนึ่งหรือภูมิภาคหรือท้องถิ่นใดในดินแดนนั้น ซึ่งคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นที่มีอยู่ของสินค้านั้นส่วนสำคัญมาจากแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น

จากนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีลักษณะที่ไม่เคร่งครัดเท่าความตกลงอื่น ความตกลง TRIPs นั้นสินค้าต้องมีความเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดของสินค้า ซึ่งก็คือสินค้านั้นต้องมีชื่อเสียงมี

¹⁴ TRIPs Agreement Article 22(1).

คุณภาพ และมีลักษณะที่เฉพาะ กำหนดเพียงสินค้าต้องมีคุณลักษณะอันสืบเนื่องจากแหล่งกำเนิดเท่านั้น ตามตกลงTRIPsนั้นไม่ได้เป็นพันธกรณีหรือบรรทัดฐานที่ประเทศสมาชิกต้องนำมาบังคับใช้เป็นกฎหมายภายใน

ในความตกลง TRIPs กำหนดให้ประเทศสมาชิกใช้วิธีการทางกฎหมายในลักษณะใด ๆ เพื่อป้องกันการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีขอบดังที่ใน มาตรา ความตกลง TRIPs ข้อ 22.2, 22.3 และ 22.4 แยกพิจารณาได้ดังนี้

สำหรับข้อ 22(2)¹⁵ บัญญัติว่า

(เอ) การใช้วิธีการใด ๆ ในการระบุหรือนำเสนอสินค้า ที่เป็นการชี้หรือแนะนำว่าสินค้าดังกล่าวกำเนิดจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แห่งหนึ่ง อันมิใช่สถานที่ที่เป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริง ในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น

(บี) การใช้ใด ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการกระทำที่เป็นการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ตามความหมายของข้อ 10 ทวิ ของอนุสัญญากรุงปารีส (ค.ศ. 1967)

พิจารณาแล้วเป็นการกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีวิธีทางกฎหมายในการป้องกันพฤติกรรมต่าง ๆ (เอ) กำหนดให้มีการป้องกันการใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์ที่ทำให้สาธารณชนหลงผิดในแหล่งกำเนิด (บี) กำหนดให้คุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จากการใช้ของผู้ผลิตรายอื่นลักษณะที่เป็นการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งต้องพิจารณาอนุสัญญากรุงปารีส ในข้อ 10 ทวิ ในเรื่องการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

อนุสัญญากรุงปารีส ในข้อ 10 ทวิ มี3ประการด้วยกัน

(1) การกระทำที่ทำให้สาธารณชนเกิดความสับสนเกี่ยวกับคู่แข่งทางการค้า
(2) การกระทำใด ๆ ซึ่งในการแข่งขันนั้นเป็นการกระทำที่ไม่สุจริต การกล่าวอ้างโดยมิชอบเกี่ยวกับสินค้าหรือกิจการทั้งในด้านอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมซึ่งเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของคู่แข่งทางการค้า

(3) การกล่าวหา หรือการกล่าวอ้างในทางการค้าเกี่ยวกับคุณลักษณะของสินค้า กระบวนการผลิต วัตถุประสงค์ของการผลิต หรือปริมาณของสินค้าที่เป็นการสร้างความสับสนหลงผิดทำลายความน่าเชื่อถือในทางการค้าต่อคู่แข่งทางการค้า ในตัวสินค้า ในทางอุตสาหกรรม หรือในกิจกรรมทางการค้าต่อคู่แข่งทางการค้า

ข้อ 22(3)¹⁶ บัญญัติว่า

หากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของประเทศสมาชิก อนุญาตหรือโดยการร้องขอของผู้มีส่วนได้เสีย สมาชิกต้องปฏิเสธ หรือเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าซึ่งมีหรือประกอบด้วยสิ่ง

¹⁵ TRIPs Agreement Article 22(2).

¹⁶ TRIPs Agreement Article 22(3).

บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวกับสินค้าที่มีได้มีแหล่งกำเนิดในดินแดนตามที่ระบุไว้ หากการใช้สิ่งบ่งชี้ดังกล่าวในเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าของประเทศสมาชิกล้วนเป็นไปในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเกี่ยวกับสถานที่อันแท้จริงของแหล่งกำเนิด

ในข้อนี้เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิเสธหรือเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ประกอบไปด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดตามที่ระบุไว้ หากนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าอาจทำให้สาธารณชนสับสนในแหล่งกำเนิด ประเทศสมาชิกต้องมีการคุ้มครองการสับสนหลงผิด

ข้อ 22 (4)¹⁷ บัญญัติว่า

การคุ้มครองภายใต้ (1), (2) และ (3) ของข้อ 22 นี้เป็นการป้องกันมิให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งแม้จะเป็นความจริงตามความหมายแห่งตัวอักษรในเรื่องดินแดนภูมิภาค หรือท้องถิ่นที่สินค้ามีแหล่งกำเนิด แต่แสดงให้เห็นว่าสาธารณชนหลงผิดว่าสินค้ามีแหล่งกำเนิดมาจากดินแดนอีกดินแดนหนึ่ง

ข้อ 22(4) เป็นการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความใน (1) ถึง (3) กรณีที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กำหนดแหล่งที่มาจริงของสินค้าไว้แต่กลับแสดงต่อสาธารณชนให้หลงผิดว่ามีแหล่งที่มาจากที่อื่นที่ไม่ใช่แหล่งที่มาจริงของสินค้า ประเด็นนี้ชื่อเหล่านี้นี้อาจเป็นชื่อเรียกซ้ำกันได้

ความตกลงทริปส์ข้อ 24.4 – 24.6 ได้กำหนดข้อยกเว้นของการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามข้อ 22 ซึ่งเป็นบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลงทริปส์ โดนจะศึกษามาตรา 4 ถึงมาตรา 9 ที่เป็นข้อยกเว้นการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้อ 24(4)¹⁸ บัญญัติว่า

ไม่มีบทบัญญัติใดในส่วนนี้ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องป้องกันมิให้มีการใช้อย่างต่อเนื่องและคล้ายกันของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สิ่งใดสิ่งหนึ่งของประเทศสมาชิกอื่นเพื่อแสดงไวน์และสุราโดยเกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าโดยคนชาติหรือผู้มีภูมิลำเนาใด ๆ ของตนซึ่งได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะต่อเนื่องเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการเดียวกัน หรือเกี่ยวข้องกันภายในดินแดนของสมาชิกล้วนไม่ว่าจะ

(เอ) ได้ใช้อย่างน้อย 10 ปีก่อนวันที่ 15 เมษายน ค.ศ. 1994 หรือ

(บี) ได้ใช้โดยสุจริตก่อนวันดังกล่าว

เป็นข้อยกเว้นสำหรับประเทศสมาชิกที่ไม่อยู่ในฐานะที่เป็นประเทศดั้งเดิมที่ผลิตไวน์หรือสุรานั้นโดยมีเงื่อนไขที่ประเทศสมาชิกสามารถยกขึ้นอ้างเพื่อใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยมีสองเงื่อนไขคือ เงื่อนไขแรก ประเทศสมาชิกล้วนได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างต่อเนื่องในดินแดนประเทศ

¹⁷ TRIPs Agreement Article 22(4).

¹⁸ TRIPs Agreement Article 24(4).

ของตนเป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี หรือประการที่สอง ประเทศสมาชิสดังกล่าวได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์โดยสุจริต

ข้อ 24(5)¹⁹ บัญญัติว่า

ในกรณีที่มีการขอหรือจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยสุจริต หรือในกรณีที่มีการได้สิทธิใน
เครื่องหมายการค้าด้วยการใช้โดยสุจริต

(เอ) ก่อนวันใช้บังคับบทบัญญัติเหล่านี้ในประเทศสมาชิคนั้นตามที่กำหนดในภาค 6 หรือ

(บี) ก่อนที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับการคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด

ของตน

มาตรการที่ใช้ในการปฏิบัติตามส่วนนี้จะต้องไม่ทำให้เสื่อมสิทธิในการจดทะเบียนหรือใน
ความสมบูรณ์

เป็นข้อยกเว้นสำหรับประเทศที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะเครื่องหมาย
การค้า สิทธิในเครื่องหมายการค้าย่อมไม่เสียไป ไม่ว่าได้กระทำก่อนวันบังคับใช้บทบัญญัติในความ
ตกลงทริปส์หากการขอได้กระทำโดยสุจริต การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้านั้นย่อมไม่เสียไปถึงจะ
เหมือนหรือคล้ายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้อ 24(6)²⁰ บัญญัติว่า

ไม่มีบทบัญญัติใดในส่วนนี้ที่กำหนดให้สมาชิกจะต้องใช้บทบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทาง
ภูมิศาสตร์ของสมาชิกอื่นใดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการซึ่งสิ่งบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องนั้นเหมือนกับคำซึ่งโดย
ประเพณีเป็นชื่อสามัญในภาษาทั่วไปสำหรับสินค้าหรือบริการดังกล่าวในดินแดนของสมาชิคนั้นและไม่
มีความใดในส่วนนี้ที่กำหนดให้สมาชิกใช้บทบัญญัติของตนในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของ
สมาชิกอื่นใดในเรื่องเกี่ยวกับผลผลิตจากองุ่นซึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง พ้องกับชื่อตาม
ประเพณีของพันธุ์องุ่นที่มีอยู่ในดินแดนของสมาชิคนั้นนับจากวันที่ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้ง
องค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ

เป็นการป้องกันการถูกลิดรอนสิทธิชื่อสามัญโดยกฎหมายที่ออกมาภายหลัง ซึ่งก็คือ หากนำ
สิ่งบ่งชี้ของประเทศอื่นมาใช้กับสินค้าในประเทศของตนจนทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศนั้น
กลายเป็นชื่อสามัญในกฎหมายประเทศนั้น ส่วนท้ายข้อ 24(6) นั้นกำหนดให้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
ชื่อองุ่นที่อยู่ในประเทศสมาชิก

ข้อ 24(7)²¹ บัญญัติว่า

¹⁹ TRIPs Agreement Article 24(5).

²⁰ TRIPs Agreement Article 24(6).

²¹ TRIPs Agreement Article 24(7).

สมาชิกอาจกำหนดว่า คำร้องใดที่เข้าขึ้นภายใต้บทบัญญัติในส่วนนี้เกี่ยวกับการใช้หรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จะต้องยื่นขอภายใน 5 ปีหลังจากการใช้ที่เป็นผลเสียต่อสิ่งบ่งชี้ที่ได้รับ ความคุ้มครองซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในสมาชิกหรือหลังจากวันที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าใน สมาชิกนั้น โดยมีเงื่อนไขว่าเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้รับการเผยแพร่ไว้แล้วในวันนั้น หากวัน ดังกล่าวเป็นวันก่อนวันที่ซึ่งการใช้ที่เป็นผลเสียเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในสมาชิกนั้น โดยมีเงื่อนไขว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่ถูกใช้หรือจดทะเบียนโดยไม่สุจริต

เป็นการกำหนดการยื่นขอใช้หรือการจดทะเบียนของเครื่องหมายการค้าโดยกำหนด ระยะเวลาภายใน 5 ปี หลังจากการใช้ที่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้อ 24(8)²² บัญญัติว่า

บทบัญญัติในส่วนนี้จะไม่ทำให้เสื่อมเสียสิทธิของบุคคลใดซึ่งใช้วิธีการทางการค้าจะใช้ชื่อของ บุคคลนั้นหรือชื่อของบุคคลที่มาก่อนในทางธุรกิจไม่ว่าในกรณีใด ๆ เว้นแต่ในกรณีที่ชื่อดังกล่าวถูกใช้ ไปในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนหลงผิด

เป็นการคุ้มครองชื่อที่พ้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยชื่อนั้นเป็นชื่อของบุคคลที่มีก่อน ทางการค้า ซึ่งก็คือจะไม่ตัดสิทธิของบุคคลนั้นในการใช้ชื่อของตนในทางการค้า เป็นการแก้ปัญหา กรณีที่ผู้อพยพพาเอากระบวนการผลิตหรือภูมิปัญญามาผลิตในประเทศใหม่เพื่อพามาและใช้ชื่อจาก สถานที่เดิมสามารถที่จะทำได้ เว้นแต่มีเจตนาให้สาธารณชนหลงผิดในชื่อของสินค้าที่ดั่งนั้น

ข้อ 24(9)²³ บัญญัติว่า

ความตกลงนี้ไม่ก่อพันธกรณีในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองหรือ สิ้นสุดที่จะได้รับการคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือสิ่งบ่งชี้ที่ไม่มี การใช้ในประเทศนั้น

ซึ่งประเทศสมาชิกอื่น ๆ สามารถซื้อสินค้าของประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดดั้งเดิมของสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ โดยที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นต้องไม่ได้รับการคุ้มครองหรือมีการสิ้นสุดการ คุ้มครองจากประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดดั้งเดิมนั้นแล้ว

3.2 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามสหภาพยุโรป

ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปนั้นเป็นแนวทางในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ มีราคาที่สูง และ เป็นที่นิยมในทุกประเทศทั่วโลก ซึ่งประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปนั้นมีภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และ ภูมิปัญญาที่ได้เปรียบจึงทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวจนทำให้มีชื่อเสียงและเป็นที่ขอรับ

²² TRIPs Agreement Article 24(8).

²³ TRIPs Agreement Article 24(9).

ของนานาประเทศ สหภาพยุโรปเองจึงต้องบัญญัติหลักเกณฑ์เพื่อให้ความคุ้มครองกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อปกป้องผลิตภัณฑ์ของตนที่ง่ายต่อการลอกเลียนแบบและเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปจากบุคคลภายนอกที่ไม่มีสิทธิ ซึ่งบัญญัติหลักเกณฑ์พิเศษในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เลขที่ 2081/92 ว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และชื่อแหล่งกำเนิดสำหรับสินค้าเกษตรและอาหารเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1992 มาบังคับใช้กับประเทศสมาชิก 27 ประเทศโดยมีลักษณะที่เข้มงวดเคร่งครัดโดยหลักเกณฑ์พิเศษนี้มีผลเหนือกฎหมายภายในประเทศของประเทศสมาชิก ซึ่งกำหนดให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นต้องจดทะเบียนในภูมิภาคก่อนถึงจะสามารถได้รับการคุ้มครองพิเศษนี้ได้ ก็มีปัญญามาอยู่ว่าไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่สามเท่าที่ควร ระเบียบประชาคมยุโรปที่มีปัญหาถูกร้องเรียน คือเลขที่ 2081/92 และได้ถูกแก้ไขปรับปรุงเป็นระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 692/2003 เมื่อปี ค.ศ. 2003 แต่ประเทศที่สามก็ไม่เกิดความเท่าเทียมกับสหภาพยุโรปในบางเรื่องจึงมีการแก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง เป็นปัจจุบันระเบียบมีระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 เข้ามาใช้แทนในปัจจุบัน

ระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 นั้นกำหนดการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ 2 ประเภท คือ สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด (Designation of Origin) และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) เมื่อพิจารณาแล้วระเบียบประชาคมยุโรปไม่ได้มีแค่ระเบียบประชาคมยุโรป 1151/2012 ซึ่งในการพิจารณาต่อไปจะพิจารณาเพียงระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 ว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และชื่อแหล่งกำเนิดสำหรับสินค้าเกษตรและอาหาร แยกพิจารณาได้ดังนี้

1) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการคุ้มครอง

1.1) สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด

ข้อ 5(2)²⁴ ของระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 กำหนดนิยามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดังนี้

(เอ) มีต้นกำเนิดจากสถานที่, ภูมิภาคหรือประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ

(บี) มีคุณสมบัติ, ชื่อเสียงหรือลักษณะเฉพาะอื่น ๆ อันเนื่องมาจากถิ่นกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวโดยแท้ และ

(ซี) ที่มีชั้นการผลิตอย่างน้อยหนึ่งชั้นเกิดขึ้นในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุไว้

ในข้อ 5(2) นั้นการจะได้ขึ้นทะเบียนตรารับรองสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด นั้นผลิตภัณฑ์นั้นต้องมีต้นกำเนิด สถานที่ ภูมิภาคนั้น หรือ ประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ และมีคุณสมบัติ ชื่อเสียงหรือลักษณะเฉพาะอันเป็นผลมาจากถิ่นกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวโดยแท้

²⁴ TRIPs Agreement Article 5(2).

และการผลิตต้องมียอย่างน้อยหนึ่งขั้นตอนเกิดขึ้นในพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะเน้นไปในเรื่องคุณสมบัติ ลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ที่มาจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่เข้มงวดมากการได้รับการคุ้มครองแบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงมีลักษณะที่ง่ายและสะดวกกว่า และครอบคลุมสินค้าได้มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับการคุ้มครองแบบสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด

2) ลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการคุ้มครอง

ตามระเบียบประชาคมยุโรปในเรื่องขอบเขตของลักษณะผลิตภัณฑ์ที่จะได้รับการคุ้มครอง แบบสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด หรือคุ้มครองแบบ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ นั้นจะอยู่ในมาตรา 7 มีรายละเอียดดังนี้ มาตรา 7²⁵ สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดได้รับความคุ้มครองหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครองต้องเป็นไปตามรายละเอียดซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

(1) ชื่อที่จะขอรับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เมื่อนำไปใช้ ไม่ว่าจะในภาษาการค้า หรือภาษาสามัญ, และจะเป็นภาษาที่ใช้หรือเคยใช้มาก่อนในประวัติศาสตร์เพื่อกล่าวถึงผลิตภัณฑ์ใดผลิตภัณฑ์หนึ่งในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุไว้²⁶

ชื่อของสินค้าที่จะได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะภาษาการค้า หรือภาษาสามัญก็ได้ และภาษาที่ใช้จะเคยใช้มาก่อนในประวัติศาสตร์เพื่อกล่าวถึงผลิตภัณฑ์ใดในผลิตภัณฑ์หนึ่งในภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งที่มา ภูมิศาสตร์ศาสตร์และต้องอธิบายถึงความ เป็นมาของชื่อสินค้า

(2) รายละเอียดสินค้าที่รวมถึงวัตถุดิบ ลักษณะเฉพาะทางกายภาพ, ทางเคมี, ทางจุลชีววิทยา หรือ ทางประสาทสัมผัสของผลิตภัณฑ์²⁷

ในรายละเอียดของสินค้านั้นต้องบรรยายให้มีความชัดเจนมากที่สุดโดยไม่ให้เป็นที่ยสงสัยแต่ผู้ที่ตรวจสอบสินค้านั้น โดยต้องให้รายละเอียดถึง กายภาพ ลักษณะเคมี หรือลักษณะ จุลชีววิทยาของสินค้า และทางประสาทสัมผัสของสินค้าและต้องอธิบายว่าสินค้านั้นมีความแตกต่างจากสินค้าที่คล้ายที่มาจากพื้นที่อื่นกันอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าในการตรวจสอบ

(3) การระบุเขตจำเพาะด้านการผลิตวัตถุดิบในแง่ความเชื่อมโยงที่กล่าวถึงในข้อย่อ (เอฟ)(i) หรือ (ii) ของย่อหน้านี้ รายละเอียดที่ระบุว่าผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติตาม ข้อ 5(3) อย่างไร²⁸

ในรายละเอียดของสินค้านั้นต้องบอกถึงรายละเอียดถึงพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับสินค้านั้นมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับสินค้านั้นอย่างไร ต้องบอกปัจจัยของพื้นที่ภูมิศาสตร์ว่ามี

²⁵ TRIPs Agreement Article 7.

²⁶ TRIPs Agreement Article 7(1),(a).

²⁷ TRIPs Agreement Article 7(1),(b).

²⁸ TRIPs Agreement Article 7(1),(c).

ลักษณะที่เฉพาะอย่างไรถึงจะผลิตสินค้านี้เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ภูมิศาสตร์นี้ได้ เช่น น้ำที่ได้จากพื้นที่ อุณหภูมิที่คงที่ในพื้นที่ หรือลักษณะภูมิประเทศมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร

(4) หลักฐานที่แสดงว่าผลิตภัณฑ์ที่มีที่มาจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ระบุตามข้อ 5(1) หรือ (2)²⁹

สินค้าทางการเกษตรหรือสินค้าอาหารนั้นต้องมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าสินค้านั้นมาจากแหล่งกำเนิดในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ที่สามารถจะตรวจสอบแหล่งที่มาในภายหลังได้

(5) รายละเอียดวิธีการอันจะทำให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ และ หากเหมาะสม วิธีการที่แท้จริงและไม่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ ในกรณีที่กลุ่มผู้ขอประสงค์ดั่งนั้น และได้ให้เหตุผลสนับสนุนที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอว่าเหตุใดจึงต้องดำเนินการการบรรจุหีบห่อในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ระบุเพื่อรักษาคุณภาพ เพื่อให้ความมั่นใจเรื่องที่มาหรือการควบคุม โดยคำนึงถึงกฎหมายสหภาพโดยเฉพาะที่ว่าด้วยการเคลื่อนย้ายสินค้าโดยเสรีและการให้บริการโดยเสรี³⁰

ในการให้รายละเอียดนั้นต้องบอกถึงตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบการเลือกใช้วัตถุดิบ กรรมวิธีการผลิตตามประเพณีดั้งเดิม ความจำเป็นของการบรรจุสินค้าที่ต้องทำให้พื้นที่ภูมิศาสตร์ที่สำคัญที่สุดคือต้องระบุเหตุผลว่าทำไมในทุกขั้นตอนของสินค้านั้นต้องกระทำในพื้นที่ภูมิศาสตร์นี้เท่านั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจในแหล่งที่มาหรือการควบคุม โดยคำนึงถึงกฎหมายสหภาพโดยเฉพาะในเรื่องด้วยการเคลื่อนย้ายสินค้าและการให้บริการโดยเสรี

(6) ความเกี่ยวข้องระหว่างคุณสมบัติหรือลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ หรือหากเหมาะสม, ความเกี่ยวข้องระหว่างคุณสมบัติที่เกี่ยวข้อง, ชื่อเสียงหรือลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ของผลิตภัณฑ์และถิ่นกำเนิดทางภูมิศาสตร์³¹

ต้องให้รายละเอียดในความเชื่อมโยงระหว่างคุณสมบัติของสินค้า หรือคุณลักษณะของสินค้ากับสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์กับปัจจัยทางธรรมชาติและมนุษย์ หรือรายละเอียดในความเชื่อมโยงคุณสมบัติ ชื่อเสียงในลักษณะอื่นๆของสินค้ากับถิ่นกำเนิดทางภูมิศาสตร์

(7) ชื่อและที่อยู่ของหน่วยงาน หรือชื่อและที่อยู่ขององค์กรที่ทำการตรวจสอบว่ารายละเอียดผลิตภัณฑ์เป็นไปตามข้อกำหนดตามข้อ 37 และหน้าที่ขององค์กรดังกล่าว³²

²⁹ TRIPs Agreement Article 4(2),(d).

³⁰ TRIPs Agreement Article 4(2),(e).

³¹ TRIPs Agreement Article 4(2),(f).

³² TRIPs Agreement Article 4(2),(g).

ชื่อและสถานที่ติดต่อของหน่วยงาน หรือองค์กรที่มีหน้าที่ในการควบคุมการตรวจสอบ รายละเอียดของผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามเงื่อนไขเพื่อจดทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ต้องปรากฏอยู่บนฉลากสินค้าที่ผลิตขึ้นในภูมิภาคนั้น

3) การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

นอกจากนี้ชื่อที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นชื่อแหล่งกำเนิดหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้วจะได้รับการคุ้มครองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกัน³³

(1) การใช้ชื่อที่จดทะเบียนแล้วในเชิงพาณิชย์ใดๆทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้อยู่ในความคุ้มครองของการจดทะเบียน ในกรณีที่ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นเทียบได้กับผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนภายใต้ชื่อดังกล่าว หรือในกรณีที่การใช้ชื่อเรียกนั้นเป็นการแสวงหาประโยชน์จากชื่อเสียงของชื่อที่ได้รับความคุ้มครอง, รวมถึงในกรณีที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นเป็นส่วนผสม

การนำชื่อที่จดทะเบียนไปใช้ในเชิงพาณิชย์กับสินค้าอื่นที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่ได้อยู่ในการคุ้มครองโดยตรงหรือโดนอ้อมซึ่งการนำชื่อสินค้าที่ได้รับการคุ้มครองแล้วมาใช้เพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์จากชื่อที่ได้จดทะเบียน รวมถึงการใช้สินค้านั้นเป็นส่วนผสมในสินค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน

(2) การนำไปใช้โดยมิชอบ, การเลียนแบบ หรือ การทำให้ปรากฏ, แม้ว่าจะมีการระบุแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้าหรือบริการ หรือแม้ว่าชื่อที่ได้รับความคุ้มครองจะถูกแปลหรือใช้ประกอบกับคำ อาทิ ‘สไตล์’, ‘แบบ’, ‘วิธี’, ‘เหมือนที่ผลิตใน’, ‘เลียนแบบ’ หรือคำที่คล้ายคลึงกัน รวมถึงในกรณีที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นเป็นส่วนผสม

เพื่อเป็นการป้องกันการเลียนแบบ หรือการนำไปใช้ในทางที่ผิดซึ่งชื่อที่ได้จดทะเบียน แม้จะมีการระบุแหล่งกำเนิดที่แท้จริง หรือมีการใช้คำประกอบ คำว่า แบบ, ชนิด, โดยวิธีควบคู่ไปกับชื่อที่ได้รับการจดทะเบียน

(3) การระบุถึงที่มา, แหล่งกำเนิด, ลักษณะหรือคุณสมบัติสำคัญของผลิตภัณฑ์ใด ๆ ที่ไม่เป็นจริงหรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดไว้ภายในหรือนอกบรรจุภัณฑ์, วัสดุโฆษณาหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ดังกล่าว และการบรรจุผลิตภัณฑ์ลงในภาชนะอันจะนำมาซึ่งความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของผลิตภัณฑ์นั้น

เพื่อป้องกันมิให้มีการระบุข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง หรือทำให้สับสนหลงผิดในแหล่งที่มา แหล่งกำเนิด ลักษณะ หรือคุณสมบัติสำคัญของสินค้าภายในหรือนอกบรรจุภัณฑ์ วัสดุโฆษณาหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้น หรือกระทำการอื่นใดที่อาจทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้า

³³ TRIPs Agreement Article 13(1).

(4) การกระทำอื่นใดอันจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดเรื่องแหล่งกำเนิดของผลิตภัณฑ์

ในกรณีที่สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดที่ได้รับความคุ้มครองหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครองที่อยู่ภายในขอบเขตของชื่อเรียกของผลิตภัณฑ์ซึ่งถือว่าเป็นคำสามัญ จะไม่ถือว่าการใช้ชื่อเรียกสามัญดังกล่าวขัดต่อข้อย่อย (1) หรือ (2)

เพื่อป้องกันชื่อเรียกของผลิตภัณฑ์ซึ่งถือว่าเป็นคำสามัญ การกระทำที่ทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้าที่ได้รับการรับรองแล้วว่าเป็นสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการรับรองแล้ว

4) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่อาจได้รับการคุ้มครอง

ชื่อสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดหรือชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับหรือไม่ได้รับความคุ้มครองตามระเบียบประชาคมยุโรปนั้น ต้องเป็นไปตามระเบียบประชาชนยุโรปที่ 1151/2012 บัญญัติลักษณะของชื่อที่ไม่สามารถเป็นชื่อสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดหรือชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

4.1) ชื่อลักษณะที่เป็นสามัญที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง

สำหรับชื่อที่กลายเป็นชื่อสามัญนั้น หมายถึง ชื่อของสินค้าการเกษตรหรือสินค้าอาหารแม้ว่าจะเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ หรือแหล่งกำเนิดที่ผลิต และที่จำหน่ายสินค้า ได้กลายเป็นชื่อสามัญทั่วไป

จะต้องไม่มีการจดทะเบียนคำสามัญเป็นสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดที่ได้รับความคุ้มครองหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการคุ้มครอง³⁴

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่เป็นชื่อสามัญไว้ตามระเบียบประชาคมยุโรปมี ดังนี้

- (1) สถานการณ์ปัจจุบันในประเทศสมาชิก และพื้นที่ในการบริการ
- (2) กฎหมาย และกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

4.2) ชื่อพ้องที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง

(1) ชื่อเรียกไม่สามารถจดทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ หากชื่อเรียกนั้นพ้องกับพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ และอาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์³⁵

(2) ชื่อเรียกที่ยื่นขอจดทะเบียนซึ่งพ้องกับชื่อเรียกที่ถูกเพิ่มลงในทะเบียนที่จัดทำขึ้นไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วนไม่สามารถจดทะเบียนได้ เว้นเสียแต่จะมีความแตกต่างที่ชัดเจนในทางปฏิบัติระหว่างสภาวะการใช้งานแบบท้องถิ่นและแบบดั้งเดิมกับการลักษณะคำที่พ้องกันซึ่งจด

³⁴ TRIPs Agreement Article 6(1).

³⁵ TRIPs Agreement Article 6(2).

ทะเบียนในภายหลังและอยู่ในทะเบียนแล้ว, โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการให้ความมั่นใจว่าผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องจะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและผู้บริโภคจะไม่เกิดความเข้าใจผิด³⁶

ในบทบัญญัตินี้ ไม่อนุญาตให้ชื่อเรียกซึ่งเป็นคำพ้องที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดว่าผลิตภัณฑ์มาจากเขตแดนอื่นจะไม่ได้รับการจดทะเบียนแม้ว่าชื่อนั้นจะตรงตามเขตแดน, ภูมิภาค หรือสถานที่ที่เป็นแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

4.3) ชื่อที่ซ้ำกับชื่อที่ได้จดทะเบียนไปแล้ว

ชื่อเรียกที่เสนอขอจดทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะ ไม่ได้รับการจดทะเบียนในกรณีที่มีการจดทะเบียนชื่อเรียกเป็นสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะถือว่าเป็นเหตุให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับตัวตนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ เมื่อพิจารณาจากชื่อเสียงและเกียรติคุณของเครื่องหมายการค้าตลอดจนระยะเวลาที่ใช้³⁷

การใช้ชื่อแหล่งกำเนิด หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ยังไม่ได้รับการจดทะเบียนซ้ำกับ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว คณะกรรมการอาจอนุญาตให้มีการใช้ชื่อดังกล่าว ร่วมกันได้หากเข้าเงื่อนไขดังนี้

- (1) ชื่อเดียวกันซึ่งยังไม่ได้มีการจดทะเบียนนั้น มีการใช้โดยชอบอย่างต่อเนื่องเป็น เวลาอย่างน้อย 25 ปี ก่อนวันที่ 24 กรกฎาคม ค.ศ. 1993
 - (2) ต้องแสดงให้เห็นว่าการใช้นั้นมิได้ใช้เพื่อประโยชน์จากความมีชื่อเสียงของชื่อ ที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว และไม่ทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น และ
 - (3) รู้ถึงปัญหาในชื่อที่ซ้ำกันมาก่อนแล้ว ก่อนที่จะมีการจดทะเบียนชื่อนั้น
- ถ้าเข้าเงื่อนไขทั้งสามข้างต้นสามารถให้ชื่อเดียวกับชื่อที่จดทะเบียนได้โดยการใช้อย่างดังต่อไปนี้ ต้อง มีการระบุประเทศอันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าในชื่อนั้นด้วยซึ่งมีกำหนดระยะเวลาในการใช้ไม่เกิน 15 ปี เมื่อครบกำหนดต้องยกเลิกชื่อที่ไม่ได้จดทะเบียนนี้

3.3 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามประเทศฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสเป็นสมาชิกในสหภาพยุโรปลงนามเมื่อวันที่ 18 เมษายน 1951 ในสนธิสัญญากรุง ปารีสที่เกี่ยวกับการตกลงทางอุตสาหกรรมใน ถ่านหินและเหล็ก ภายใต้การบริหารจัดการร่วมกัน ฝรั่งเศสเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงปารีสตั้งแต่ 7 กรกฎาคม 1884 ส่วนสัญญามาตรดเกี่ยวกับ ตัวชี้วัดของแหล่งที่มาและข้อตกลง ลงนามเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 1892 และเป็นสมาชิกมาตรด

³⁶ TRIPs Agreement Article 6(3).

³⁷ TRIPs Agreement Article 6(4).

เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าตั้งแต่ 7 พฤศจิกายน 1997 ฝรั่งเศสยังเป็นสมาชิกในข้อตกลงลิบอนเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดจากเมื่อวันที่ 25 กันยายน 1966 ที่มีมากกว่า 500 อย่างที่จดทะเบียนใน WIPO

ฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่พัฒนาระบบกฎหมายการคุ้มครองความมีชื่อเสียงของแหล่งกำเนิดถูกนำมาใช้ในฝรั่งเศสครั้งแรกในปี 1905 เครื่องหมายแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) ได้รับความคุ้มครองในฝรั่งเศสด้วยความหลากหลายของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสินค้าเกษตรและอาหารไวน์และกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคทั่วไป แยกเป็น 3 ประเภทของกฎหมายได้ดังนี้

- สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด (Indications of Source) การป้องกันผ่านกฎหมายการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมคุ้มครองผ่านกฎหมายนี้ เมื่อ 1 สิงหาคม 1905
- ชื่อแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายการคุ้มครองชื่อของต้นกำเนิดของวันที่ 6 พฤษภาคม 1919;
- สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications) นำมาใช้เมื่อ 3 มกราคม 1994 ของคุณภาพของสินค้าเกษตรและอาหาร

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และมีชื่อเสียงในการให้ความคุ้มครองชื่อแหล่งกำเนิดที่เข้มงวด โดยชื่อของสินค้าในประเทศฝรั่งเศสแต่ละอย่างนั้นมักมีความสัมพันธ์กับพื้นที่แหล่งกำเนิดของประเทศฝรั่งเศส เพื่อเป็นการป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่ไม่มียุทธศาสตร์ และเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคในความสับสนหลงผิดในแหล่งที่มาของสินค้า เพื่อให้กฎหมายในประเทศนั้นมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศในฐานะสมาชิกอนุสัญญากรุงปารีส ความตกลงเมดริด และความตกลงลิบอน ฝรั่งเศสจึงกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ ดังนี้

1) การคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin)

ฝรั่งเศสเริ่มใช้กฎหมายอันเกี่ยวกับการคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1905 นับว่าเก่าแก่ที่สุดที่นำเอาหลักพื้นฐานจากการค้ามาใช้โดยกฎหมายเป็นลักษณะของการปราบปรามและระงับการกระทำผิด เพื่อความเป็นธรรมทางการค้าในด้านการเกษตรด้านอาหารและอุตสาหกรรมอาหาร³⁸ ซึ่งหลักในกฎหมายนี้มีได้ให้ความคุ้มครองถึงเรื่องการคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดโดยตรงเพียงแต่ระบุถึงลักษณะการกระทำผิดเอาไว้เท่านั้น

ต่อมาฝรั่งเศสได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดโดยตรงเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม ปี ค.ศ. 1919 วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้นั้นออกมาเพื่อคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดสำหรับผู้ผลิตไวน์โดยเฉพาะแต่ก็ไม่ได้ให้คำนิยามของเครื่องหมาย

³⁸ ชนิตา ฌายีเนตร, กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: ขอบเขตของประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2548), 26.

แหล่งกำเนิดไวโดนเนื้อหาทั่วไปจะเป็นการคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดในสินค้าการเกษตร แต่กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการให้คำนิยามของเครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะให้ศาลเป็นผู้กำหนดคำนิยาม ความหมายของคำว่าเครื่องหมายแหล่งกำเนิด และยังมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับชื่อเครื่องหมายแหล่งกำเนิดที่เป็นสิทธิสะสมที่จะไม่ต้องกลายเป็นชื่อสามัญ เห็นได้ว่าฝรั่งเศสออกกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองกับสินค้าไวโนโดยเฉพาะเนื่องจากไวโนเป็นสินค้าที่สำคัญของฝรั่งเศสต่อเศรษฐกิจถือได้ว่าเป็นสินค้าสำคัญต่อประเทศ

ต่อไปในปี ค.ศ. 1990 ฝรั่งเศสได้พัฒนาการคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดสำหรับสินค้าเกษตรและอาหารที่มีความเชื่อมโยงกับแหล่งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของสินค้านั้น สารสำคัญในกฎหมายนี้ให้ความสำคัญถึงองค์ประกอบทางด้านมนุษย์และองค์ประกอบด้านธรรมชาติ และกำหนดนิยามของคำว่า สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดเพื่อให้เกิดความชัดเจนอีกด้วย เครื่องหมายแหล่งกำเนิดก็คือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ชนิดพิเศษตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นเครื่องหมายแหล่งกำเนิดต้องประกอบด้วย ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์ของประเทศ หรือสถานที่ที่บอกว่าผลิตภณัฑ์นั้นมีแหล่งกำเนิดจากสถานที่ดังกล่าว คุณภาพ หรือลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมทางพื้นที่ภูมิศาสตร์ รวมถึงปัจจัยทางธรรมชาติ และปัจจัยมนุษย์ และการขั้นตอนการผลิตสินค้าในทุกขั้นตอนของสินค้านั้นจะต้องทำในพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์นั้นเท่านั้น ซึ่งฝรั่งเศสไม่ได้กำหนดคำนิยามที่มีขอบเขตไปถึง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หลักเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้กำหนดไว้ในประกาศแห่งภาคพื้นยุโรปเท่านั้น

2) การได้รับความคุ้มครองให้เป็นเครื่องหมายแหล่งกำเนิด

การที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฝรั่งเศสให้เป็นเครื่องหมายแหล่งกำเนิดนั้นต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีลักษณะเด่นทางธรรมชาติ และปัจจัยของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ซึ่งจะบรรยายคุณลักษณะพิเศษ ความมีลักษณะเฉพาะ และความมีชื่อเสียงของผลิตภณัฑ์นั้นโดยในการยื่นขอความคุ้มครองนั้นผู้ที่ยื่นคำขอที่จะให้สินค้าได้รับความคุ้มครองนั้นจะต้องส่งหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าสินค้านั้นมีความเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และผู้ยื่นขอต้องแสดงให้เห็นอีกว่าผลิตภณัฑ์นั้นมีความสัมพันธ์พิเศษเฉพาะกับสถานที่ที่ทำการผลิต ซึ่งคือขั้นตอนในการผลิตทุกขั้นตอนในผลิตภณัฑ์นั้นจะต้องทำในพื้นที่ในเรื่องการเตรียมวัตถุดิบ กระบวนการผลิต ความชำนาญเฉพาะทางของผู้ผลิตในพื้นที่

3) การได้รับความคุ้มครองด้วยฉลากรับรองคุณภาพ

ประเทศฝรั่งเศสนั้นมีความคุ้มครองฉลากรับรองคุณภาพ เพื่อเป็นการรับรองสินค้าในประเทศ ฝรั่งเศสให้ความน่าเชื่อถือและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า โดยสินค้าที่ใช้ชื่อทางแหล่งภูมิศาสตร์ของพื้นที่ใดนั้นอาจได้รับการคุ้มครองโดยกฎเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องฉลากรับรองคุณภาพเพื่อเป็นการรับรองคุณภาพในสินค้า หรือสามารถใช้ประกอบชื่อแหล่งกำเนิด ด้วยหลักกฎเกณฑ์ว่าด้วยการใช้ฉลากรับรอง

คุณภาพนั้นมีความสำคัญต่อสินค้าในประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบันมากโดยเฉพาะสินค้าไวน์ เป็นการแสดงให้เห็นว่าไวน์ของฝรั่งเศสนั้นมีคุณภาพ

นอกจากนี้ประเทศฝรั่งเศสเป็นภาคีสมาชิกในสหภาพยุโรป ซึ่งมีกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในการบังคับประเทศประเทศสมาชิกทุกประเทศซึ่งเป็นกฎหมายกลางในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือเรียกว่าระเบียบประชาคมยุโรปซึ่งในปัจจุบันที่กำลังใช้อยู่จะเป็นระเบียบประชาคมยุโรป เลขที่ 1151/2012 ที่มุ่งคุ้มครองเพียงผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหารและสินค้าเกษตรแปรรูป และกรรมวิธีผลิตแบบดั้งเดิม หรือภูมิปัญญาที่ไม่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์

ซึ่งใน Article L115-1 ได้กำหนดนิยามของคำว่าเครื่องหมายแหล่งกำเนิดความหมายนี้จะคล้ายกับคำนิยามของ สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด ในระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 510/2006 ระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ชื่อของประเทศภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่ให้บริการจะกำหนดให้ผลิตภัณฑ์ที่มีต้นกำเนิดอยู่นั้นมีคุณภาพและลักษณะที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์รวมทั้งปัจจัยทางธรรมชาติและมนุษย์³⁹

ต่อมาในปี 2014 ประเทศฝรั่งเศสมีการนำกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้ โดยมีการเพิ่มความคุ้มครองไปถึงสินค้าหัตถกรรมและสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตรในรูปแบบที่ใกล้เคียงกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้านสินค้าอาหารและสินค้าเกษตรด้วย

ตามมาตรา Art. L. 721-2. ได้กำหนดนิยามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าหัตถกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมเอาไว้ว่า ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและหัตถกรรมได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นอกเหนือจากสินค้าเกษตรและอาหารหากสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ ภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งทั้งคุณภาพที่ได้และชื่อเสียงที่มีมานานหรือคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นผลเนื่องมาจากแหล่งกำเนิดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น⁴⁰

ตามมาตรา L. 721-3⁴¹ กำหนดขั้นตอนในการนำสินค้าหัตถกรรมอุตสาหกรรมมาขอขึ้นทะเบียนความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กำหนดไว้ดังนี้คำขอจดทะเบียนสิ่งที่เป็นต้นกำเนิดต้องยื่นต่อสถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ (IP Office) และเป็นหน่วยงานตามกฎหมาย คณะกรรมการเหล่านี้ประกอบไปด้วยตัวแทนที่มีความเชี่ยวชาญ ตัวแทนจากภาครัฐ และตัวแทนที่ผ่านการทดสอบคุณสมบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริโภค คณะกรรมการแต่ละกลุ่มจะมีอำนาจในการกระทำการต่อผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายในขอบอำนาจของตนจะมีการตรวจสอบเนื้อหา ของข้อกำหนดและ

³⁹ Code de Consommation, Chapitre V “Valorisation des produits et des services”, Section 1 “Appellations origine”, Article L115-1.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

ข้อมูล ของผู้ประกอบการในสินค้านั้น เมื่ออนุมัติในการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้วก็จะมีการคอยติดตามตรวจสอบคุณภาพของสินค้าที่ขอขึ้นทะเบียนทางภูมิศาสตร์หากปรากฏว่ามีผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสถาบันทรัพย์สินทางปัญญา ผู้อำนวยการสถาบันอาจมีคำสั่งให้ระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้

ดังนั้นจะเป็นได้ว่าประเทศฝรั่งเศสมีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในรูปแบบของการคุ้มครองแบบสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความคุ้มครองนั้นจะเป็นผลิตภัณฑ์อาหารและผลิตภัณฑ์การเกษตร และประเทศฝรั่งเศสเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปจึงมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยตรง ที่ให้ความคุ้มครองในสินค้าที่เป็นอาหารหรือสินค้าเกษตรแปรรูป ในปี 2014 ที่ผ่านมานี้ฝรั่งเศออกกฎหมายใหม่มาที่มีขอบเขตการคุ้มครองถึงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าหัตถกรรมและสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตรด้วย ก็คือกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับปีได้มีการเพิ่มเติมจากกฎหมายเก่า ที่มีการวางหลักวิธีการในการคุ้มครองอย่างเคร่งครัด ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เป็นการคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมที่จะต้องมีการมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ ภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งทั้งคุณภาพที่ได้และชื่อเสียงที่มีมานานหรือคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นผลเนื่องมาจากแหล่งกำเนิดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ๆ นอกจากนี้สินค้าหัตถกรรมที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับนี้ จะต้องมีเงื่อนไขในการให้ความคุ้มครองคือจะต้องมีพิสูจน์ให้เห็นถึงลักษณะเด่นทางธรรมชาติ ปัจจัยของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ที่ซึ่งจะบรรยายคุณลักษณะพิเศษ ความมีลักษณะเฉพาะ ความมีชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์สินค้าหัตถกรรม

จะเห็นได้ว่าในการคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมของประเทศฝรั่งเศสได้ให้ความคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมที่จะต้องมีการมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับแหล่งภูมิศาสตร์ หน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายมีความสัมพันธ์พิเศษเฉพาะกับสถานที่ที่ทำการผลิต ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจเป็นเรื่องของวัตถุดิบ กระบวนการการผลิต ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของการผลิต จากลักษณะให้การคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับใหม่ที่ได้เพิ่มเติมเรื่องการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าหัตถกรรมของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายนั้นมีความสัมพันธ์ในด้านของกระบวนการผลิต และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของการผลิตเป็นไปได้ที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับใหม่ของฝรั่งเศส

3.4 การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามประเทศลาว

ประเทศลาวได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาระหว่างประเทศหรือข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ มากมาย⁴² อาทิเช่นเข้าร่วมสมาชิกรองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) ในปี 1995 อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention of the Protection of Industrial Property) ในปี 1998 และสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty) ในปี 2006 ประเทศลาวมีการเตรียมการลงนามในสนธิสัญญาอนุสัญญากรุงเบิร์นเพื่อการคุ้มครองของงานศิลปะและวรรณกรรม (Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works) ซึ่งแล้วเสร็จภายในสิ้นปี 2011 หรือต้นปี 2012 สำหรับในต่างประเทศประเทศลาวก็มีส่วนร่วมในการเจรจาเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า การออกแบบในอุตสาหกรรม และลิขสิทธิ์ภายใต้กลุ่มของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of South East Asian Nations) แต่ก็มีสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาบางฉบับที่ประเทศลาวยังไม่ได้ลงนาม อาทิเช่น สนธิสัญญาโรม (Rome Convention 1980) สนธิสัญญาว่าด้วยการแสดงและสิ่งบันทึกเสียงขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization Performances and Phonograms Treaty) สนธิสัญญาอชิงตันด้านทรัพย์สินทางปัญญาในการเคารพของวงจรรวม (Washington Treaty) สหภาพนานาชาติเพื่อการค้าของพันธุ์พืชใหม่ UPOV (International Union for the Protection of New Varieties of Plants)

ประเทศลาวได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกรองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ในปี 1997 ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่ประเทศลาวได้เข้าร่วมอาเซียน ประเทศลาวในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่ง ประเทศลาวได้จัดให้มีการชี้แจงและภาระผูกพันที่เกี่ยวข้องกับระบอบการปกครองการค้าต่างประเทศ รวมถึงการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและการบังคับใช้ ได้แก่ รัฐเป็นเจ้าของและการแปรรูปการค้าและการออกใบอนุญาตนำเข้าการประเมินราคาศุลกากร, กฎแหล่งกำเนิด, การตรวจสอบก่อนการจัดส่งการส่งออกและภาษีระบอบการปกครองการลงทุนมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า

ประเทศลาวในฐานะสมาชิกรองค์การการค้าโลก เป็นผลให้ลาวต้องปฏิบัติให้บรรลุกฎหมายที่สอดคล้องกับองค์การการค้าโลก ลาวประกาศใช้กฎหมายการค้าที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายอื่น ๆ ตั้งแต่ปี 2000 ได้แก่ พระราชกำหนดการบริหารราชการในการนำเข้าและส่งออก, พระราชกำหนดการบริหารราชการในกฎแหล่งกำเนิด, พระราชกำหนดการบริหารราชการในราคากฎหมายและพระราชกำหนดการบริหารราชการในการส่งเสริมการลงทุน, กฎหมายเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินตรา

⁴² MOIC, Foreign trade policy department [Online], n.d. Available from <http://www.laoftpd.com/>.

ต่างประเทศ, กฎหมายเกี่ยวกับปศุสัตว์และสัตว์แพทย์, กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพันธุ์พืช, กฎหมายเกี่ยวกับการประมงและกฎหมายภาษี รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา, ศุลกากร, โทรมคมนาคม, ประกัน, ทุนายความและกฎหมายที่สำคัญที่จะได้รับการแก้ไขเป็นกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติตามข้อตกลงทริปส์ ลาวยังคงต้องสร้างพื้นฐานและขีดความสามารถของสถาบันเพื่อให้แน่ใจว่าการป้องกันทรัพย์สินทางปัญญาในขณะเดียวกันก็จะได้รับประโยชน์ความยืดหยุ่นที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา

1) ระบบการและกฎหมายที่ให้ความคุ้มครอง

ลาวไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยเฉพาะ แต่ลาวมีกฎหมายที่เรียกว่าข้อเสนอแนะของสมัชชาแห่งชาติของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 2011⁴³ (Resolution of the National Assembly of the Lao People's Democratic Republic) ที่กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องของทรัพย์สินทางปัญญาไว้ทั้งหมดอันได้แก่⁴⁴

- สิทธิบัตร
- อนุสิทธิบัตร
- การออกแบบอุตสาหกรรม
- เครื่องหมายการค้า
- แบบผังภูมิของวงจรรวม
- สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- ความลับทางการค้า

ในการดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของลาวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ออกมาใช้ในปลายปี 2012 วัตถุประสงค์คือการให้หลักเกณฑ์ที่กำหนดในการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์รวมถึงขั้นตอนการลงทะเบียน อุทธรณ์ ระงับ ยกเลิกการดำเนินการ และดำเนินการตามกฎหมายสำหรับการทำละเมิด การระงับข้อพิพาท, และการบังคับใช้สิทธิตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาทั่วลาวสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน

2) นิยามการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในมาตรา 3(17)⁴⁵ ของข้อเสนอแนะของสมัชชาแห่งชาติของประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 2011 ได้กำหนดนิยาม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดังนี้ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หมายถึง เครื่องหมายที่

⁴³ RESOLUTION of the NATIONAL ASSEMBLY of the LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC On the adoption of the Intellectual Property Law 2005.

⁴⁴ TRIPs Agreement Article 9.

⁴⁵ TRIPs Agreement Article 3(17).

ใช้ในการแสดงผลผลิตภัณฑ์ที่มีต้นกำเนิดจากประเทศแหล่งภูมิภาคท้องถิ่นหรือพื้นที่เฉพาะที่มีคุณภาพ และชื่อเสียงที่กำหนด

สัญลักษณ์ที่จะใช้เป็นสัญลักษณ์เพื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ดีที่เกิดในดินแดนของประเทศหรือแหล่งภูมิศาสตร์ในภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่อยู่ในดินแดนที่มีคุณภาพและชื่อเสียงหรือลักษณะที่อื่น ๆ เป็นหลักส่วนที่เป็นแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์

3) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครอง

ในมาตรา 19⁴⁶ ของข้อเสนอแนะของสมัชชาแห่งชาติของประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 2011 ได้แยกองค์ประกอบของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ กล่าวคือ

เพื่อที่จะได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะต้องพบข้อกำหนดต่อไปนี้

(1) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต้องประกอบด้วยปัจจัยทางธรรมชาติรวมทั้งสภาพของดิน, อากาศ, น้ำ, ระบบนิเวศและสภาพธรรมชาติอื่น ๆ

(2) ตัวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประกอบด้วยปัจจัยมนุษย์รวมทั้งการรับรู้ทักษะและประสบการณ์ของผู้ผลิตและวิธีการผลิตแบบดั้งเดิมของท้องถิ่นนั้น

ปัจจัยทั้งสองนี้ต้องการพิจารณาว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต้องมีชื่อเสียงในคุณภาพและลักษณะเฉพาะ

จะเห็นได้ว่าในมาตรา 19 นั้นการจะได้รับการรับรองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นเน้นถึงชื่อเสียง คุณภาพและลักษณะเฉพาะของสินค้าที่ต้องประกอบด้วยปัจจัยทางธรรมชาติรวมทั้งสภาพของดิน, อากาศ, น้ำ, ระบบนิเวศและสภาพธรรมชาติอื่น ๆ และองค์ประกอบทางด้านมนุษย์ความรู้ประสบการณ์ดั้งเดิมที่มาจากพื้นที่ดั้งเดิมทางภูมิศาสตร์

4) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่อาจได้รับความคุ้มครอง

ข้อเสนอแนะของสมัชชาแห่งชาติของประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 2011 ในมาตรา 25⁴⁷ บัญญัติลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่สามารถจดทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

(1) ชื่อบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งได้กลายเป็นชื่อทั่วไปของสินค้าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(2) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต่างประเทศที่ไม่ได้ป้องกันหรือยังไม่ได้ถูกนำมาใช้เป็นระยะเวลาานาน

(3) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีความเหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่มีการป้องกันซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับที่มาของสินค้าดังกล่าว

⁴⁶ TRIPs Agreement Article 19.

⁴⁷ TRIPs Agreement Article 25.

(4) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจในแหล่งต้นกำเนิดที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์

พิจารณาถึงลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่สามารถจดทะเบียนได้นั้นตามวงเล็บหนึ่งนั้น ชื่อที่กลายเป็นชื่อทั่วไปหรือชื่อสามัญ ชื่อของสินค้าที่ได้กลายเป็นคำทั่วไปที่ใช้เรียกสินค้านั้นในประเทศลาว วงเล็บสองสิ่งบ่งชี้จากต่างประเทศที่มีการใช้แต่ไม่ได้มีการรับรองให้เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้เมื่อนำเข้ามาในประเทศลาวก็จะไม่ได้รับการรับรองให้เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้ถูกนำมาใช้เป็นระยะเวลานานเช่นกัน วงเล็บสามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้า ที่ได้รับการคุ้มครองให้เป็นเครื่องหมายการค้าแล้วซึ่งในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้า วงเล็บสี่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดว่ามีแหล่งกำเนิดจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่แหล่งกำเนิดที่แท้จริง

5) ระบบการจดทะเบียนเพื่อให้ได้รับความคุ้มครอง

ตามมาตรา 34⁴⁸ กำหนดการยื่นขอขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลาวนั้นมีหลักเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดไว้ให้ปฏิบัติ ดังนี้

- (1) คำขอทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- (2) หนังสือมอบอำนาจ
- (3) สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต่างประเทศ
- (4) ใบเสร็จรับเงินของการชำระเงินค่าธรรมเนียม

ในการยื่นขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อาจจะยื่นได้สองภาษาคือภาษาลาวและภาษาอังกฤษ แต่ใบสมัครหรือเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษจะต้องได้รับการแปลเป็นภาษาลาวภายใน 90 วันนับจากวันที่ยื่นคำขอและ การแปลจะต้องได้รับการรับรอง

6) อายุความคุ้มครอง

สิทธิที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา 51⁴⁹ ได้กำหนด เงื่อนไขการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ในข้อเสนอนะของสมาชิกแห่งชาติของประชาชาติโดยประชาชนลาว ระยะเวลาของการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เริ่มจากวันที่ได้รับหนังสือรับรองการจดทะเบียนและการจ่ายค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว

⁴⁸ TRIPs Agreement Article 34.

⁴⁹ TRIPs Agreement Article 51.

3.5 ความแตกต่างการคุ้มครองหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายภายใต้กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ระหว่างสหภาพยุโรป ประเทศลาว และประเทศฝรั่งเศส

จากการศึกษากฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นของต่างประเทศระหว่างสหภาพยุโรป และประเทศลาว ทั้งสองประเทศที่กล่าวมาแล้วนั้นมีสาระสำคัญดังนี้

3.5.1 สหภาพยุโรปแบ่งการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็น 2 ประเภท คือการระบุแหล่งกำเนิด (Designation of Origin) และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) ซึ่งในการที่จะได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามสหภาพยุโรปนั้นจะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงลักษณะที่สำคัญมีคุณสมบัติ, ชื่อเสียงหรือลักษณะเฉพาะอื่น ๆ อันเนื่องมาจากถิ่นกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว และมีชั้นการผลิตอย่างน้อยหนึ่งชั้นเกิดขึ้นในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสหภาพยุโรปนั้นจะเน้นในเรื่องทางด้านชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะตัว รวมถึงขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ ขั้นตอนการผลิต การแปรรูปสำหรับการคุ้มครองแต่ไม่ได้กล่าวถึงปัจจัยทางธรรมชาติ และปัจจัยจากมนุษย์ เมื่อกล่าวถึงความเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดนั้นขั้นตอนทุกขั้นตอนในการเตรียมวัตถุดิบไปจนถึงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องทำในพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์นั้น สหภาพยุโรปจะเน้นในการให้ความคุ้มครองสินค้าอาหารและสินค้าการเกษตรแปรรูป สหภาพยุโรปจะเน้นสินค้าที่เป็นจำพวกไวน์หรือสุราที่เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของประเทศในสหภาพยุโรป แต่ก็ได้ให้ความคุ้มครองผลิตภัณฑ์แบบพิเศษที่รับรองการผลิตด้วยกรรมวิธีแบบดั้งเดิมโดยไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์แต่อย่างใดแต่ระเบียบนี้ไม่ได้ให้ความคุ้มครองรวมไปกรรมวิธีในการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ใดคุ้มครองเพียงสินค้าอาหารและสินค้าการเกษตรแปรรูปแต่ไม่ได้คุ้มครองสินค้าหัตถกรรม ระเบียบประชาคมยุโรปฉบับนี้ไม่ได้ให้ความคุ้มครองไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ดังนั้นเห็นได้ว่าการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสหภาพยุโรปนั้นยังคงให้ความคุ้มครองเพียงแคภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับกรรมวิธีในการผลิตที่เกี่ยวกับสินค้าอาหารและการเกษตรแปรรูป แต่ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสินค้าหัตถกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ก็ไม่ได้อยู่ในขอบเขตการคุ้มครองของระเบียบประชาคมยุโรปฉบับนี้

3.5.2 ประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยตรงอยู่คือระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 ที่ประเทศฝรั่งเศสในฐานะประเทศภาคีสมาชิกของสหภาพยุโรปที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในระเบียบนี้ ซึ่งในรายละเอียดในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระเบียบประชาคมยุโรปได้แบ่งการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ออกเป็น 2 ประเภท การระบุแหล่งกำเนิด (Designation of Origin) และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) ที่ให้ความคุ้มครองกับสินค้าอาหารและสินค้าการเกษตรแปรรูป และมีการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แบบพิเศษที่ให้ความคุ้มครองในกรรมวิธีการผลิต แต่กรรมวิธีที่จะได้รับการคุ้มครองนั้นต้อง

เป็นกรรมวิธีในการผลิตอาหารและในสินค้าการเกษตรแปรรูปที่ไม่จำเป็นว่าสินค้านั้นจะมีความเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์หรือไม่ ที่ซึ่งไม่มีขอบเขตการคุ้มครองถึงภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับสินค้าหัตถกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ที่ได้กล่าวมาแล้วในสหภาพยุโรป และฝรั่งเศสยังมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่บังคับใช้ภายในประเทศที่ให้ความคุ้มครองในรูปแบบของสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดที่ให้ความคุ้มครองกับสินค้าอาหารและสินค้าเกษตรแปรรูป ที่จะต้องมีลักษณะเด่นทางธรรมชาติและปัจจัยของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์นั้น ต้องบรรยายชื่อเสียงลักษณะพิเศษ และควรมีลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์นั้นรวมทั้งผลิตภัณฑ์นั้นไม่จำเป็นต้องผลิตในพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์ทั้งหมด มีเพียงขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดที่ทำในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นก็เพียงพอแล้ว แต่ก็ไม่ได้มีขอบเขตการคุ้มครองถึงภูมิปัญญาในสินค้าหัตถกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ฝรั่งเศสยังมีกฎเกณฑ์ในการรับรองสินค้าที่เรียกว่าฉลากรับรองคุณภาพ โดยสินค้าที่ใช้ชื่อทางแหล่งภูมิศาสตร์ของพื้นที่ใดนั้นอาจได้รับการคุ้มครองโดยกฎเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องฉลากรับรองคุณภาพเพื่อเป็นการรับรองคุณภาพในสินค้า หรือสามารถใช้ประกอบชื่อแหล่งกำเนิดไวน์และสุราที่เป็นสินค้าสำคัญของประเทศฝรั่งเศส แต่ไม่ได้ให้ความคุ้มครองถึงภูมิปัญญาในสินค้าหัตถกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ด้วยเช่นกัน ต่อมาไม่นานในปี 2014 นั้นฝรั่งเศสออกกฎหมายใหม่ที่มีขอบเขตการคุ้มครองถึงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์คือกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมีการเพิ่มขยายความคุ้มครองไปถึงสินค้าหัตถกรรมที่คล้ายกับการให้ความคุ้มครองในรูปแบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่มีลักษณะการคุ้มครองที่คุ้มครองสินค้าหัตถกรรมที่จะต้องมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ ภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งทั้งคุณภาพที่ได้และชื่อเสียงที่มีมานานหรือคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นผลเนื่องมาจากแหล่งกำเนิดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายนี้ให้ความคุ้มครองถึงสินค้าหัตถกรรมที่มีความสัมพันธ์กับแหล่งภูมิศาสตร์ ที่ต้องมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ซึ่งทั้งคุณภาพที่ได้และชื่อเสียงที่มีมานานหรือคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นผลเนื่องมาจากแหล่งกำเนิดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ถ้าพิจารณาแล้วการที่หน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฝรั่งเศสฉบับนี้ก็สามารถเป็นไปได้

3.5.3 ประเทศลาวไม่มีบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อยู่ในกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่เรียกว่า ข้อเสนอแนะของสมัชชาแห่งชาติของประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 2011 ที่กำหนดเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเอาไว้ในฉบับเดียวรวมถึงการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วย โดยให้นิยามของสิ่งบ่งชี้ภูมิศาสตร์เอาไว้ว่าเครื่องหมายที่ใช้ในการแสดงผลิตภัณฑ์ที่มีต้นกำเนิดจากประเทศแหล่งภูมิภาคท้องถิ่นหรือพื้นที่เฉพาะที่มีคุณภาพ และชื่อเสียงที่กำหนด ซึ่งในการที่จะได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามประเทศลาวนั้นจะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงลักษณะของชื่อเสียง คุณภาพและลักษณะเฉพาะของสินค้าที่ต้องประกอบด้วยปัจจัยทางธรรมชาติรวมทั้งสภาพของดิน, อากาศ, น้ำ, ระบบนิเวศและสภาพธรรมชาติอื่น ๆ และองค์ประกอบทางด้านมนุษย์ความรู้ ประสบการณ์ดั้งเดิม

ที่มาจากพื้นที่ดั้งเดิมทางภูมิศาสตร์ จะเห็นได้ว่าลาวเน้นเรื่องชื่อเสียงของสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะตัว ที่มาจากพื้นที่ดั้งเดิมทางภูมิศาสตร์พอสมควร ประเทศลาวจะกล่าวถึงสินค้าที่เป็นสินค้าทาง อุตสาหกรรมซึ่งไม่ได้เน้นในการให้ความสำคัญกับสินค้าประเภทไหนเป็นการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์แบบกว้าง ไม่เหมือนกับสหภาพยุโรปที่กำหนดเน้นในการให้ความสำคัญคุ้มครองสินค้าอาหารและ สินค้าการเกษตรแปรรูป ไม่มีการกล่าวถึงการคุ้มครองที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะได้รับ ความคุ้มครองตามกฎหมายของลาวได้ ดังนั้นเห็นได้ว่าการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประเทศลาว นั้นยังคงให้ความสำคัญเพียงสินค้าที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ แต่ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับแหล่ง ภูมิศาสตร์ก็ไม่ได้อยู่ในขอบเขตการคุ้มครองของกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของลาวฉบับนี้

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น หน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

จากการศึกษาในบทที่ 3 เป็นการศึกษาถึงความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในกฎหมายของต่างประเทศ ทำให้ทราบถึงการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในกฎหมายต่างประเทศ คือกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศลาว ว่ามีลักษณะในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไร โดยในบทนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความสอดคล้องและความแตกต่างในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ว่ามีความสอดคล้องและความแตกต่างกันอย่างไร โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยกับกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ของประเทศไทยกับกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสหภาพยุโรปในภูมิปัญญาท้องถิ่น เปรียบเทียบได้ดังนี้

เรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในสหภาพยุโรปได้มีการให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก ซึ่งได้ตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเรื่องเฉพาะเพื่อบังคับใช้ภายในของตนทั้งหมดทั้ง 27 ประเทศ และยังมีระเบียบประชาคมยุโรปที่ให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อใช้บังคับครอบคลุมประเทศสมาชิกทั้ง 27 ประเทศอีกฉบับหนึ่งเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วเรื่องการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นการเฉพาะเช่นเดียวกัน คือพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 กำหนดระบบมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์การเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหารนั้นได้แบ่งการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็น 2 ประเภทคือ สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด (Designation of Origin) และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) ส่วนของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นไม่ได้มีการแบ่งประเภทการคุ้มครองไว้แต่อย่างใด ซึ่งไทยให้การคุ้มครองในระดับเดียวกันทั้งหมด พิจารณาความแตกต่างได้ดังนี้

4.1.1 สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด (Designation of Origin)

ในระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 นั้นกำหนดนิยามสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดที่จะได้รับการคุ้มครองเอาไว้ในข้อ 4(1) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ผลิตโดยสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดมีลักษณะดังนี้

1) มีต้นกำเนิดจากสถานที่, ภูมิภาค หรือในกรณีพิเศษ ประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะ

2) มีคุณสมบัติหรือลักษณะเฉพาะอันเป็นผลโดยแท้และโดยเฉพาะมาจาก สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่มีปัจจัยทางธรรมชาติหรือมนุษย์

3) มีขั้นการผลิตที่ดำเนินไปภายในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ระบุ

4.1.2 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication)

ในระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 นั้นกำหนดนิยามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะ ได้รับการคุ้มครองเอาไว้ในข้อ 4(2) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ผลิตภัณฑ์โดยสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดมี ลักษณะ ดังนี้

- 1) ต้นกำเนิดจากสถานที่, ภูมิภาคหรือประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ
- 2) มีคุณสมบัติ, ชื่อเสียงหรือลักษณะเฉพาะอื่น ๆ อันเนื่องมาจากถิ่นกำเนิดทาง ภูมิศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวโดยแท้ และ
- 3) ที่มีขั้นการผลิตอย่างน้อยหนึ่งขั้นเกิดขึ้นในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุไว้

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการให้ความคุ้มครองระหว่างคือ สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด (Designation of Origin) และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) มีลักษณะที่แตกต่างกันอยู่ คือสิ่ง บ่งชี้แหล่งกำเนิดจะให้ความสำคัญกับเรื่องคุณสมบัติ คุณลักษณะเฉพาะที่เป็นผลโดยตรงการพื้นที่ทาง ภูมิศาสตร์ในพื้นที่นั้น และสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ต้องอาศัยปัจจัยทางธรรมชาติ และปัจจัยของ มนุษย์ ซึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กำหนดลักษณะที่แตกต่างกันโดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะเน้นทางด้าน ชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะตัว รวมถึงขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ ขั้นตอนการผลิต การ แปรรูปสำหรับการคุ้มครอง แต่ไม่ได้กล่าวถึงปัจจัยทางธรรมชาติ และปัจจัยจากมนุษย์ เมื่อกล่าวถึง ความเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดนั้นขั้นตอนทุกขั้นตอนในการเตรียมวัตถุดิบไป จนถึงการทำนายผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องทำในพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์นั้นเท่านั้น ซึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จะมีขั้นตอนใดก็ได้ที่ทำในพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์นั้นอย่างน้อยหนึ่งขั้นตอนต้องทำในพื้นที่แหล่ง ภูมิศาสตร์นั้น

กฎหมายไทยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดนิยาม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ มาตรา 3 บัญญัติว่า หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือ ใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มี คุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

เมื่อเปรียบเทียบนิยามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ ตามมาตรา3 กับนิยามของระเบียบประชาคมยุโรป 1151/2012 ที่แบ่งการคุ้มครองเป็น

2 ประเภทนั้น คือสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด (Designation of Origin) และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) ของไทยนั้นจะให้การคุ้มครองสินค้าในแบบของ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) เมื่อเทียบกับยุโรป

ขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปนั้น สหภาพยุโรปให้ความสำคัญกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาก่อนไทยโดยสหภาพยุโรปเห็นความสำคัญโดยเริ่มให้คุ้มครองไวน์ และสุรามายาวนานก่อนที่จะมีการขยายขอบเขตการคุ้มครองไปถึงสินค้าเกษตรและสินค้าอาหาร สหภาพยุโรปจึงมีกฎหมายคุ้มครองสินค้าแต่ละประเภทแยกจากกัน ส่วนประเทศไทยกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นให้การคุ้มครองสินค้าทุกประเภทในระดับเดียวกันทั้งหมด ถ้าประเทศไทยแยกการคุ้มครองเช่นเดียวกับสหภาพยุโรปมีความจำเป็นหรือไม่ ซึ่งต้องพิจารณาดังนี้

ด้วยประเทศไทยนั้นในเรื่องกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ยังเป็นเรื่องที่ถูกให้ความสำคัญน้อย และด้วยศักยภาพของไทยในปัจจุบันยังไม่ทัดเทียมประเทศในสหภาพยุโรป ในด้านสินค้าไวน์และสุราที่ประเทศชั้นนำในการส่งออกไวน์และสุรานั้นเป็นประเทศในสหภาพยุโรปทั้งสิ้น การที่จะแยกประเภทการคุ้มครองของไวน์และสุราไทยจึงยังไม่พร้อม การใช้กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 จึงเพียงพอสำหรับไทยแล้วในการให้ความคุ้มครองสินค้าในประเทศไทยเอง และ รวมไปถึงสินค้าจากต่างประเทศด้วย

ดังนั้น การที่ประเทศไทยใช้กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ฉบับเดียวกับสินค้าทุกประเภทในระดับเดียวกันนั้นเป็น ทำให้ขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีลักษณะที่กว้างกว่า การแยกประเภทของสินค้าที่จะคุ้มครอง ซึ่งเป็นการเป็นโอกาสให้กับสินค้าหัตถกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมในอนาคตที่จะเข้ามาอยู่ภายใต้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ หากไทยมีการแยกประเภทการคุ้มครองในรูปแบบเดียวกับสหภาพยุโรปโดยการแยกสินค้าแต่ละประเภทออกจากกันจะเป็นประโยชน์น้อยกว่าสำหรับประเทศไทย

สิ่งที่ได้รับความคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 ในมาตรา 5 กำหนดเอาไว้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นต้องเป็นสินค้าเกษตรและอาหารที่อยู่ในระยะเวลานี้จึงจะได้รับความคุ้มครองตาม มาตรา 5 นี้สินค้าที่นอกเหนือจากนี้จะไม่ได้รับความคุ้มครองให้เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ของไทยนั้นจะอยู่ในมาตรา 3 ให้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าสิ่งที่จะได้รับความคุ้มครองให้เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ อยู่ในคำนิยาม คำว่า สินค้า หมายถึง สิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเป็นพืชหรือผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

ดังนั้นตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ของไทย กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นต้องเป็นสินค้าทางการเกษตร หัตถกรรม และอุตสาหกรรมและส่วนของระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 ของสหภาพยุโรป กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นต้องเป็นสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งทั้งพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ของไทยและระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 ของสหภาพยุโรปนั้นไม่ได้มีขอบเขตการคุ้มครองไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์เลยแต่อย่างใด

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยกับประเทศฝรั่งเศส

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ของประเทศไทยกับกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศสในภูมิปัญญาท้องถิ่น เปรียบเทียบได้ดังนี้

ประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในรูปแบบของสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) สำหรับสินค้าเกษตรและอาหารที่สินค้านั้นต้องมีความเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์และลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นจะเน้นความสำคัญในองค์ประกอบทางด้านมนุษย์และองค์ประกอบด้านธรรมชาติ ตามกฎหมายฝรั่งเศสเครื่องหมายแหล่งกำเนิดก็คือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ชนิดพิเศษ ที่ต้องมีองค์ประกอบชื่อแหล่งภูมิศาสตร์ของประเทศ หรือสถานที่ที่บอกว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีแหล่งกำเนิดจากสถานที่ดังกล่าว คุณภาพหรือลักษณะเฉพาะของสินค้าอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมทางพื้นที่ภูมิศาสตร์ รวมถึงปัจจัยทางธรรมชาติ และปัจจัยมนุษย์ และการขั้นตอนการผลิตสินค้าในทุกขั้นตอนของสินค้านั้นจะต้องทำในพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์นั้นเท่านั้น มุ่งให้ความคุ้มครองกับสินค้าการเกษตรเป็นหลัก ในส่วนของสินค้าหัตถกรรมที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฝรั่งเศสจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าสินค้าหัตถกรรมมีลักษณะเด่นทางธรรมชาติ และปัจจัยของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ผลิตสินค้านั้น ที่ซึ่งจะบรรยายคุณลักษณะพิเศษ ความมีลักษณะเฉพาะ และความมีชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์นั้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดของฝรั่งเศสของกฎหมายนี้นั้นไม่ได้ให้ความหมายที่มีขอบเขตถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในสินค้าหัตถกรรมเอาไว้ แต่ได้กำหนดถึงสินค้าหัตถกรรมที่จะได้รับความคุ้มครองต้องพิสูจน์ ลักษณะเด่นทางธรรมชาติ และปัจจัยของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ผลิตสินค้านั้น ที่ซึ่งจะบรรยายคุณลักษณะพิเศษ ความมีลักษณะเฉพาะ และความมีชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์นั้น ซึ่งกฎหมายภายในประเทศฝรั่งเศสไม่ได้กำหนดคำนิยาม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ในส่วนของการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศสจะนำกฎหมายของสหภาพยุโรปมาใช้ในการคุ้มครองเพราะฝรั่งเศสเป็นภาคีสมาชิกในสหภาพยุโรปโดยกฎหมายที่นำมาใช้ในการคุ้มครองสิ่ง

บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็คือระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 ที่แบ่งการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ออกเป็นสองประเภท สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด (Designation of Origin) และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) มุ่งคุ้มครองเพียงผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหารและสินค้าเกษตรแปรรูป แต่ไม่มีการกล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในสินค้าหัตถกรรมที่อิงแหล่งภูมิศาสตร์ด้วย

ต่อมาในปี 2012 ฝรั่งเศสมีการนำกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้ โดนมีการเพิ่มขยายความคุ้มครองไปถึงสินค้าหัตถกรรมและสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตรได้กำหนดนิยามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าหัตถกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมเอาไว้ว่า ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและหัตถกรรมได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นอกเหนือจากสินค้าเกษตรและอาหารหากสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ ภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งทั้งคุณภาพที่ได้และชื่อเสียงที่มีมานานหรือคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นผลเนื่องมาจากแหล่งกำเนิดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยที่ไม่ได้มีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกฎหมายอื่นนอกจากพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยได้ให้ความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ นิยามของ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์คือ ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว และนิยามของคำว่าสินค้า คือ สิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลิตผลทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรมจะเห็นได้ว่าประเทศฝรั่งเศสและประเทศไทยมีการให้ความคุ้มครองถึงสินค้าหัตถกรรมแตกต่างกัน โดยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยในสินค้าหัตถกรรมนั้นต้องเป็นชื่อหรือสัญลักษณ์ ที่ใช้เรียกหรือแทนสินค้านั้นเพื่อบ่งบอกว่าสินค้านั้นเป็นอย่างไร มีคุณสมบัติ หรือมีชื่อเสียงอย่างไร ในกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยจะหมายความรวมถึงสินค้าทุกประเภททั้งสินค้าเกษตร และสินค้าหัตถกรรมเพียงแต่จะเป็นสินค้าที่ได้รับความคุ้มครองทางสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้นั้น สินค้าหัตถกรรมนั้นจะต้องอิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ สินค้าหัตถกรรมนั้นอาจเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่จะต้องรวมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ จึงทำให้เกิดผลิตผลที่มีคุณภาพ ซึ่งหากวิเคราะห์แล้วหน้ากากผีตาโชนอาจได้รับความคุ้มครองเพียงแต่ขาด ความเชื่อมโยงสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เพราะหน้ากากผีตาโชนด้านซ้ายอาศัยชื่อหรือสัญลักษณ์ ที่ใช้เรียกหรือแทนสินค้า อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหากแต่ขาดสิ่งที่ทำหน้ากานั้นไม่ได้จำเป็นต้องเป็นวัตถุดิบในการทำหน้ากากไม่จำเป็นต้องหาจากท้องถิ่นจึงขาดองค์ประกอบไป ฝรั่งเศสในการเพิ่มเติมการคุ้มครองในสินค้าหัตถกรรมและสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตร โดยผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมและหัตถกรรมได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นจะต้องมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ ภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งทั้งคุณภาพที่ได้และชื่อเสียงที่มีมานานหรือคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นผลเนื่องมาจาก

แหล่งกำเนิดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ๆ การที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงลักษณะเด่นทางธรรมชาติ และปัจจัยของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งต้องบอกถึงรายละเอียดคุณลักษณะพิเศษ ความมีลักษณะเฉพาะ และความมีชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์สินค้า หัตถกรรมและอุตสาหกรรมนั้นหากหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายจะได้รับความคุ้มครองนั้นต้องพิสูจน์ถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่น ผลประโยชน์ร่วมกัน การค้นหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสินค้า หัตถกรรมอุตสาหกรรมนั้น การแสดง การตรวจสอบระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ ผู้ยื่นคำขอจะต้องแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีความสัมพันธ์พิเศษเฉพาะกับสถานที่ที่ทำการผลิต ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจเป็นเรื่องของวัตถุดิบ กระบวนการการผลิต ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของการผลิต กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของฝรั่งเศสฉบับนี้ให้ความคุ้มครองถึงเชี่ยวชาญเฉพาะทางของการผลิต ถิ่นหน้าตาผีตาโขนของไทยอาจได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้

จะเห็นได้ว่าฝรั่งเศสมีการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกฎหมายอื่นทั่วประเทศ ฝรั่งเศส และประเทศไทย มีการให้ความคุ้มครองเฉพาะสินค้าหัตถกรรม แต่ไม่มีการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับแหล่งภูมิศาสตร์ แต่ในการคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมประเทศไทยและฝรั่งเศสมีการคุ้มครองที่คล้ายกัน แต่ฝรั่งเศสในการเพิ่มเติมการคุ้มครองในสินค้าหัตถกรรมและสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตร หัตถกรรมได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมาย ฝรั่งเศสนั้นจะต้องมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ ภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งทั้งคุณภาพที่ได้และชื่อเสียงที่มีมานานหรือคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นผลเนื่องมาจากแหล่งกำเนิดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้นที่ประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดที่ให้ขอบเขตเหมือนฝรั่งเศส ซึ่งฝรั่งเศสมีการคุ้มครองสินค้าหัตถกรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงแหล่งภูมิศาสตร์ ดังนั้นกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยและกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของฝรั่งเศสให้ความคุ้มครองในขอบเขตที่แตกต่างกัน

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยกับประเทศลาว

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ของประเทศไทยกับกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศลาวในภูมิปัญญาท้องถิ่น เปรียบเทียบได้ดังนี้

ประเทศลาวได้นำกฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาใช้ในประเทศลาวออกมาใช้ในปลายปี 2012 ซึ่งรวมอยู่ในกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของลาว ที่มีชื่อว่า ข้อเสนอแนะของสมาชิกแห่งชาติของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 2011 (Resolution of the National Assembly of the Lao People's Democratic Republic) โดยประเทศลาวให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะเป็นเครื่องหมายแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin) ดูได้จากนิยามของคำว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิในกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของลาว ที่ว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

หมายถึง เครื่องหมายที่ใช้ในการแสดงผลิตภัณฑ์ที่มีต้นกำเนิดจากประเทศแหล่งภูมิภาคท้องถิ่นหรือพื้นที่เฉพาะที่มีคุณภาพ และชื่อเสียงที่กำหนด จะเห็นได้ว่า กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของลาวนั้นไม่ได้ให้ความหมายโดยตรงของภูมิปัญญาท้องถิ่นเอาไว้เพราะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของลาวเพียงแต่ให้ความหมายไว้ว่า เครื่องหมาย สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่นำมาใช้กับผลิตภัณฑ์ ที่แสดงถึงต้นกำเนิดจากดินแดนในประเทศลาวที่มีภูมิภาคท้องถิ่นเฉพาะ ส่วนกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยได้ให้ความหมายของคำว่าสินค้าไว้ดังนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ยังได้ให้ความหมายไว้ในคำว่า สินค้า¹ หมายความว่า สิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลผลิตทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยนั้นให้ความหมาย สินค้าขึ้นหมายถึงสินค้าเกษตรสินค้านำเข้าหัตถกรรมและสินค้าอุตสาหกรรม เทียบกับลาวที่ไม่ได้มีการกำหนดสินค้าที่จะคุ้มครองไว้ ไทยจึงมีขอบเขตการคุ้มครองที่ซีกกว่าลาว

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของลาวนั้นอยู่ภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของลาว ข้อเสนอแนะของสมาชิกรัฐสภาแห่งชาติของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 2011 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลาวนั้น ต้องประกอบไปด้วย² สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต้องประกอบด้วยปัจจัยทางธรรมชาติรวมทั้งสภาพของดิน, อากาศ, น้ำ, ระบบนิเวศและสภาพธรรมชาติอื่น ๆ ตัวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประกอบด้วยปัจจัยมนุษย์รวมทั้งการรับรู้ทักษะและประสบการณ์ของผู้ผลิตและวิธีการผลิตแบบดั้งเดิมของท้องถิ่น และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวต้องมีชื่อเสียงในคุณภาพและลักษณะเฉพาะ ส่วนความหมายของคำว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยนั้นได้ให้ความหมาย สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น หมายถึง ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และสามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว ซึ่ง อาจเป็นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นนั้น รวมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ จึงทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เมื่อกล่าวถึงผลิตภัณฑ์นั้นก็ต้องนึกถึงแหล่งภูมิศาสตร์นั้นด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ระหว่างไทยและลาวแล้วมีลักษณะที่คล้ายกัน สินค้าที่จะได้รับความคุ้มครองให้เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะต้องจุดเกาะเกี่ยวกับแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น ซึ่งไม่มีขอบเขตในการให้ความคุ้มครองถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ถึงแม้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นจะสามารถอิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ก็ตาม ทั้งไทยและลาวยังคงให้ความคุ้มครองเพียงแต่สินค้านั้น ยังไม่มีการคุ้มครองภูมิปัญญาที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์

¹ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546.

² TRIPs Agreement Article 19.

ดังนั้นทั้งประเทศลาว และประเทศไทย มีการให้ความคุ้มครองเฉพาะสินค้า แต่ไม่มีการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับแหล่งภูมิศาสตร์ ส่วนสหภาพยุโรปนั้นมีการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์คือการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในขั้นตอนการผลิตไวท์และสุราเท่านั้น แต่ไม่ได้ให้ความคุ้มครองในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ หากประเทศไทยนำรูปแบบการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาของสหภาพยุโรป มาทำการพิจารณาศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยอิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

หน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายเกิดจากความเชื่อของคนในท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องภูติผีวิญญาณในสังคม เมื่อพิจารณาฮิสตอรี คือ จาริตที่จะต้องประพาศปฏิบัติในรอบสิบสองเดือน ซึ่งหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายนั้นเกิดขึ้นจากประเพณีในท้องถิ่นด่านซ้าย และความชำนาญในการประดิษฐ์หน้ากากของคนในท้องถิ่น ที่มีลวดลาย รูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์ของหน้ากากที่ไม่เหมือนที่ไหนในโลก และซึ่งฝรั่งเศสมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ให้ความคุ้มครองสินค้าเหตุการณ์อุตสาหกรรมที่คล้ายกับการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึง ลักษณะเด่นทางธรรมชาติ ปัจจัยของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ที่ซึ่งจะบรรยายคุณลักษณะพิเศษ ความมีลักษณะเฉพาะ ความมีชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์สินค้าเหตุการณ์โดย ถ้าจะได้รับความคุ้มครองนั้นผู้ยื่นขอจะต้องพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ เช่น ประโยชน์ร่วมกันในการค้นหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสินค้าเหตุการณ์อุตสาหกรรมที่จะยื่นขอ การตรวจสอบระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ ให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีความสัมพันธ์พิเศษเฉพาะกับสถานที่ที่ทำการผลิต ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจเป็นเรื่องของวัตถุดิบ กระบวนการการผลิต ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของการผลิต ดังนั้นเห็นได้ว่ากฎหมายนี้ของฝรั่งเศสคุ้มครองสินค้าเหตุการณ์ที่มีความสัมพันธ์กับความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของการผลิตของคนในท้องถิ่นที่หน้ากากผีตาโขนนั้นมีเป็นไปได้ที่หน้ากากผีตาโขนจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนี้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ความรู้ดั้งเดิมมีอยู่หลากหลาย อาทิ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่งดงามอ่อนช้อย องค์ความรู้ดั้งเดิมเกี่ยวกับการประดิษฐ์ กรรมวิธี ความเชื่อ พิธีกรรม และการละเล่นต่าง ๆ เป็นสิ่งประจำท้องถิ่นที่สามารถนำไปพัฒนาได้เป็น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นจากความคิดค้นสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษจนได้ องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าและเป็นมรดกสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนหนึ่งไปสู่อีกชุมชนหนึ่งโดยไม่มีการหวงกันหรือมีวัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์องค์ความรู้ในลักษณะนี้จึงถูกเรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge: TK)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความสามารถของบุคลากรในท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนสามารถสร้างชิ้นงานหรือผลงานที่ได้ศึกษาค้นคว้า ทดลองปฏิบัติแล้วเกิดผลเป็นที่พอใจภูมิปัญญาท้องถิ่นเมื่อนำมารวบรวมไว้ด้วยกันก็แสดงถึงความรู้ ความสามารถของภูมิปัญญาไทยความรู้ความสามารถดังกล่าวไม่เน้นความรู้ที่เกิดจากการเล่าเรียนจากสถาบัน แต่เป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

ซึ่งมีภูมิปัญญาของไทยที่สำคัญของชาวอีสานที่สืบทอดกันมาแต่โบราณอาจเป็นร้อยปีแล้ว ที่เรียกว่าการเล่นผีตาโขนของอำเภอด่านซ้ายมีลักษณะเดียวกับที่ได้อธิบายไว้ในจดหมายเหตุของฝรั่ง เพราะเป็นการเล่นที่ใส่หน้ากากผี หรือรูปสัตว์ มือถืออาวุธและมีการเดินไปตามจังหวะของดนตรี และแก่นสำคัญของการเล่นผีตาโขนคือ นำเอาตำนานพระเวสสันดรชาดก พระชาติที่ 10 ของพระพุทธเจ้าในตอนที่พระเวสสันดร เดินทางกลับเข้าเมือง บรรดาผีป่า สัมพะเวสสิมากมายต่างพากันมาส่งเสด็จจนถึงในเมือง และถือโอกาสเที่ยวชมบ้านเมืองเพราะไม่เคยเห็นมาก่อนชาวบ้านไปเจอผีเข้าต่างตื่นตกใจกลัว เพราะถูกผีแลบลิ้นปลิ้นตาหลอก แต่เมื่อบรรดาผีป่ากลับคืนสู่ป่า เหล่าพวกผีจะนำพาความโชคร้ายทุกข์โศกโรคภัยทั้งหลายทั้งปวงกลับออกจากเมืองตามไปด้วยยังเกี่ยวข้องผูกพันกับตำนานแห่งพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองด่านซ้าย คือพระธาตุสองรัก ที่เชื่อว่าสร้างโยพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยาและพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุต

แต่เป็นที่น่าเสียดาย ภูมิปัญญาท้องถิ่นผีตาโขนด่านซ้ายของไทยที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ในแหล่งภูมิศาสตร์ที่เฉพาะคืออำเภอด่านซ้ายนั้น ที่มีชื่อเสียงภายในประเทศจนถึงต่างประเทศที่มีชื่อเสียงอย่างมาก แต่ไม่มีกฎหมายฉบับใดให้ความคุ้มครองในทางกฎหมายกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์โดยเฉพาะนี้ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากาผีตาโขนในกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทยดังต่อไปนี้

1) การให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนด่านซ้าย ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

หน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายนั้นได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ในเรื่องของการสร้างสรรค์หน้ากากที่ประกอบไปด้วยเส้น แสง สี หรือสิ่งอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกัน และไม่ได้เป็นงานที่ยกเว้นไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ และหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายนั้นเป็นงานที่ผู้สวมใส่สร้างสรรค์ขึ้นเองจึงมีรูปแบบที่แตกต่างกันจึงมีผู้สร้างสรรค์ขึ้นตลอดเวลา ผู้ที่สร้างสรรค์นั้นต้องไปจดแจ้งสิทธิเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองที่ผู้สร้างสรรค์จะได้เพียงผู้เดียวเท่านั้น อาจมีปัญหามุบุคคลอื่นที่ทำหน้ากากที่คล้ายกันอาจมีการละเมิดได้ จะเห็นได้ว่าหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายนั้นเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในท้องถิ่นนั้น หากหน้ากากผีตาโขนนั้นได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์แล้วผู้ที่ขอรับความคุ้มครองในฐานะงานอันเป็นลิขสิทธิ์เป็นการขอการคุ้มครองโดยปัจเจกบุคคล รวมทั้งกฎหมายลิขสิทธิ์มุ่งคุ้มครองการแสดงออกในความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้างสรรค์ การที่จะนำกฎหมายลิขสิทธิ์มาคุ้มครองหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายจึงเป็นไปได้ หน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่องค์ความรู้ที่สะสมมาจากบรรพชน ที่คนในท้องถิ่นนั้นได้ใช้กันทุกคน ดังนั้นการเขียนลายลงบนหน้ากากที่ต่างกันเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ แต่กรรมวิธีการประดิษฐ์ดั้งเดิมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นการจะให้หน้ากากผีตาโขนได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไม่สามารถทำได้ เพราะหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่

2) การให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายตามพระราชบัญญัติ สิทธิบัตร พ.ศ. 2522

ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ฉบับแก้ไขปี พ.ศ. 2542 ไม่ได้ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายโดยตรงแต่จะเชื่อมโยงในเรื่องของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งการออกแบบผลิตภัณฑ์ในพระราชบัญญัตินี้ มีความหมายถึง รูปร่างของผลิตภัณฑ์ หรือองค์ประกอบของลวดลาย หรือสีของผลิตภัณฑ์อันมีลักษณะพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์ ต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่ออุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม ซึ่งเป็นมาตรการในการที่จะได้รับการคุ้มครอง ถ้าจะให้หน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้มีข้อสังเกตอยู่ว่า จะเป็นสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้นั้น การออกแบบต้องเป็นการออกแบบที่ใหม่ และการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นต้องสามารถใช้ในอุตสาหกรรม และหัตถกรรม ซึ่งหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายสามารถนำไปใช้ได้ไปใช้ในด้านหัตถกรรมได้แต่พระราชบัญญัตินี้เน้นการประดิษฐ์ต้องเป็นการประดิษฐ์ที่ใหม่และไม่มีการเผยแพร่หรือแพร่หลายอยู่แล้วหรือมีใช้ก่อนยื่นคำขอจดทะเบียนซึ่งไม่สอดคล้องกับหน้ากากผีตาโขนด่านซ้าย ซึ่งหน้ากากผีตาโขนด่านซ้ายนั้นเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นความรู้ของคนในท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายของคนในท้องถิ่นอำเภอด่านซ้ายจึงไม่เป็นการ

ออกแบบที่ใหม่ ดังนั้นหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายจึงไม่สามารถได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตรได้

3) การให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

การคุ้มครองหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายสำหรับกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยนั้นจะมีบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ในความหมายของคำว่า สินค้า นั้นตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลิตผลทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม ซึ่งตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้นในสินค้าเกษตร สินค้าหัตถกรรม และสินค้าอุตสาหกรรมจะเป็นการคุ้มครองในระดับเดียวกันทั้งหมด ในส่วนของสินค้าหัตถกรรมนั้นการที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะต้องเข้าตามหลักมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 คือสินค้านั้นจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับแหล่งภูมิศาสตร์ใน ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใด และสามารถบอกได้ว่าสินค้านั้นมีแหล่งที่มาจากภูมิศาสตร์ใดโดยต้องเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าวและจะต้องอิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ด้วย เช่น เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง ที่ต้องมีการผลิตในตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีเท่านั้นที่มี คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติและลักษณะเฉพาะสินค้า ที่ต้องคัดเลือกดินผสมหัวเชื้อดินเผา และหมักด้วยน้ำ และมีลวดลายเป็นลายเฉพาะที่โดดเด่นที่เป็นลายโค้ง ลายก้นชด ก้นหอย ลายรูปเรขาคณิต หากเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ในภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขน ที่ใช้ภูมิปัญญาที่คนในชุมชนสืบต่อกันมาไม่ว่าจะเป็นกรรมวิธีในการประดิษฐ์หน้ากาก ชุดที่สวมใส่ อาวุธคู่กายของผีตาโขน การเดินการเต้น ที่เป็นการเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม การละเล่น และศิลปกรรม ที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ที่ไม่สามารถได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

4) การเปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยและกฎหมายต่างประเทศในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ แยกพิจารณาได้ดังนี้

4.1) การวิเคราะห์ความแตกต่างและความสอดคล้องในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายตามกฎหมายไทยและกฎหมายกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป

จากการวิเคราะห์กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยและระเบียบประชาคมยุโรป ในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโขนด้านซ้ายนั้น พบว่าประเทศไทยและสหภาพยุโรปมีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นกฎหมายเฉพาะเหมือนกันทั้งประเทศไทยและสหภาพ

ยุโรป โดยประเทศไทยให้ความคุ้มครองกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นในรูปแบบกฎหมายเฉพาะ คือพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 และสินค้าที่จะได้รับการคุ้มครองจะเป็นสินค้าเกษตรและสินค้าหัตถกรรม ส่วนประเทศสหภาพยุโรปให้ความคุ้มครองกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นในรูปแบบกฎหมายเฉพาะเช่นเดียวกัน คือ ระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 และสินค้าที่จะได้กับการคุ้มครองนั้นระเบียบประชาคมยุโรปนี้แยกการคุ้มครองเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด (Designation of Origin) และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) โดยเน้นให้การคุ้มครองกับผลิตภัณฑ์อาหารและการเกษตร โดยระเบียบประชาคมยุโรปนี้มีข้อกำหนดที่ทำให้การคุ้มครองวิธีการผลิตและสูตรแบบดั้งเดิมที่เป็นภูมิปัญญาในการผลิตซึ่งภูมิปัญญาที่กล่าวนั้นไม่จำเป็นต้องอิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ แต่ในการคุ้มครองภูมิปัญญาของระเบียบประชาคมยุโรปนี้ให้การคุ้มครองเฉพาะผลิตภัณฑ์อาหารและการเกษตรเท่านั้น ไม่รวมถึงภูมิปัญญาของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสหภาพยุโรปไม่ได้ให้ความคุ้มครองถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหัตถกรรมในระเบียบประชาคมยุโรป เพียงแต่ให้ความคุ้มครองในภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับสินค้าอาหารและการเกษตร แต่ในการคุ้มครองเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีลักษณะในการคุ้มครองที่เหมือนกับกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย ซึ่งทั้งประเทศไทยและสหภาพยุโรปยังไม่มีกฎหมายที่ให้การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์เช่นเดียวกัน ดังนั้น กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยและระเบียบประชาคมยุโรปของสหภาพยุโรปนั้นให้ความคุ้มครองในรูปแบบที่คล้ายคลึงกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยที่ซึ่งยังไม่มีขอบเขตการคุ้มครองถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์

4.2) การวิเคราะห์ความแตกต่างและความสอดคล้องในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นตามกฎหมายไทยและกฎหมายประเทศฝรั่งเศส

จากการวิเคราะห์กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยและกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ของฝรั่งเศสในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้ากากผีตาโชนด่านซ้ายนั้น ทั้งประเทศไทยและประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายเฉพาะในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนกัน ส่วนของไทยจะเป็นกฎหมายในรูปแบบพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 โดยขอบเขตในการให้ความคุ้มครองของ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้ความคุ้มครองกับสินค้าเกษตรและสินค้าหัตถกรรม ส่วนประเทศฝรั่งเศสให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในรูปแบบสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิด โดยขอบเขตในการให้ความคุ้มครองของ ให้ความคุ้มครองกับสินค้าเกษตร โดยต่อมาประเทศฝรั่งเศสได้นำกฎหมายใหม่มาใช้คือกฎหมายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับใหม่ในปี 2014 โดยกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับใหม่ได้เพิ่มเติมการคุ้มครองในสินค้าหัตถกรรมและสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตรในรูปแบบการคุ้มครองที่เหมือนกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งรายละเอียดในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับใหม่ของฝรั่งเศสเป็นการให้ความ

คุ้มครองกับสินค้าหัตถกรรมที่จะต้องมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ ภูมิภาคหรือท้องถิ่นที่อยู่ในแหล่ง ภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งคุณภาพและชื่อเสียงที่มีมานานหรือคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นผลเนื่องมาจาก แหล่งกำเนิดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้น ๆ ซึ่งเป็นการคุ้มครองที่มีขอบเขตถึงสินค้าหัตถกรรมที่เป็นภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่อิงแหล่งภูมิศาสตร์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศสไม่ได้ให้ความ คุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับสินค้าหัตถกรรม แต่ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคให้ความคุ้มครอง ในรูปแบบที่คล้ายกับการให้ความคุ้มครองในกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยได้ให้ความคุ้มครองใน สินค้าหัตถกรรม ที่สินค้าหัตถกรรมนั้นจะต้องมีส่วนใดส่วนหนึ่งอิงกับแหล่งภูมิศาสตร์มีความสัมพันธ์ พิเศษเฉพาะกับสถานที่ที่ทำการผลิตหรือแหล่งภูมิศาสตร์ ซึ่งประเทศฝรั่งเศสมีการคุ้มครองสินค้า หัตถกรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ดังนั้นกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ของประเทศไทยและกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของฝรั่งเศสมีการให้ความคุ้มครองใน รูปแบบที่แตกต่างกัน

4.3) การวิเคราะห์ความแตกต่างและความสอดคล้องในการคุ้มครองภูมิปัญญา ท้องถิ่นตามกฎหมายไทยและกฎหมายประเทศลาว

จากการวิเคราะห์กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยและกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ ของลาวในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นหน้าากผิวดาโขนด้านซ้ายนั้น พบว่า ประเทศไทยและประเทศลาวต่างกันคือไทยมีกฎหมายเฉพาะในการบังคับใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 และสินค้าที่จะได้รับการคุ้มครองจะเป็น สินค้าเกษตรและสินค้าหัตถกรรม ต่างจากลาวที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะลาวให้ความคุ้มครองกฎหมายสิ่ง บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นในรูปแบบกฎหมายที่เรียกว่า ข้อเสนอแนะของสมัชชาแห่งชาติของ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 2011 (Resolution of the National Assembly of the Lao People's Democratic Republic) แต่เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดในกฎหมายมีลักษณะที่คล้ายกับ คือสินค้าที่จะได้รับการคุ้มครองนั้นมีต้นกำเนิดจากประเทศแหล่งภูมิภาคท้องถิ่นหรือพื้นที่เฉพาะ ที่มีคุณภาพ และชื่อเสียง โดยข้อเสนอแนะของสมัชชาแห่งชาติของประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 2011 นี้ไม่มีข้อกำหนดให้การคุ้มครองถึงวิธีการผลิตและสูตรแบบดั้งเดิมที่เป็นภูมิปัญญาใน การผลิตซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ให้การคุ้มครองเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ เท่านั้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศลาวไม่ได้ให้ความคุ้มครองถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็น วิธีการผลิตและสูตรแบบดั้งเดิมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในข้อเสนอแนะของสมัชชาแห่งชาติของ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 2011 เพียงแต่ให้การคุ้มครองในเรื่องการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะในการคุ้มครองที่เหมือนกับกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย ซึ่งทั้ง

ประเทศไทยและประเทศลาวยังไม่มีกฎหมายที่ให้การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์เช่นเดียวกัน ดังนั้น กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยและกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศลาวนั้นให้ความคุ้มครองในรูปแบบที่คล้ายคลึงกับการความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยที่ซึ่งยังไม่มีขอบเขตการคุ้มครองถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์

5.2 ข้อเสนอแนะ

ตามที่ได้เขียนไว้วิเคราะห์ระหว่างมาตรการการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศปัญหาที่ไม่มีกฎหมายใดให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ผู้เขียนขอเสนอแนวทางการแก้ไขปรับปรุงมีดังนี้

- 1) เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นและอิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ได้รับความคุ้มครองจึงควรเพิ่มบัญญัติกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นและอิงกับแหล่งภูมิศาสตร์โดยอาจวางหลักวิธีการในการให้ความคุ้มครองแก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับหัตถกรรมและอิงแหล่งภูมิศาสตร์ไว้อย่างเป็นระบบและแยกความแตกต่างระหว่างการขอรับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ
- 2) บัญญัติกฎหมายเฉพาะเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ อย่างการระบุถึงความหมายหรือนิยาม ของคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับหัตถกรรมที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ประสพการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรง คือ ความรู้ ความคิด ความเชื่อและประสบการณ์ของคนในท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อมาจากบรรพบุรุษหรือได้รับภายในท้องถิ่น อันได้แก่ วัด ครอบครัว สถานประกอบการ และองค์กร ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม และนำภูมิปัญญาที่ได้มาผลิตวัตถุดิบด้วยการสังเคราะห์หรือวัตถุดิบจากธรรมชาติรวมถึงการที่นำทั้งวัตถุดิบธรรมชาติและส่วนหนึ่งส่วนใดเป็นวัตถุดิบสังเคราะห์ มาสร้างสรรค์เป็นผลงานด้วยมือและมีการผลิตด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เกิดขึ้นนั้นเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ในพื้นที่เฉพาะพื้นที่เดียว ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นอาจต้องมียุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป และกำหนดให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์เพื่อได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์
- 3) เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญา และปกป้องผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่นในการจัดการให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ควรมีการร่วมมือกันระหว่างท้องถิ่นที่เป็นต้นกำเนิดภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นและหน่วยงานราชการในการจัดทำระเบียบหรือร่างเสนอให้มีการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ในการให้ความคุ้มครอง

4) เพื่อเป็นการป้องกันและคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรณรงค์ให้มีการสงวนรักษาเผยแพร่การให้ความคุ้มครองในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อิงกับแหล่งภูมิศาสตร์ อันเป็นการคุ้มครองผลประโยชน์ในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ท้องถิ่นจะได้รับ อันเป็นการสร้างอนุรักษ์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรายได้ในชุมชนและระดับประเทศ

5) จัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกประเภท เพื่อแก้ปัญหาการดูแลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปัจจุบันมีหน่วยงานของรัฐกำกับดูแลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แตกต่างกันออกไปทำให้การดูแลภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ทั่วถึง ทำให้เกิดปัญหาการละเมิดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแก้ไขก็ล่าช้า ที่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต้องติดต่อกันระหว่างหน่วยงาน ดังนั้นควรปรับปรุงการดูแลภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงต้องจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ในการปกป้อง และคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้อำนาจองค์กรในการดำเนินคดีกับผู้ละเมิดในทางกฎหมายทุก ๆ รูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

บรรณานุกรม

- กาญจนา สอนประดิษฐ์. (2533). *ผีตาโขน: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก www.laoftpd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=89&Itemid=65&lang=en.
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2557). *สหภาพยุโรปเตรียมให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตร*. สืบค้นจาก http://www.thaifta.com/thaifta/portals/0/eu_ginonagriprod.pdf.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2552). *เบื้องต้นกับทรัพย์สินทางปัญญา*. สืบค้นจาก <http://www.ipthailand.org/>.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2556). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย*. สืบค้นจาก http://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=31&Itemid=318.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. (2557). *ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย*. สืบค้นจาก http://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=527&Itemid=371.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). *ผีตาโขนหน้ากากแห่งอารยธรรม และตำนานอันเกริกไกร*. *วารสารวัฒนธรรม มนม้งอีสาน*, 51-55.
- กลุ่มสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. (2549). *คู่มือการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จักรกฤษณ์ ควรพจน์ และบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์. (2551). *กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อการส่งเสริมการส่งออกและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชนิดา ฅายีเนตร. (2548). *กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: ขอบเขตของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ตะวัน เดชภักดีนมงคล. (2551). *การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: ศึกษาเปรียบเทียบตามกฎหมายไทยกับสหภาพยุโรป*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- ตะวัน เดชภักดิ์นวมงคล. (2556). *การคุ้มครองสินค้าตัดกรรมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.*
- ธนพจน์ เอกโยคยะ. (2547). *กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.* กรุงเทพฯ: วิชั่น.
- ธนิต ชังถาวร. (2550). *กรอบความคิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย.* กรุงเทพฯ: กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์.
- ปัจฉิมา ธนสันติ. (2554). *การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: ตำรากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา.* กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภาแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- Painaima.com. (2556). *เทศกาลหน้ากาก ผีตาโขน. สืบค้นจาก*
[http://www.painaima.com/board/index.php?topic=649.0.](http://www.painaima.com/board/index.php?topic=649.0)
- ผีตาโขน วัดโพธิ์ชัย ด่านซ้าย. (2551). สืบค้นจาก [http://pantip.com/topic/30607502.](http://pantip.com/topic/30607502)
- ผีตาโขนผีนาร์กที่ด่านซ้ายจังหวัดเลย. (2552). สืบค้นจาก
[http://www.oknation.net/blog/supawan/2009/07/09/entry-1.](http://www.oknation.net/blog/supawan/2009/07/09/entry-1)
- พชร ลิ้มปิ่นตรา. (2550). *การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้กฎหมายไทยเปรียบเทียบความตกลงระหว่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2552). *ชุดกฎกติกา WTO เล่มที่ 5.* กรุงเทพฯ: ทรัพย์สินทางปัญญา.
- วิมาน เหล่าดุสิต. (2539). *แนวทางการคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยตามข้อตกลง TRIPs. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ลีลันด้านซ้ายกับงานบุญหลวง. (2555). สืบค้นจาก [http://www.taklong.com/pictpost/show-pictpost.php?No=514730.](http://www.taklong.com/pictpost/show-pictpost.php?No=514730)
- สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551). *เผยแพร่ พรบ. คุ้มครองภูมิปัญญาไทย ป้องกันต่างชาติฉวยโอกาส ศึกษาวิจัยแนวทางการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น. สืบค้นจาก*
[http://www.research.chula.ac.th/web/rs_news/2551/N004_02.htm.](http://www.research.chula.ac.th/web/rs_news/2551/N004_02.htm)
- MOIC. (n.d.). *Foreign trade policy department.* Retrieved from [http://www.laoftpd.com/.](http://www.laoftpd.com/)

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๔๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖
เป็นปีที่ ๕๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้
ทางภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ซึ่ง
มาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดย
อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.
๒๕๔๖”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“**สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์**” หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทน แหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

“**แหล่งภูมิศาสตร์**” หมายความว่า พื้นที่ของประเทศ เขต ภูมิภาคและท้องถิ่น และให้ หมายความว่ารวมถึงทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เกาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย

“**สินค้า**” หมายความว่า สิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิด โดยธรรมชาติหรือเป็นผลผลิตทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

“**ชื่อสามัญ**” หมายความว่า ชื่อที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นชื่อที่ใช้เรียกขานสินค้าชนิดใดชนิด หนึ่ง

“**คณะกรรมการ**” หมายความว่า คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

“**พนักงานเจ้าหน้าที่**” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้

“**นายทะเบียน**” หมายความว่า อธิบดีหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียนเพื่อ ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“**อธิบดี**” หมายความว่า อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

“**รัฐมนตรี**” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มี อำนาจแต่งตั้งนายทะเบียน ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๒

การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา ๕ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนสำหรับสินค้าใดต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นชื่อสามัญของสินค้าที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น
- (๒) เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม

อันดีของประชาชนหรือนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา ๖ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศนั้น และมีการใช้สืบเนื่องตลอดมาจนถึงวันที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนในประเทศไทย

มาตรา ๗ ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีดังนี้

- (๑) ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีเขตรับผิดชอบครอบคลุมบริเวณแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า
- (๒) บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการค้า เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า
- (๓) กลุ่มผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา ๘ ผู้ขอขึ้นทะเบียนตามมาตรา ๗ ซึ่งมีได้มีสัญชาติไทยและมีความประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) มีสัญชาติของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย
- (๒) มีภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบธุรกิจอย่างแท้จริงในประเทศไทยหรือประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

มาตรา ๙ การขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ คำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้า แหล่งภูมิศาสตร์และรายละเอียดอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ เมื่อได้รับคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่าคำขอขึ้นทะเบียนดังกล่าวเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ หรือไม่ และให้ทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอความเห็นต่อนายทะเบียนภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอขึ้นทะเบียน

มาตรา ๑๒ การตรวจสอบคำขอตามมาตรา ๑๑ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเรียกให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำชี้แจงหรือแสดงหลักฐานเพิ่มเติมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยก็ได้ ในกรณีที่จำเป็นต้องรับฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องวินิจฉัย ให้นายทะเบียนส่งเรื่องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและให้ความเห็น

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่คำขอขึ้นทะเบียนไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ ให้นายทะเบียนมีคำสั่งยกคำขอขึ้นทะเบียนนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานการตรวจสอบ และให้มีหนังสือแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำสั่ง

ผู้ขอขึ้นทะเบียนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น การอุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ เมื่อคณะกรรมการได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ขอขึ้นทะเบียนแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัย

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้ว ถ้าผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่คำขอขึ้นทะเบียนเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ และนายทะเบียนเห็นควรให้ขึ้นทะเบียนโดยมีเงื่อนไข หรือไม่มีเงื่อนไข ให้นายทะเบียนมีคำสั่งประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๖ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศโฆษณาตามมาตรา ๑๕ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำคัดค้านการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนได้

การยื่นคำคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๗ เมื่อมีการคัดค้านตามมาตรา ๑๖ ให้ส่งสำเนาคำคัดค้านให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการคัดค้าน

ให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนยื่นคำโต้แย้งภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้านและให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งสำเนาคำโต้แย้งดังกล่าวให้ผู้คัดค้าน ในกรณีที่ผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่ยื่นคำโต้แย้งให้ถือว่าผู้ขอขึ้นทะเบียนละทิ้งคำขอ

ในการพิจารณาและวินิจฉัยคำคัดค้านและคำโต้แย้ง ให้นำมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ เมื่อนายทะเบียนวินิจฉัยคำคัดค้านและคำโต้แย้งแล้วให้มีหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและผู้คัดค้านทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัย

ผู้ขอขึ้นทะเบียนและผู้คัดค้านมีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการได้ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น การอุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้ว ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

มาตรา ๑๙ เมื่อไม่มีการคัดค้านตามมาตรา ๑๖ หรือมีคำคัดค้าน แต่นายทะเบียนหรือคณะกรรมการหรือศาล แล้วแต่กรณี มีคำวินิจฉัยอันเป็นที่สุด ตามมาตรา ๑๘ หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกคำคัดค้าน ให้นายทะเบียนขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันถัดจากวันสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง หรือวันที่นายทะเบียนได้รับคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาดังกล่าว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๐ เมื่อนายทะเบียนขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตามมาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๙ แล้ว ให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีผลตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน

หมวด ๓

การแก้ไขและเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนเล็กน้อยในรายการที่รับขึ้นทะเบียน เมื่อผู้ขอขึ้นทะเบียนมีคำขอหรือเมื่อข้อผิดพลาดหรือ คลาดเคลื่อนปรากฏแก่นายทะเบียน นายทะเบียนอาจมีคำสั่งให้แก้ไขข้อผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนนั้นได้

มาตรา ๒๒ เมื่อนายทะเบียนได้รับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา ๑๙ แล้ว หากปรากฏหลักฐานภายหลังว่าการขอขึ้นทะเบียนหรือ การขึ้นทะเบียนได้ดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยอำพราง หรือโดยมีรายการข้อความ ผิดจากความเป็นจริง ในขณะที่ยื่นขึ้นทะเบียนผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอให้ นายทะเบียนส่งเรื่องให้คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนได้ การแก้ไขหรือเพิกถอน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามวรรค หนึ่งแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการได้มีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียน และให้ ประกาศโฆษณาการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนนั้นตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ปรากฏว่าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการขึ้นทะเบียนตามมาตรา ๑๙ และการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕ หรือทำให้รายการเกี่ยวกับ แหล่งภูมิศาสตร์หรือรายการอื่นเปลี่ยนแปลงไปจากที่ลงไว้ในทะเบียน ผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอให้ นายทะเบียนส่งเรื่องให้คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนได้ และให้นำความในมาตรา ๒๒ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ เว้นแต่กรณีการเพิกถอนทะเบียนโดยเหตุตามมาตรา ๕(๒) เมื่อคณะกรรมการ มีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนตามมาตรา ๒๒ หรือมาตรา ๒๓ ถ้าผู้มีส่วนได้เสียไม่เห็นด้วย กับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย นั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

หมวด ๔

การใช้และการสั่งระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา ๒๕ เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใดแล้ว ผู้ผลิตสินค้านั้นซึ่งอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นดังกล่าว หรือผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้นมีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนกับสินค้าที่ระบุตามเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕ ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามเงื่อนไขภายในเวลาที่นายทะเบียนกำหนด หากยังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรภายในเวลาดังกล่าว นายทะเบียนอาจมีคำสั่งเป็นหนังสือระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของบุคคลนั้นเป็นระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

ผู้ถูกระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามวรรคหนึ่งมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งการอุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้ว ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

มาตรา ๒๗ การกระทำได้ต่อไปนี้ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบ

(๑) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงหรือทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าสินค้าที่มีได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

(๒) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้น เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น

การกระทำได้กล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้าได้กระทำก่อนวันขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ

หมวด ๕

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่าง

มาตรา ๒๘ รัฐมนตรีอาจประกาศให้สินค้าประเภทใดเป็นสินค้า

เฉพาะอย่างก็ได้ โดยกำหนดในกฎกระทรวง

ภายใต้บังคับวรรคสี่ เมื่อประกาศให้สินค้าประเภทใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างตามวรรคหนึ่ง การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นการกระทำโดยมิชอบ แม้ว่าผู้ใช้งานจะได้ระบุแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นไว้ด้วย หรือได้ใช้คำหรือได้กระทำการใดที่แสดงให้เห็นถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นก็ตาม

การแสดงให้เห็นถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้าตามวรรคสองให้รวมถึงการใช้คำว่า “ชนิด” “ประเภท” “แบบ” หรือคำหรือสิ่งทำนองเดียวกันประกอบกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้กับสินค้านั้น

การกระทำตามวรรคสองมิให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบหากผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นระยะเวลาสิบปีติดต่อกันก่อนวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๗ หรือโดยสุจริตก่อนวันดังกล่าว

มาตรา ๒๙ ในกรณีที่สินค้าเฉพาะอย่างที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนหรือพ้องกันแต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้านั้นแล้ว ให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๖

คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา ๓๐ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ประกอบด้วยปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาอัยการสูงสุดผู้แทนสภาพนายความ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หรือโบราณคดีซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกิดสิบสี่คน โดยในจำนวนนี้ให้แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในภาคเอกชนอย่างน้อยหกคนซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้วยเป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา ๓๑ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) พิจารณาสั่งให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ตามพระราชบัญญัตินี้

- (๔) พิจารณาเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

- (๕) พิจารณาแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตามมาตรา ๑๒
- (๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๒ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๓๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วนั้น

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งครบวาระแล้ว แต่ยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่

มาตรา ๓๖ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๓๗ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ และให้นำมาตรา ๓๖ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา ๓๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้กรรมการหรือคณะอนุกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใดมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๔๐ ผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๔๑ ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือสิ่งใดต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือผู้แทนนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้หรือยินยอมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๔๓ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : - เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากประเทศไทยมีนโยบายที่จะให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อป้องกันมิให้ประชาชนสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าโดยกำหนดให้มีการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์และห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อื่นจะทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้าที่ระบุในทะเบียนในขณะเดียวกันนโยบายดังกล่าวเป็นการอนุวัติการตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีตามข้อ ๒๒ ถึงข้อ ๒๔ แห่งความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าในภาคผนวกท้ายความตกลงมารราเขตจัดตั้งองค์การการค้าโลกด้วยแต่กฎหมายไทยในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะรองรับนโยบายการให้ความคุ้มครองและรองรับพันธกรณีดังกล่าวได้ สมควรมีกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ค่าขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๒) ค่าคัดค้านการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๓) ค่าอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของนายทะเบียน	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๔) ค่าขอแก้ไขทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๕) ค่าขอเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ฉบับละ ๒๐๐ บาท
(๖) ค่าขออื่นๆ	ฉบับละ ๒๐๐ บาท

**REGULATION (EU) No 1151/2012 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE
COUNCIL
of 21 November 2012
on quality schemes for agricultural products and foodstuffs**

THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,
Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Article 43(2) and the first paragraph of Article 118 thereof,
Having regard to the proposal from the European Commission,
After transmission of the draft legislative act to the national parliaments,
Having regard to the opinion of the European Economic and Social Committee ,
Having regard to the opinion of the Committee of the Regions ,
Acting in accordance with the ordinary legislative procedure ,
Whereas:

(1) The quality and diversity of the Union's agricultural, fisheries and aquaculture production is one of its important strengths, giving a competitive advantage to the Union's producers and making a major contribution to its living cultural and gastronomic heritage. This is due to the skills and determination of Union farmers and producers who have kept traditions alive while taking into account the developments of new production methods and material.

(2) Citizens and consumers in the Union increasingly demand quality as well as traditional products. They are also concerned to maintain the diversity of the agricultural production in the Union. This generates a demand for agricultural products or foodstuffs with identifiable specific characteristics, in particular those linked to their geographical origin.

(3) Producers can only continue to produce a diverse range of quality products if they are rewarded fairly for their effort. This requires that they are able to communicate to buyers and consumers the characteristics of their product under conditions of fair competition. It also requires them to be able to correctly identify their products on the marketplace.

(4) Operating quality schemes for producers which reward them for their efforts to produce a diverse range of quality products can benefit the rural economy. This is particularly the case in less favoured areas, in mountain areas and in the most remote regions, where the farming sector accounts for a significant part of the economy and production costs are high. In this way quality schemes are able to contribute to and complement rural development policy as well as market and income support policies of the common agricultural policy (CAP). In particular, they may contribute to areas in which the farming sector is of greater economic importance and, especially, to disadvantaged areas.

(5) The Europe 2020 policy priorities as set out in the Commission Communication entitled 'Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth', include the aims of achieving a competitive economy based on knowledge and innovation and fostering a high-employment economy delivering social and territorial cohesion. Agricultural product quality policy should therefore provide producers with the right tools to better identify and promote those of their products that have specific characteristics while protecting those producers against unfair practices.

(6) The set of complementary measures envisaged should respect the principles of subsidiarity and proportionality.

(7) Agricultural product quality policy measures are laid down in Council Regulation (EEC) No 1601/91 of 10 June 1991 laying down general rules on the definition, description and presentation of aromatized wines, aromatized wine-based drinks and aromatized wine-product cocktails (4); Council Directive 2001/110/EC of 20 December 2001 relating to honey (5) and in particular in Article 2 thereof, Council Regulation (EC) No 247/2006 of 30 January 2006 laying down specific measures for agriculture in the outermost regions of the Union (6) and in particular in Article 14 thereof; Council Regulation (EC) No 509/2006 of 20 March 2006 on agricultural products and foodstuffs as traditional specialties guaranteed (7); Council Regulation (EC) No 510/2006 of 20 March 2006 on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuffs (8); Council Regulation (EC) No 1234/2007 of 22 October 2007 establishing a common organisation of

agricultural markets and on specific provisions for certain agricultural products (Single CMO Regulation) (9) and in particular in Part II, Title II, Chapter I, Section I and in Section Ia, Subsection I thereof; Council Regulation (EC) No 834/2007 of 28 June 2007 on organic production and labelling of organic products (10); and Regulation (EC) No 110/2008 of the European Parliament and of the Council of 15 January 2008 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications of spirit drinks (11).

(8) The labelling of agricultural products and foodstuffs should be subject to the general rules laid down in Directive 2000/13/EC of the European Parliament and of the Council of 20 March 2000 on the approximation of the laws of the Member States relating to the labelling, presentation and advertising of foodstuffs (12), and in particular the provisions aimed at preventing labelling that may confuse or mislead consumers.

(9) The Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on agricultural product quality policy identified the achievement of a greater overall coherence and consistency of agricultural product quality policy as a priority.

(10) The geographical indications scheme for agricultural products and foodstuffs and the traditional specialties guaranteed scheme have certain common objectives and provisions.

(11) The Union has for some time been pursuing an approach that aims to simplify the regulatory framework of the CAP. This approach should also be applied to regulations in the field of agricultural product quality policy, without, in so doing, calling into question the specific characteristics of those products.

(12) Some regulations that form part of the agricultural product quality policy have been reviewed recently but are not yet fully implemented. As a result, they should not be included in this Regulation. However, they may be incorporated at a later stage, once the legislation has been fully implemented.

(13) In the light of the aforementioned considerations, the following provisions should be amalgamated into a single legal framework comprising the new

or updated provisions of Regulations (EC) No 509/2006 and (EC) No 510/2006 and those provisions of Regulations (EC) No 509/2006 and (EC) No 510/2006 that are maintained.

(14) In the interests of clarity and transparency, Regulations (EC) No 509/2006 and (EC) No 510/2006 should therefore be repealed and replaced by this Regulation.

(15) The scope of this Regulation should be limited to the agricultural products intended for human consumption listed in Annex I to the Treaty and to a list of products outside the scope of that Annex that are closely linked to agricultural production or to the rural economy.

(16) The rules provided for in this Regulation should apply without affecting existing Union legislation on wines, aromatised wines, spirit drinks, product of organic farming, or outermost regions.

(17) The scope for designations of origin and geographical indications should be limited to products for which an intrinsic link exists between product or foodstuff characteristics and geographical origin. The inclusion in the current scheme of only certain types of chocolate as confectionery products is an anomaly that should be corrected.

(18) The specific objectives of protecting designations of origin and geographical indications are securing a fair return for farmers and producers for the qualities and characteristics of a given product, or of its mode of production, and providing clear information on products with specific characteristics linked to geographical origin, thereby enabling consumers to make more informed purchasing choices.

(19) Ensuring uniform respect throughout the Union for the intellectual property rights related to names protected in the Union is a priority that can be achieved more effectively at Union level.

(20) A Union framework that protects designations of origin and geographical indications by providing for their inclusion on a register facilitates the development of those instruments, since the resulting, more uniform, approach ensures fair competition between the producers of products bearing such indications and enhances the credibility of the products in the consumers' eyes. Provision should be

made for the development of designations of origin and geographical indications at Union level and for promoting the creation of mechanisms for their protection in third countries in the framework of the World Trade Organisation (WTO) or multilateral and bilateral agreements, thereby contributing to the recognition of the quality of products and of their model of production as a factor that adds value.

(21) In the light of the experience gained from the implementation of Council Regulation (EEC) No 2081/92 of 14 July 1992 on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuffs (13) and Regulation (EC) No 510/2006, there is a need to address certain issues, to clarify and simplify some rules and to streamline the procedures of this scheme.

(22) In the light of existing practice, the two different instruments for identifying the link between the product and its geographical origin, namely the protected designation of origin and the protected geographical indication, should be further defined and maintained. Without changing the concept of those instruments, some modifications to the definitions should be adopted in order to better take into account the definition of geographical indications laid down in the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights and to make them simpler and clearer for operators to understand.

(23) An agricultural product or foodstuff bearing such a geographical description should meet certain conditions set out in a specification, such as specific requirements aimed at protecting the natural resources or landscape of the production area or improving the welfare of farm animals.

(24) To qualify for protection in the territories of Member States, designations of origin and geographical indications should be registered only at Union level. With effect from the date of application for such registration at Union level, Member States should be able to grant transitional protection at national level without affecting intra-Union or international trade. The protection afforded by this Regulation upon registration, should be equally available to designations of origin and geographical indications of third countries that meet the corresponding criteria and that are protected in their country of origin.

(25) The registration procedure at Union level should enable any natural or legal person with a legitimate interest from a Member State, other than the Member State of the application, or from a third country, to exercise their rights by notifying their opposition.

(26) Entry in the register of protected designations of origin and protected geographical indications should also provide information to consumers and to those involved in trade.

(27) The Union negotiates international agreements, including those concerning the protection of designations of origin and geographical indications, with its trade partners. In order to facilitate the provision to the public of information about the names so protected, and in particular to ensure protection and control of the use to which those names are put, the names may be entered in the register of protected designations of origin and protected geographical indications. Unless specifically identified as designations of origin in such international agreements, the names should be entered in the register as protected geographical indications.

(28) In view of their specific nature, special provisions concerning labelling should be adopted in respect of protected designations of origin and protected geographical indications that require producers to use the appropriate Union symbols or indications on packaging. In the case of Union names, the use of such symbols or indications should be made obligatory in order to make this category of products, and the guarantees attached to them, better known to consumers and in order to permit easier identification of these products on the market, thereby facilitating checks. Taking into account the requirements of the WTO, the use of such symbols or indications should be made voluntary for third-country geographical indications and designations of origin.

(29) Protection should be granted to names included in the register with the aim of ensuring that they are used fairly and in order to prevent practices liable to mislead consumers. In addition, the means of ensuring that geographical indications and designations of origin are protected should be clarified, particularly as regards the role of producer groups and competent authorities of Member States.

(30) Provision should be made for specific derogations that permit, for transitional periods, the use of a registered name alongside other names. Those derogations should be simplified and clarified. In certain cases, in order to overcome temporary difficulties and with the long-term objective of ensuring that all producers comply with the specifications, those derogations may be granted for a period of up to 10 years.

(31) The scope of the protection granted under this Regulation should be clarified, in particular with regard to those limitations on registration of new trade marks set out in Directive 2008/95/EC of the European Parliament and of the Council of 22 October 2008 to approximate the laws of the Member States relating to trade marks (14) that conflict with the registration of protected designations of origin and protected geographical indications as is already the case for the registration of new trade marks at Union level. Such clarification is also necessary with regard to the holders of prior rights in intellectual property, in particular those concerning trade marks and homonymous names registered as protected designations of origin or as protected geographical indications.

(32) Protection of designations of origin and geographical indications should be extended to the misuse, imitation and evocation of the registered names on goods as well as on services in order to ensure a high level of protection and to align that protection with that which applies to the wine sector. When protected designations of origin or protected geographical indications are used as ingredients, the Commission Communication entitled 'Guidelines on the labelling of foodstuffs using protected designations of origin (PDOs) or protected geographical indications (PGIs) as ingredients' should be taken into account.

(33) The names already registered under Regulation (EC) No 510/2006 on 3 January 2013 should continue to be protected under this Regulation and they should be automatically included in the register.

(34) The specific objective of the scheme for traditional specialities guaranteed is to help the producers of traditional products to communicate to consumers the value-adding attributes of their product. However, as only a few names have been registered, the current scheme for traditional specialities

guaranteed has failed to realise its potential. Current provisions should therefore be improved, clarified and sharpened in order to make the scheme more understandable, operational and attractive to potential applicants.

(35) The current scheme provides the option to register a name for identification purposes without reservation of the name in the Union. As this option has not been well understood by stakeholders and since the function of identifying traditional products can be better achieved at Member State or regional level in application of the principle of subsidiarity, this option should be discontinued. In the light of experience, the scheme should only deal with the reservation of names across the Union.

(36) To ensure that names of genuine traditional products are registered under the scheme, the criteria and conditions for registration of a name should be adapted, in particular those concerning the definition of 'traditional', which should cover products that have been produced for a significant period of time.

(37) To ensure that traditional specialities guaranteed comply with their specification and are consistent, producers organised into groups should themselves define the product in a specification. The option of registering a name as a traditional speciality guaranteed should be open to third-country producers.

(38) To qualify for reservation, traditional specialities guaranteed should be registered at Union level. The entry in the register should also provide information to consumers and to those involved in the trade.

(39) In order to avoid creating unfair conditions of competition, any producer, including a third-country producer, should be able to use a registered name of a traditional speciality guaranteed, provided that the product concerned complies with the requirements of the relevant specification and the producer is covered by a system of controls. For traditional specialities guaranteed produced within the Union, the Union symbol should be indicated on the labelling and it should be possible to associate it with the indication 'traditional speciality guaranteed'.

(40) In order to protect registered names from misuse, or from practices that might mislead consumers, their use should be reserved.

(41) For those names already registered under Regulation (EC) No 509/2006 that, on 3 January 2013, would otherwise not be covered by the scope of this Regulation, the terms of use laid down in Regulation (EC) No 509/2006 should continue to apply for a transitional period.

(42) A procedure should be introduced for registering names that are registered without reservation of name pursuant to Regulation (EC) No 509/2006, enabling them to be registered with reservation of name.

(43) Provision should also be made for transitional measures applicable to registration applications received by the Commission before 3 January 2013.

(44) A second tier of quality systems, based on quality terms which add value, which can be communicated on the internal market and which are to be applied voluntarily, should be introduced. Those optional quality terms should refer to specific horizontal characteristics, with regard to one or more categories of products, farming methods or processing attributes which apply in specific areas. The optional quality term 'mountain product' has met the conditions up to now and will add value to the product on the market. In order to facilitate the application of Directive 2000/13/EC where the labelling of foodstuffs may give rise to consumer confusion in relation to optional quality terms, including in particular 'mountain products', the Commission may adopt guidelines.

(45) In order to provide mountain producers with an effective tool to better market their product and to reduce the actual risks of consumer confusion as to the mountain provenance of products in the market place, provision should be made for the definition at Union level of an optional quality term for mountain products. The definition of mountain areas should build on the general classification criteria employed to identify a mountain area in Council Regulation (EC) No 1257/1999 of 17 May 1999 on support for rural development from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) (15).

(46) The added value of the geographical indications and traditional specialities guaranteed is based on consumer trust. It is only credible if accompanied by effective verification and controls. Those quality schemes should be subject to a monitoring system of official controls, in line with the principles set out in Regulation

(EC) No 882/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on official controls performed to ensure the verification of compliance with feed and food law, animal health and animal welfare rules (16), and should include a system of checks at all stages of production, processing and distribution. In order to help Member States to better apply provisions of Regulation (EC) No 882/2004 for the controls of geographical indications and traditional specialities guaranteed, references to the most relevant articles should be mentioned in this Regulation.

(47) To guarantee to the consumer the specific characteristics of geographical indications and traditional specialities guaranteed, operators should be subject to a system that verifies compliance with the product specification.

(48) In order to ensure that they are impartial and effective, the competent authorities should meet a number of operational criteria. Provisions on delegating some competences of performing specific control tasks to control bodies should be envisaged.

(49) European standards (EN standards) developed by the European Committee for Standardisation (CEN) and international standards developed by the International Organisation for Standardisation (ISO) should be used for the accreditation of the control bodies as well as by those bodies for their operations. The accreditation of those bodies should take place in accordance with Regulation (EC) No 765/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 setting out the requirements for accreditation and market surveillance relating to the marketing of products (17).

(50) Information on control activities for geographical indications and traditional specialities guaranteed should be included in the multiannual national control plans and annual report prepared by the Member States in accordance with Regulation (EC) No 882/2004.

(51) Member States should be authorised to charge a fee to cover the costs incurred.

(52) Existing rules concerning the continued use of names that are generic should be clarified so that generic terms that are similar to or form part of a name or term that is protected or reserved should retain their generic status.

(53) The date for establishing the seniority of a trade mark and of a designation of origin or a geographical indication should be that of the date of application of the trade mark for registration in the Union or in the Member States and the date of application for protection of a designation of origin or a geographical indication to the Commission.

(54) The provisions dealing with the refusal or coexistence of a designation of origin or a geographical indication on the ground of conflict with a prior trade mark should continue to apply.

(55) The criteria by which subsequent trade marks should be refused or, if registered, invalidated on the ground that they conflict with a prior designation of origin or geographical indication should correspond to the scope of protection of designation of origin or a geographical indication laid down.

(56) The provisions of systems establishing intellectual property rights, and particularly of those established by the quality scheme for designations of origin and geographical indications or those established under trade mark law, should not be affected by the reservation of names and the establishment of indications and symbols pursuant to the quality schemes for traditional specialities guaranteed and for optional quality terms.

(57) The role of groups should be clarified and recognised. Groups play an essential role in the application process for the registration of names of designations of origin and geographical indications and traditional specialities guaranteed, as well as in the amendment of specifications and cancellation requests. The group can also develop activities related to the surveillance of the enforcement of the protection of the registered names, the compliance of the production with the product specification, the information and promotion of the registered name as well as, in general, any activity aimed at improving the value of the registered names and effectiveness of the quality schemes. Moreover, it should monitor the position of the products on the market. Nevertheless, these activities should not facilitate nor lead to anti-competitive conduct incompatible with Articles 101 and 102 of the Treaty.

(58) To ensure that registered names of designations of origin and geographical indications and traditional specialities guaranteed meet the conditions

laid down by this Regulation, applications should be examined by the national authorities of the Member State concerned, in compliance with minimum common provisions, including a national opposition procedure. The Commission should subsequently scrutinise applications to ensure that there are no manifest errors and that Union law and the interests of stakeholders outside the Member State of application have been taken into account.

(59) Registration as designations of origin, geographical indications and traditional specialties guaranteed should be open to names that relate to products originating in third countries and that satisfy the conditions laid down by this Regulation.

(60) The symbols, indications and abbreviations identifying participation in a quality scheme, and the rights therein pertaining to the Union, should be protected in the Union as well as in third countries with the aim of ensuring that they are used on genuine products and that consumers are not misled as to the qualities of products. Furthermore, in order for the protection to be effective, the Commission should have recourse to reasonable budget resources on a centralised basis within the framework of Council Regulation (EC) No 1698/2005 of 20 September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) (18) and in accordance with Article 5 of Council Regulation (EC) No 1290/2005 of 21 June 2005 on the financing of the common agricultural policy (19).

(61) The registration procedure for protected designations of origin, protected geographical indications and traditional specialties guaranteed, including the scrutiny and the opposition periods, should be shortened and improved, in particular as regards decision making. The Commission, in certain circumstances acting with the assistance of Member States, should be responsible for decision-making on registration. Procedures should be laid down to allow the amendment of product specifications after registration and the cancellation of registered names, in particular if the product no longer complies with the corresponding product specification or if a name is no longer used in the market place.

(62) In order to facilitate cross-border applications for joint registration of protected designations of origin, protected geographical indications or traditional specialities guaranteed, provision should be made for appropriate procedures.

(63) In order to supplement or amend certain non-essential elements of this Regulation, the power to adopt acts in accordance with Article 290 of the Treaty should be delegated to the Commission in respect of supplementing the list of products set out in Annex I to this Regulation; establishing the restrictions and derogations with regard to the sourcing of feed in the case of a designation of origin; establishing restrictions and derogations with regard to the slaughtering of live animals or with regard to the sourcing of raw materials; laying down rules which limit the information contained in the product specification; establishing the Union symbols; laying down additional transitional rules in order to protect the rights and legitimate interests of producers or stakeholders concerned; laying down further details on the eligibility criteria for the names of traditional specialities guaranteed; laying down detailed rules relating to the criteria for optional quality terms; reserving an additional optional quality term, laying down its conditions of use and amending those conditions; laying down derogations to the use of the term 'mountain product' and establishing the methods of production, and other criteria relevant for the application of that optional quality term, in particular, laying down the conditions under which raw materials or feedstuffs are permitted to come from outside the mountain areas; laying down additional rules for determining the generic status of terms in the Union; laying down rules for determining the use of the name of a plant variety or of an animal breed; defining the rules for carrying out the national objection procedure for joint applications concerning more than one national territory; and for complementing the rules of the application process, the opposition process, the amendment application process and the cancellation process in general. It is of particular importance that the Commission carry out appropriate consultations during its preparatory work, including at expert level. The Commission, when preparing and drawing up delegated acts, should ensure a simultaneous, timely and appropriate transmission of relevant documents to the European Parliament and to the Council.

(64) In order to ensure uniform conditions for the implementation of this Regulation, implementing powers should be conferred on the Commission as regards laying down rules on the form of the product specification; laying down detailed rules on the form and content of the register of protected designations of origin and protected geographical indications; defining the technical characteristics of the Union symbols and indications as well as the rules on their use on products, including the appropriate linguistic versions to be used; granting and extending transitional periods for temporary derogations for use of protected designations of origin and protected geographical indication; laying down detailed rules on the form and content of the register of traditional specialities guaranteed; laying down rules for the protection of traditional specialities guaranteed; laying down all measures relating to forms, procedures and other technical details for the application of Title IV; laying down rules for the use of optional quality terms; laying down rules for the uniform protection of indications, abbreviations and symbols referring to the quality schemes; laying down detailed rules on the procedure, form and presentation of applications for registration and of oppositions; rejecting the application; deciding on the registration of a name if an agreement has not been reached; laying down detailed rules on the procedure, form and presentation of an amendment application; cancelling the registration of a protected designation of origin, a protected geographical indication or a traditional speciality guaranteed; and laying down detailed rules on the procedure and form of the cancellation process and on the presentation of the requests for cancellation. Those powers should be exercised in accordance with Regulation (EU) No 182/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 February 2011 laying down the rules and general principles concerning mechanisms for control by Member States of the Commission's exercise of implementing powers (20).

(65) In respect of establishing and maintaining registers of protected designations of origin, protected geographical indications and traditional specialities guaranteed, recognised under this scheme; defining the means by which the name and address of product certification bodies are to be made public; and registering a name if there is no notice of opposition or no admissible reasoned statement of

opposition or in the case there is one the agreement has been reached, the Commission should be empowered to adopt implementing acts without applying Regulation (EU) No 182/2011,

TITLE I

GENERAL PROVISIONS

Article 1

Objectives

1. This Regulation aims to help producers of agricultural products and foodstuffs to communicate the product characteristics and farming attributes of those products and foodstuffs to buyers and consumers, thereby ensuring:

- (a) fair competition for farmers and producers of agricultural products and foodstuffs having value-adding characteristics and attributes;
- (b) the availability to consumers of reliable information pertaining to such products;
- (c) respect for intellectual property rights; and
- (d) the integrity of the internal market.

The measures set out in this Regulation are intended to support agricultural and processing activities and the farming systems associated with high quality products, thereby contributing to the achievement of rural development policy objectives.

2. This Regulation establishes quality schemes which provide the basis for the identification and, where appropriate, protection of names and terms that, in particular, indicate or describe agricultural products with:

- (a) value-adding characteristics; or
- (b) value-adding attributes as a result of the farming or processing methods used in their production, or of the place of their production or marketing.

Article 2

Scope

1. This Regulation covers agricultural products intended for human consumption listed in Annex I to the Treaty and other agricultural products and foodstuffs listed in Annex I to this Regulation.

In order to take into account international commitments or new production methods or material, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, supplementing the list of products set out in Annex I to this Regulation. Such products shall be closely linked to agricultural products or to the rural economy.

2. This Regulation shall not apply to spirit drinks, aromatised wines or grapevine products as defined in Annex XIb to Regulation (EC) No 1234/2007, with the exception of wine-vinegars.

3. This Regulation shall apply without prejudice to other specific Union provisions relating to the placing of products on the market and, in particular, to the single common organisation of the markets, and to food labelling.

4. Directive 98/34/EC of the European Parliament and of the Council of 22 June 1998 laying down a procedure for the provision of information in the field of technical standards and regulations and of rules on Information Society services (21) shall not apply to the quality schemes established by this Regulation.

Article 3

Definitions

For the purposes of this Regulation the following definitions shall apply:

- (1) 'quality schemes' means the schemes established under Titles II, III and IV;
- (2) 'group' means any association, irrespective of its legal form, mainly composed of producers or processors working with the same product;
- (3) 'traditional' means proven usage on the domestic market for a period that allows transmission between generations; this period is to be at least 30 years;

- (4) 'labelling' means any words, particulars, trade marks, brand name, pictorial matter or symbol relating to a foodstuff and placed on any packaging, document, notice, label, ring or collar accompanying or referring to such foodstuff;
- (5) 'specific character' in relation to a product means the characteristic production attributes which distinguish a product clearly from other similar products of the same category;
- (6) 'generic terms' means the names of products which, although relating to the place, region or country where the product was originally produced or marketed, have become the common name of a product in the Union;
- (7) 'production step' means production, processing or preparation;
- (8) 'processed products' means foodstuffs resulting from the processing of unprocessed products. Processed products may contain ingredients that are necessary for their manufacture or to give them specific characteristics.

TITLE II

PROTECTED DESIGNATIONS OF ORIGIN AND PROTECTED GEOGRAPHICAL INDICATIONS

Article 4

Objective

A scheme for protected designations of origin and protected geographical indications is established in order to help producers of products linked to a geographical area by:

- (a) securing fair returns for the qualities of their products;
- (b) ensuring uniform protection of the names as an intellectual property right in the territory of the Union;
- (c) providing clear information on the value-adding attributes of the product to consumers.

Article 5

Requirements for designations of origin and geographical indications

1. For the purpose of this Regulation, 'designation of origin' is a name which identifies a product:

- (a) originating in a specific place, region or, in exceptional cases, a country;
- (b) whose quality or characteristics are essentially or exclusively due to a particular geographical environment with its inherent natural and human factors; and
- (c) the production steps of which all take place in the defined geographical area.

2. For the purpose of this Regulation, 'geographical indication' is a name which identifies a product:

- (a) originating in a specific place, region or country;
- (b) whose given quality, reputation or other characteristic is essentially attributable to its geographical origin; and
- (c) at least one of the production steps of which take place in the defined geographical area.

3. Notwithstanding paragraph 1, certain names shall be treated as designations of origin even though the raw materials for the products concerned come from a geographical area larger than, or different from, the defined geographical area, provided that:

- (a) the production area of the raw materials is defined;
- (b) special conditions for the production of the raw materials exist;
- (c) there are control arrangements to ensure that the conditions referred to in point (b) are adhered to; and
- (d) the designations of origin in question were recognised as designations of origin in the country of origin before 1 May 2004.

Only live animals, meat and milk may be considered as raw materials for the purposes of this paragraph.

4. In order to take into account the specific character of production of products of animal origin, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, concerning restrictions and derogations with regard to the sourcing of feed in the case of a designation of origin.

In addition, in order to take into account the specific character of certain products or areas, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts in accordance with Article 56, concerning restrictions and derogations with regard to the slaughtering of live animals or with regard to the sourcing of raw materials.

These restrictions and derogations shall, based on objective criteria, take into account quality or usage and recognised know-how or natural factors.

Article 6

Generic nature, conflicts with names of plant varieties and animal breeds, with homonyms and trade marks

1. Generic terms shall not be registered as protected designations of origin or protected geographical indications.

2. A name may not be registered as a designation of origin or geographical indication where it conflicts with a name of a plant variety or an animal breed and is likely to mislead the consumer as to the true origin of the product.

3. A name proposed for registration that is wholly or partially homonymous with a name already entered in the register established under Article 11 may not be registered unless there is sufficient distinction in practice between the conditions of local and traditional usage and presentation of the homonym registered subsequently and the name already entered in the register, taking into account the need to ensure equitable treatment of the producers concerned and that consumers are not misled.

A homonymous name which misleads the consumer into believing that products come from another territory shall not be registered even if the name is accurate as far as the actual territory, region or place of origin of the products in question is concerned.

4. A name proposed for registration as a designation of origin or geographical indication shall not be registered where, in the light of a trade mark's reputation and renown and the length of time it has been used, registration of the name proposed as the designation of origin or geographical indication would be liable to mislead the consumer as to the true identity of the product.

Article 7

Product specification

1. A protected designation of origin or a protected geographical indication shall comply with a specification which shall include at least:

- (a) the name to be protected as a designation of origin or geographical indication, as it is used, whether in trade or in common language, and only in the languages which are or were historically used to describe the specific product in the defined geographical area;
- (b) a description of the product, including the raw materials, if appropriate, as well as the principal physical, chemical, microbiological or organoleptic characteristics of the product;
- (c) the definition of the geographical area delimited with regard to the link referred to in point (f)(i) or (ii) of this paragraph, and, where appropriate, details indicating compliance with the requirements of Article 5(3);
- (d) evidence that the product originates in the defined geographical area referred to in Article 5(1) or (2);
- (e) a description of the method of obtaining the product and, where appropriate, the authentic and unvarying local methods as well as information concerning packaging, if the applicant group so determines and gives sufficient product-specific justification as to why the packaging must take place in the defined geographical area to safeguard quality, to ensure the origin or to ensure control, taking into account Union law, in particular that on the free movement of goods and the free provision of services;
- (f) details establishing the following:
 - (i) the link between the quality or characteristics of the product and the geographical environment referred to in Article 5(1); or
 - (ii) where appropriate, the link between a given quality, the reputation or other characteristic of the product and the geographical origin referred to in Article 5(2);
- (g) the name and address of the authorities or, if available, the name and address of bodies verifying compliance with the provisions of the product specification pursuant to Article 37 and their specific tasks;

(h) any specific labelling rule for the product in question.

2. In order to ensure that product specifications provide relevant and succinct information, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, laying down rules which limit the information contained in the specification referred to in paragraph 1 of this Article, where such a limitation is necessary to avoid excessively voluminous applications for registration.

The Commission may adopt implementing acts laying down rules on the form of the specification. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

Article 8

Content of application for registration

1. An application for registration of a designation of origin or geographical indication pursuant to Article 49(2) or (5) shall include at least:

- (a) the name and address of the applicant group and of the authorities or, if available, bodies verifying compliance with the provisions of the product specification;
- (b) the product specification provided for in Article 7;
- (c) a single document setting out the following:
 - (i) the main points of the product specification: the name, a description of the product, including, where appropriate, specific rules concerning packaging and labelling, and a concise definition of the geographical area;
 - (ii) a description of the link between the product and the geographical environment or geographical origin referred to in Article 5(1) or (2), as the case may be, including, where appropriate, the specific elements of the product description or production method justifying the link.

An application as referred to in Article 49(5) shall, in addition, include proof that the name of the product is protected in its country of origin.

2. An application dossier referred to in Article 49(4) shall comprise:

- (a) the name and address of the applicant group;
- (b) the single document referred to in point (c) of paragraph 1 of this Article;

- (c) a declaration by the Member State that it considers that the application lodged by the applicant group and qualifying for the favourable decision meets the conditions of this Regulation and the provisions adopted pursuant thereto;
- (d) the publication reference of the product specification.

Article 9

Transitional national protection

A Member State may, on a transitional basis only, grant protection to a name under this Regulation at national level, with effect from the date on which an application is lodged with the Commission.

Such national protection shall cease on the date on which either a decision on registration under this Regulation is taken or the application is withdrawn.

Where a name is not registered under this Regulation, the consequences of such national protection shall be the sole responsibility of the Member State concerned.

The measures taken by Member States under the first paragraph shall produce effects at national level only, and they shall have no effect on intra-Union or international trade.

Article 10

Grounds for opposition

1. A reasoned statement of opposition as referred to in Article 51(2) shall be admissible only if it is received by the Commission within the time limit set out in that paragraph and if it:

- (a) shows that the conditions referred to in Article 5 and Article 7(1) are not complied with;
- (b) shows that the registration of the name proposed would be contrary to Article 6(2), (3) or (4);
- (c) shows that the registration of the name proposed would jeopardise the existence of an entirely or partly identical name or of a trade mark or the existence of

products which have been legally on the market for at least five years preceding the date of the publication provided for in point (a) of Article 50(2); or
(d) gives details from which it can be concluded that the name for which registration is requested is a generic term.

2. The grounds for opposition shall be assessed in relation to the territory of the Union.

Article 11

Register of protected designations of origin and protected geographical indications

1. The Commission shall adopt implementing acts, without applying the procedure referred to in Article 57(2), establishing and maintaining a publicly accessible updated register of protected designations of origin and protected geographical indications recognised under this scheme.

2. Geographical indications pertaining to products of third countries that are protected in the Union under an international agreement to which the Union is a contracting party may be entered in the register. Unless specifically identified in the said agreement as protected designations of origin under this Regulation, such names shall be entered in the register as protected geographical indications.

3. The Commission may adopt implementing acts laying down detailed rules on the form and content of the register. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

4. The Commission shall make public and regularly update the list of the international agreements referred to in paragraph 2 as well as the list of geographical indications protected under those agreements.

Article 12

Names, symbols and indications

1. Protected designations of origin and protected geographical indications may be used by any operator marketing a product conforming to the corresponding specification.
2. Union symbols designed to publicise protected designations of origin and protected geographical indications shall be established.
3. In the case of products originating in the Union that are marketed under a protected designation of origin or a protected geographical indication registered in accordance with the procedures laid down in this Regulation, the Union symbols associated with them shall appear on the labelling. In addition, the registered name of the product should appear in the same field of vision. The indications 'protected designation of origin' or 'protected geographical indication' or the corresponding abbreviations 'PDO' or 'PGI' may appear on the labelling.
4. In addition, the following may also appear on the labelling: depictions of the geographical area of origin, as referred to in Article 5, and text, graphics or symbols referring to the Member State and/or region in which that geographical area of origin is located.
5. Without prejudice to Directive 2000/13/EC, the collective geographical marks referred to in Article 15 of Directive 2008/95/EC may be used on labels, together with the protected designation of origin or protected geographical indication.
6. In the case of products originating in third countries marketed under a name entered in the register, the indications referred to in paragraph 3 or the Union symbols associated with them may appear on the labelling.
7. In order to ensure that the appropriate information is communicated to the consumer, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, establishing the Union symbols.

The Commission may adopt implementing acts defining the technical characteristics of the Union symbols and indications as well as the rules of their use on the products marketed under a protected designation of origin or a protected

geographical indication, including rules concerning the appropriate linguistic versions to be used. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

Article 13

Protection

1. Registered names shall be protected against:

- (a) any direct or indirect commercial use of a registered name in respect of products not covered by the registration where those products are comparable to the products registered under that name or where using the name exploits the reputation of the protected name, including when those products are used as an ingredient;
- (b) any misuse, imitation or evocation, even if the true origin of the products or services is indicated or if the protected name is translated or accompanied by an expression such as 'style', 'type', 'method', 'as produced in', 'imitation' or similar, including when those products are used as an ingredient;
- (c) any other false or misleading indication as to the provenance, origin, nature or essential qualities of the product that is used on the inner or outer packaging, advertising material or documents relating to the product concerned, and the packing of the product in a container liable to convey a false impression as to its origin;
- (d) any other practice liable to mislead the consumer as to the true origin of the product.

Where a protected designation of origin or a protected geographical indication contains within it the name of a product which is considered to be generic, the use of that generic name shall not be considered to be contrary to points (a) or (b) of the first subparagraph.

2. Protected designations of origin and protected geographical indications shall not become generic.

3. Member States shall take appropriate administrative and judicial steps to prevent or stop the unlawful use of protected designations of origin and protected

geographical indications, as referred to in paragraph 1, that are produced or marketed in that Member State.

To that end Member States shall designate the authorities that are responsible for taking these steps in accordance with procedures determined by each individual Member State.

These authorities shall offer adequate guarantees of objectivity and impartiality, and shall have at their disposal the qualified staff and resources necessary to carry out their functions.

Article 14

Relations between trade marks, designations of origin and geographical indications

1. Where a designation of origin or a geographical indication is registered under this Regulation, the registration of a trade mark the use of which would contravene Article 13(1) and which relates to a product of the same type shall be refused if the application for registration of the trade mark is submitted after the date of submission of the registration application in respect of the designation of origin or the geographical indication to the Commission.

Trade marks registered in breach of the first subparagraph shall be invalidated.

The provisions of this paragraph shall apply notwithstanding the provisions of Directive 2008/95/EC.

2. Without prejudice to Article 6(4), a trade mark the use of which contravenes Article 13(1) which has been applied for, registered, or established by use if that possibility is provided for by the legislation concerned, in good faith within the territory of the Union, before the date on which the application for protection of the designation of origin or geographical indication is submitted to the Commission, may continue to be used and renewed for that product notwithstanding the registration of a designation of origin or geographical indication, provided that no grounds for its invalidity or revocation exist under Council Regulation (EC) No 207/2009 of 26 February 2009 on the Community trade mark (22) or under Directive

2008/95/EC. In such cases, the use of the protected designation of origin or protected geographical indication shall be permitted as well as use of the relevant trade marks.

Article 15

Transitional periods for use of protected designations of origin and protected geographical indications

1. Without prejudice to Article 14, the Commission may adopt implementing acts granting a transitional period of up to five years to enable products originating in a Member State or a third country the designation of which consists of or contains a name that contravenes Article 13(1) to continue to use the designation under which it was marketed on condition that an admissible statement of opposition under Article 49(3) or Article 51 shows that:

- (a) the registration of the name would jeopardise the existence of an entirely or partly identical name; or
- (b) such products have been legally marketed with that name in the territory concerned for at least five years preceding the date of the publication provided for point (a) of Article 50(2).

Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

2. Without prejudice to Article 14, the Commission may adopt implementing acts extending the transitional period mentioned in paragraph 1 of this Article to 15 years in duly justified cases where it is shown that:

- (a) the designation referred to in paragraph 1 of this Article has been in legal use consistently and fairly for at least 25 years before the application for registration was submitted to the Commission;
- (b) the purpose of using the designation referred to in paragraph 1 of this Article has not, at any time, been to profit from the reputation of the registered name and it is shown that the consumer has not been nor could have been misled as to the true origin of the product.

Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

3. When using a designation referred to in paragraphs 1 and 2, the indication of country of origin shall clearly and visibly appear on the labelling.

4. To overcome temporary difficulties with the long-term objective of ensuring that all producers in the area concerned comply with the specification, a Member State may grant a transitional period of up to 10 years, with effect from the date on which the application is lodged with the Commission, on condition that the operators concerned have legally marketed the products in question, using the names concerned continuously for at least the five years prior to the lodging of the application to the authorities of the Member State and have made that point in the national opposition procedure referred to in Article 49(3).

The first subparagraph shall apply *mutatis mutandis* to a protected geographical indication or protected designation of origin referring to a geographical area situated in a third country, with the exception of the opposition procedure.

Such transitional periods shall be indicated in the application dossier referred to in Article 8(2).

Article 16

Transitional provisions

1. Names entered in the register provided for in Article 7(6) of Regulation (EC) No 510/2006 shall automatically be entered in the register referred to in Article 11 of this Regulation. The corresponding specifications shall be deemed to be the specifications referred to in Article 7 of this Regulation. Any specific transitional provisions associated with such registrations shall continue to apply.

2. In order to protect the rights and legitimate interests of producers or stakeholders concerned, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, concerning additional transitional rules.

3. This Regulation shall apply without prejudice to any right of coexistence recognised under Regulation (EC) No 510/2006 in respect of designations of origin and geographical indications, on the one hand, and trade marks, on the other.

TITLE III
TRADITIONAL SPECIALITIES GUARANTEED

Article 17

Objective

A scheme for traditional specialities guaranteed is established to safeguard traditional methods of production and recipes by helping producers of traditional product in marketing and communicating the value-adding attributes of their traditional recipes and products to consumers.

Article 18

Criteria

1. A name shall be eligible for registration as a traditional speciality guaranteed where it describes a specific product or foodstuff that:
 - (a) results from a mode of production, processing or composition corresponding to traditional practice for that product or foodstuff; or
 - (b) is produced from raw materials or ingredients that are those traditionally used.
2. For a name to be registered as a traditional speciality guaranteed, it shall:
 - (a) have been traditionally used to refer to the specific product; or
 - (b) identify the traditional character or specific character of the product.
3. If it is demonstrated in the opposition procedure under Article 51 that the name is also used in another Member State or in a third country, in order to distinguish comparable products or products that share an identical or similar name, the decision on registration taken in accordance with Article 52(3) may provide that the name of the traditional speciality guaranteed is to be accompanied by the claim 'made following the tradition of' immediately followed by the name of a country or a region thereof.
4. A name may not be registered if it refers only to claims of a general nature used for a set of products, or to claims provided for by particular Union legislation.

5. In order to ensure the smooth functioning of the scheme, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, concerning further details of the eligibility criteria laid down in this Article.

Article 19

Product specification

1. A traditional speciality guaranteed shall comply with a specification which shall comprise:

- (a) the name proposed for registration, in the appropriate language versions;
- (b) a description of the product including its main physical, chemical, microbiological or organoleptic characteristics, showing the product's specific character;
- (c) a description of the production method that the producers must follow, including, where appropriate, the nature and characteristics of the raw materials or ingredients used, and the method by which the product is prepared; and
- (d) the key elements establishing the product's traditional character.

2. In order to ensure that product specifications provide relevant and succinct information, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, laying down rules which limit the information contained in the specification referred to in paragraph 1 of this Article, where such a limitation is necessary to avoid excessively voluminous applications for registration.

The Commission may adopt implementing acts laying down rules on the form of the specification. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

Article 20

Content of application for registration

1. An application for registration of a name as a traditional speciality guaranteed referred to in Article 49(2) or (5) shall comprise:
 - (a) the name and address of the applicant group;
 - (b) the product specification as provided for in Article 19.
2. An application dossier referred to in Article 49(4) shall comprise:
 - (a) the elements referred to in paragraph 1 of this Article; and
 - (b) a declaration by the Member State that it considers that the application lodged by the group and qualifying for the favourable decision meets the conditions of this Regulation and the provisions adopted pursuant thereto.

Article 21

Grounds for opposition

1. A reasoned statement of opposition as referred to in Article 51(2) shall be admissible only if it is received by the Commission before expiry of the time limit and if it:
 - (a) gives duly substantiated reasons why the proposed registration is incompatible with the terms of this Regulation; or
 - (b) shows that use of the name is lawful, renowned and economically significant for similar agricultural products or foodstuffs.
2. The criteria referred to in point (b) of paragraph 1 shall be assessed in relation to the territory of the Union.

Article 22

Register of traditional specialties guaranteed

1. The Commission shall adopt implementing acts, without applying the procedure referred to in Article 57(2), establishing and maintaining a publicly accessible updated register of traditional specialties guaranteed recognised under this scheme.
2. The Commission may adopt implementing acts laying down detailed rules on the form and content of the register. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

Article 23

Names, symbol and indication

1. A name registered as a traditional speciality guaranteed may be used by any operator marketing a product that conforms to the corresponding specification.
2. A Union symbol shall be established in order to publicise the traditional specialties guaranteed.
3. In the case of the products originating in the Union that are marketed under a traditional speciality guaranteed that is registered in accordance with this Regulation, the symbol referred to in paragraph 2 shall, without prejudice to paragraph 4, appear on the labelling. In addition, the name of the product should appear in the same field of vision. The indication 'traditional speciality guaranteed' or the corresponding abbreviation 'TSG' may also appear on the labelling. The symbol shall be optional on the labelling of traditional specialties guaranteed which are produced outside the Union.
4. In order to ensure that the appropriate information is communicated to the consumer, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, establishing the Union symbol.

The Commission may adopt implementing acts defining the technical characteristics of the Union symbol and indication, as well as the rules of their use on the products bearing the name of a traditional speciality guaranteed, including as

to the appropriate linguistic versions to be used. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

Article 24

Restriction on use of registered names

1. Registered names shall be protected against any misuse, imitation or evocation, or against any other practice liable to mislead the consumer.
2. Member States shall ensure that sales descriptions used at national level do not give rise to confusion with names that are registered.
3. The Commission may adopt implementing acts laying down rules for the protection of traditional specialities guaranteed. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2)

Article 25

Transitional provisions

1. Names registered in accordance with Article 13(2) of Regulation (EC) No 509/2006 shall be automatically entered in the register referred to in Article 22 of this Regulation. The corresponding specifications shall be deemed to be the specifications referred to in Article 19 of this Regulation. Any specific transitional provisions associated with such registrations shall continue to apply.
2. Names registered in accordance with the requirements laid down in Article 13(1) of Regulation (EC) No 509/2006, including those registered pursuant to applications referred to in the second subparagraph of Article 58(1) of this Regulation, may continue to be used under the conditions provided for in Regulation (EC) No 509/2006 until 4 January 2023 unless Member States use the procedure set out in Article 26 of this Regulation.
3. In order to protect the rights and legitimate interests of producers or stakeholders concerned, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, laying down additional transitional rules.

Article 26

Simplified procedure

1. At the request of a group, a Member State may submit, no later than 4 January 2016, to the Commission names of traditional specialities guaranteed that are registered in accordance with Article 13(1) of Regulation (EC) No 509/2006 and that comply with this Regulation.

Before submitting a name, the Member State shall initiate an opposition procedure as defined in Article 49(3) and (4).

If it is demonstrated in the course of this procedure that the name is also used in reference to comparable products or products that share an identical or similar name, the name may be complemented by a term identifying its traditional or specific character.

A group from a third country may submit such names to the Commission, either directly or through the authorities of the third country.

2. The Commission shall publish the names referred to in paragraph 1 together with the specifications for each such name in the Official Journal of the European Union within two months from reception.

3. Articles 51 and 52 shall apply.

4. Once the opposition procedure has finished, the Commission shall, where appropriate, adjust the entries in the register set out in Article 22. The corresponding specifications shall be deemed to be the specifications referred to in Article 19.

TITLE IV

OPTIONAL QUALITY TERMS

Article 27

Objective

A scheme for optional quality terms is established in order to facilitate the communication within the internal market of the value-adding characteristics or attributes of agricultural products by the producers thereof.

Article 28

National Rules

Member States may maintain national rules on optional quality terms which are not covered by this Regulation, provided that such rules comply with Union law.

Article 29

Optional quality terms

1. Optional quality terms shall satisfy the following criteria:
 - (a) the term relates to a characteristic of one or more categories of products, or to a farming or processing attribute which applies in specific areas;
 - (b) the use of the term adds value to the product as compared to products of a similar type; and
 - (c) the term has a European dimension.
2. Optional quality terms that describe technical product qualities with the purpose of putting into effect compulsory marketing standards and are not intended to inform consumers about those product qualities shall be excluded from this scheme.
3. Optional quality terms shall exclude optional reserved terms which support and complement specific marketing standards determined on a sectoral or product category basis.
4. In order to take into account the specific character of certain sectors as well as consumer expectations, the Commission shall be empowered to adopt

delegated acts, in accordance with Article 56, laying down detailed rules relating to the criteria referred to in paragraph 1 of this Article.

5. The Commission may adopt implementing acts laying down all measures related to forms, procedures or other technical details, necessary for the application of this Title. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

6. When adopting delegated and implementing acts in accordance with paragraphs 4 and 5 of this Article, the Commission shall take account of any relevant international standards.

Article 30

Reservation and amendment

1. In order to take account of the expectations of consumers, developments in scientific and technical knowledge, the market situation, and developments in marketing standards and in international standards, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, reserving an additional optional quality term and laying down its conditions of use.

2. In duly justified cases and in order to take into account the appropriate use of the additional optional quality term, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, laying down amendments to the conditions of use referred to in paragraph 1 of this Article.

Article 31

Mountain product

1. The term 'mountain product' is established as an optional quality term.

This term shall only be used to describe products intended for human consumption listed in Annex I to the Treaty in respect of which:

- (a) both the raw materials and the feedstuffs for farm animals come essentially from mountain areas;
- (b) in the case of processed products, the processing also takes place in mountain areas.

2. For the purposes of this Article, mountain areas within the Union are those delimited pursuant to Article 18(1) of Regulation (EC) No 1257/1999. For third-country products, mountain areas include areas officially designated as mountain areas by the third country or that meet criteria equivalent to those set out in Article 18(1) of Regulation (EC) No 1257/1999.

3. In duly justified cases and in order to take into account natural constraints affecting agricultural production in mountain areas, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, laying down derogations from the conditions of use referred to in paragraph 1 of this Article. In particular, the Commission shall be empowered to adopt a delegated act laying down the conditions under which raw materials or feedstuffs are permitted to come from outside the mountain areas, the conditions under which the processing of products is permitted to take place outside of the mountain areas in a geographical area to be defined, and the definition of that geographical area.

4. In order to take into account natural constraints affecting agricultural production in mountain areas, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, concerning the establishment of the methods of production, and other criteria relevant for the application of the optional quality term established in paragraph 1 of this Article.

Article 32

Product of island farming

No later than 4 January 2014 the Commission shall present a report to the European Parliament and to the Council on the case for a new term, 'product of island farming'. The term may only be used to describe the products intended for human consumption that are listed in Annex I to the Treaty the raw materials of which come from islands. In addition, for the term to be applied to processed products, processing must also take place on islands in cases where this substantially affects the particular characteristics of the final product.

That report shall, if necessary, be accompanied by appropriate legislative proposals to reserve an optional quality term 'product of island farming'.

Article 33

Restrictions on use

1. An optional quality term may only be used to describe products that comply with the corresponding conditions of use.
2. The Commission may adopt implementing acts laying down rules for the use of optional quality terms. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

Article 34

Monitoring

Member States shall undertake checks, based on a risk analysis, to ensure compliance with the requirements of this Title and, in the event of breach, shall apply appropriate administrative penalties.

TITLE V

COMMON PROVISIONS

CHAPTER I

Official controls of protected designations of origin, protected geographical indications and traditional specialities guaranteed

Article 35

Scope

The provisions of this Chapter shall apply in respect of the quality schemes set out in Title II and Title III.

Article 36

Designation of competent authority

1. In accordance with Regulation (EC) No 882/2004, Member States shall designate the competent authority or authorities responsible for official controls carried out to verify compliance with the legal requirements related to the quality schemes established by this Regulation.

Procedures and requirements of Regulation (EC) No 882/2004 shall apply *mutatis mutandis* to the official controls carried out to verify compliance with the legal requirement related to the quality schemes for all products covered by Annex I to this Regulation.

2. The competent authorities referred to in paragraph 1 shall offer adequate guarantees of objectivity and impartiality, and shall have at their disposal the qualified staff and resources necessary to carry out their functions.

3. Official controls shall cover:

(a) verification that a product complies with the corresponding product specification; and

(b) monitoring of the use of registered names to describe product placed on the market, in conformity with Article 13 for names registered under Title II and in conformity with Article 24 for names registered under Title III.

Article 37

Verification of compliance with product specification

1. In respect of protected designations of origin, protected geographical indications and traditional specialities guaranteed that designate products originating within the Union, verification of compliance with the product specification, before placing the product on the market, shall be carried out by:

- (a) one or more of the competent authorities as referred to in Article 36 of this Regulation; and/or
- (b) one or more of the control bodies within the meaning of point (5) of Article 2 of Regulation (EC) No 882/2004 operating as a product certification body.

The costs of such verification of compliance with the specifications may be borne by the operators that are subject to those controls. The Member States may also contribute to these costs.

2. In respect of designations of origin, geographical indications and traditional specialities guaranteed that designate products originating in a third country, the verification of compliance with the specifications before placing the product on the market shall be carried out by:

- (a) one or more of the public authorities designated by the third country; and/or
- (b) one or more of the product certification bodies.

3. Member States shall make public the name and address of the authorities and bodies referred to paragraph 1 of this Article, and update that information periodically.

The Commission shall make public the name and address of the authorities and bodies referred to in paragraph 2 of this Article and update that information periodically.

4. The Commission may adopt implementing acts, without applying the procedure referred to in Article 57(2), defining the means by which the name and address of product certification bodies referred to in paragraphs 1 and 2 of this Article shall be made public.

Article 38

Surveillance of the use of the name in the market place

Member States shall inform the Commission of the names and addresses of the competent authorities referred to in Article 36. The Commission shall make public the names and addresses of those authorities.

Member States shall carry out checks, based on a risk analysis, to ensure compliance with the requirements of this Regulation and, in the event of breaches, Member States shall take all necessary measures.

Article 39

Delegation by competent authorities to control bodies

1. Competent authorities may delegate, in accordance with Article 5 of Regulation (EC) No 882/2004, specific tasks related to official controls of the quality schemes to one or more control bodies.
2. Such control bodies shall be accredited in accordance with European Standard EN 45011 or ISO/IEC Guide 65 (General requirements for bodies operating product certification systems).
3. Accreditation referred to in paragraph 2 of this Article may only be performed by:
 - (a) a national accreditation body in the Union in accordance with the provisions of Regulation (EC) No 765/2008; or
 - (b) an accreditation body outside the Union that is a signatory of a multilateral recognition arrangement under the auspices of the International Accreditation Forum.

Article 40

Planning and reporting of control activities

1. Member States shall ensure that activities for the control of obligations under this Chapter are specifically included in a separate section within the multi-annual national control plans in accordance with Articles 41, 42 and 43 of Regulation (EC) No 882/2004.

2. The annual reports concerning the control of the obligations established by this Regulation shall include a separate section comprising the information laid down in Article 44 of Regulation (EC) No 882/2004.

CHAPTER II

Exceptions for certain prior uses

Article 41

Generic terms

1. Without prejudice to Article 13, this Regulation shall not affect the use of terms that are generic in the Union, even if the generic term is part of a name that is protected under a quality scheme.

2. To establish whether or not a term has become generic, account shall be taken of all relevant factors, in particular:

- (a) the existing situation in areas of consumption;
- (b) the relevant national or Union legal acts.

3. In order to fully protect the rights of interested parties, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, laying down additional rules for determining the generic status of terms referred to in paragraph 1 of this Article.

Article 42

Plant varieties and animal breeds

1. This Regulation shall not prevent the placing on the market of products the labelling of which includes a name or term protected or reserved under a quality scheme described in Title II, Title III, or Title IV that contains or comprises the name of a plant variety or animal breed, provided that the following conditions are met:

- (a) the product in question comprises or is derived from the variety or breed indicated;
- (b) consumers are not misled;
- (c) the usage of the name of the variety or breed name constitutes fair competition;
- (d) the usage does not exploit the reputation of the protected term; and
- (e) in the case of the quality scheme described in Title II, production and marketing of the product had spread beyond its area of origin prior to the date of application for registration of the geographical indication.

2. In order to further clarify the extent of rights and freedoms of food business operators to use the name of a plant variety or of an animal breed referred to in paragraph 1 of this Article, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, concerning rules for determining the use of such names.

Article 43

Relation to intellectual property

The quality schemes described in Titles III and IV shall apply without prejudice to Union rules or to those of Member States governing intellectual property, and in particular to those concerning designations of origin and geographical indications and trade marks, and rights granted under those rules.

CHAPTER III

Quality scheme indications and symbols and role of producers

Article 44

Protection of indications and symbols

1. Indications, abbreviations and symbols referring to the quality schemes may only be used in connection with products produced in conformity with the rules of the quality scheme to which they apply. This applies in particular to the following indications, abbreviations and symbols:

- (a) 'protected designation of origin', 'protected geographical indication', 'geographical indication', 'PDO', 'PGI', and the associated symbols, as provided for in Title II;
- (b) 'traditional speciality guaranteed', 'TSG', and the associated symbol, as provided for in Title III;
- (c) 'mountain product', as provided for in Title IV.

2. In accordance with Article 5 of Regulation (EC) No 1290/2005, the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) may, on the initiative of the Commission or on its behalf, finance, on a centralised basis, administrative support concerning the development, preparatory work, monitoring, administrative and legal support, legal defence, registration fees, renewal fees, trade mark watching fees, litigation fees and any other related measure required to protect the use of the indications, abbreviations and symbols referring to the quality schemes from misuse, imitation, evocation or any other practice liable to mislead the consumer, within the Union and in third countries.

3. The Commission shall adopt implementing acts laying down rules for the uniform protection of the indications, abbreviations and symbols referred to in paragraph 1 of this Article. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

Article 45

Role of groups

1. Without prejudice to specific provisions on producer organisations and inter-branch organisations as laid down in Regulation (EC) No 1234/2007, a group is entitled to:

- (a) contribute to ensuring that the quality, reputation and authenticity of their products are guaranteed on the market by monitoring the use of the name in trade and, if necessary, by informing competent authorities as referred to in Article 36, or any other competent authority within the framework of Article 13(3);
- (b) take action to ensure adequate legal protection of the protected designation of origin or protected geographical indication and of the intellectual property rights that are directly connected with them;
- (c) develop information and promotion activities aiming at communicating the value-adding attributes of the product to consumers;
- (d) develop activities related to ensuring compliance of a product with its specification;
- (e) take action to improve the performance of the scheme, including developing economic expertise, carrying out economic analyses, disseminating economic information on the scheme and providing advice to producers;
- (f) take measures to enhance the value of products and, where necessary, take steps to prevent or counter any measures which are, or risk being, detrimental to the image of those products.

2. Member States may encourage the formation and functioning of groups on their territories by administrative means. Moreover, Member States shall communicate to the Commission the name and address of the groups referred to in point 2 of Article 3. The Commission shall make this information public.

Article 46

Right to use the schemes

1. Member States shall ensure that any operator complying with the rules of a quality scheme set out in Titles II and III is entitled to be covered by the verification of compliance established pursuant to Article 37.

2. Operators who prepare and store a product marketed under the traditional speciality guaranteed, protected designation of origin or protected geographical indication schemes or who place such products on the market shall also be subject to the controls laid down in Chapter I of this Title.

3. Member States shall ensure that operators willing to adhere to the rules of a quality scheme set out in Titles III and IV are able to do so and do not face obstacles to participation that are discriminatory or otherwise not objectively founded.

Article 47

Fees

Without prejudice to Regulation (EC) No 882/2004 and in particular the provisions of Chapter VI of Title II thereof, Member States may charge a fee to cover their costs of managing the quality schemes, including those incurred in processing applications, statements of opposition, applications for amendments and requests for cancellations provided for in this Regulation.

CHAPTER IV

Application and registration processes for designations of origin, geographical indications, and traditional specialties guaranteed

Article 48

Scope of application processes

The provisions of this Chapter shall apply in respect of the quality schemes set out in Title II and Title III.

Article 49

Application for registration of names

1. Applications for registration of names under the quality schemes referred to in Article 48 may only be submitted by groups who work with the products with the name to be registered. In the case of a ‘protected designations of origin’ or ‘protected geographical indications’ name that designates a trans-border geographical area or in the case of a ‘traditional specialties guaranteed’ name, several groups from different Member States or third countries may lodge a joint application for registration.

A single natural or legal person may be treated as a group where it is shown that both of the following conditions are fulfilled:

- (a) the person concerned is the only producer willing to submit an application;
- (b) with regard to protected designations of origin and protected geographical indications, the defined geographical area possesses characteristics which differ appreciably from those of neighbouring areas or the characteristics of the product are different from those produced in neighbouring areas.

2. Where the application under the scheme set out in Title II relates to a geographical area in a Member State, or where an application under the scheme set out in Title III is prepared by a group established in a Member State, the application shall be addressed to the authorities of that Member State.

The Member State shall scrutinise the application by appropriate means in order to check that it is justified and meets the conditions of the respective scheme.

3. As part of the scrutiny referred to in the second subparagraph of paragraph 2 of this Article, the Member State shall initiate a national opposition procedure that ensures adequate publication of the application and that provides for a reasonable period within which any natural or legal person having a legitimate interest and established or resident on its territory may lodge an opposition to the application.

The Member State shall examine the admissibility of oppositions received under the scheme set out in Title II in the light of the criteria referred to in Article 10(1), or the admissibility of oppositions received under the scheme set out in Title III in the light of the criteria referred to in Article 21(1).

4. If, after assessment of any opposition received, the Member State considers that the requirements of this Regulation are met, it may take a favourable decision and lodge an application dossier with the Commission. It shall in such case inform the Commission of admissible oppositions received from a natural or legal person that have legally marketed the products in question, using the names concerned continuously for at least five years preceding the date of the publication referred to in paragraph 3.

The Member State shall ensure that its favourable decision is made public and that any natural or legal person having a legitimate interest has an opportunity to appeal.

The Member State shall ensure that the version of the product specification on which its favourable decision is based, is published, and shall provide electronic access to the product specification.

With reference to protected designations of origin and protected geographical indications, the Member State shall also ensure adequate publication of the version of the product specification on which the Commission takes its decision pursuant to Article 50(2).

5. Where the application under the scheme set out in Title II relates to a geographical area in a third country, or where an application under the scheme set out in Title III is prepared by a group established in a third country, the application

shall be lodged with the Commission, either directly or via the authorities of the third country concerned.

6. The documents referred to in this Article which are sent to the Commission shall be in one of the official languages of the Union.

7. In order to facilitate the application process, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, defining the rules for carrying out the national objection procedure for joint applications concerning more than one national territory and complementing the rules of the application process.

The Commission may adopt implementing acts laying down detailed rules on procedures, form and presentation of applications, including for applications concerning more than one national territory. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

Article 50

Scrutiny by the Commission and publication for opposition

1. The Commission shall scrutinise by appropriate means any application that it receives pursuant to Article 49, in order to check that it is justified and that it meets the conditions of the respective scheme. This scrutiny should not exceed a period of six months. Where this period is exceeded, the Commission shall indicate in writing to the applicant the reasons for the delay.

The Commission shall, at least each month, make public the list of names for which registration applications have been submitted to it, as well as their date of submission.

2. Where, based on the scrutiny carried out pursuant to the first subparagraph of paragraph 1, the Commission considers that the conditions laid down in this Regulation are fulfilled, it shall publish in the Official Journal of the European Union:

- (a) for applications under the scheme set out in Title II, the single document and the reference to the publication of the product specification;
- (b) for applications under the scheme set out in Title III, the specification.

Article 51

Opposition procedure

1. Within three months from the date of publication in the Official Journal of the European Union, the authorities of a Member State or of a third country, or a natural or legal person having a legitimate interest and established in a third country may lodge a notice of opposition with the Commission.

Any natural or legal person having a legitimate interest, established or resident in a Member State other than that from which the application was submitted, may lodge a notice of opposition with the Member State in which it is established within a time limit permitting an opposition to be lodged pursuant to the first subparagraph.

A notice of opposition shall contain a declaration that the application might infringe the conditions laid down in this Regulation. A notice of opposition that does not contain this declaration is void.

The Commission shall forward the notice of opposition to the authority or body that lodged the application without delay.

2. If a notice of opposition is lodged with the Commission and is followed within two months by a reasoned statement of opposition, the Commission shall check the admissibility of this reasoned statement of opposition.

3. Within two months after the receipt of an admissible reasoned statement of opposition, the Commission shall invite the authority or person that lodged the opposition and the authority or body that lodged the application to engage in appropriate consultations for a reasonable period that shall not exceed three months.

The authority or person that lodged the opposition and the authority or body that lodged the application shall start such appropriate consultations without undue delay. They shall provide each other with the relevant information to assess whether the application for registration complies with the conditions of this Regulation. If no agreement is reached, this information shall also be provided to the Commission.

At any time during these three months, the Commission may, at the request of the applicant extend the deadline for the consultations by a maximum of three months.

4. Where, following the appropriate consultations referred to in paragraph 3 of this Article, the details published in accordance with Article 50(2) have been substantially amended, the Commission shall repeat the scrutiny referred to in Article 50.

5. The notice of opposition, the reasoned statement of opposition and the related documents which are sent to the Commission in accordance with paragraphs 1 to 4 of this Article shall be in one of the official languages of the Union.

6. In order to establish clear procedures and deadlines for opposition, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, complementing the rules of the opposition procedure. The Commission may adopt implementing acts laying down detailed rules on procedures, form and presentation of the oppositions. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

Article 52

Decision on registration

1. Where, on the basis of the information available to the Commission from the scrutiny carried out pursuant to the first subparagraph of Article 50(1), the Commission considers that the conditions for registration are not fulfilled, it shall adopt implementing acts rejecting the application. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

2. If the Commission receives no notice of opposition or no admissible reasoned statement of opposition under Article 51, it shall adopt implementing acts, without applying the procedure referred to in Article 57(2), registering the name.

3. If the Commission receives an admissible reasoned statement of opposition, it shall, following the appropriate consultations referred to in Article 51(3), and taking into account the results thereof, either:

- (a) if an agreement has been reached, register the name by means of implementing acts adopted without applying the procedure referred to in Article 57(2), and, if necessary, amend the information published pursuant to Article 50(2) provided such amendments are not substantial; or
 - (b) if an agreement has not been reached, adopt implementing acts deciding on the registration. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).
4. Acts of registration and decisions on rejection shall be published in the Official Journal of the European Union.

Article 53

Amendment to a product specification

1. A group having a legitimate interest may apply for approval of an amendment to a product specification.

Applications shall describe and give reasons for the amendments requested.

2. Where the amendment involves one or more amendments to the specification that are not minor, the amendment application shall follow the procedure laid down in Articles 49 to 52.

However, if the proposed amendments are minor, the Commission shall approve or reject the application. In the event of the approval of amendments implying a modification of the elements referred to in Article 50(2), the Commission shall publish those elements in the Official Journal of the European Union.

For an amendment to be regarded as minor in the case of the quality scheme described in Title II, it shall not:

- (a) relate to the essential characteristics of the product;
- (b) alter the link referred to in point (f)(i) or (ii) of Article 7(1);
- (c) include a change to the name, or to any part of the name of the product;
- (d) affect the defined geographical area; or
- (e) represent an increase in restrictions on trade in the product or its raw materials.

For an amendment to be regarded as minor in the case of the quality scheme described in Title III, it shall not:

- (a) relate to the essential characteristics of the product;
- (b) introduce essential changes to the production method; or
- (c) include a change to the name, or to any part of the name of the product.

The scrutiny of the application shall focus on the proposed amendment.

3. In order to facilitate the administrative process of an amendment application, including where the amendment does not involve any change to the single document and where it concerns a temporary change in the specification resulting from the imposition of obligatory sanitary or phytosanitary measures by the public authorities, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56, complementing the rules of the amendment application process.

The Commission may adopt implementing acts laying down detailed rules on procedures, form and presentation of an amendment application. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

Article 54

Cancellation

1. The Commission may, on its own initiative or at the request of any natural or legal person having a legitimate interest, adopt implementing acts to cancel the registration of a protected designation of origin or of a protected geographical indication or of a traditional speciality guaranteed in the following cases:

- (a) where compliance with the conditions of the specification is not ensured;
- (b) where no product is placed on the market under the traditional speciality guaranteed, the protected designation of origin or the protected geographical indication for at least seven years.

The Commission may, at the request of the producers of product marketed under the registered name, cancel the corresponding registration.

Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

2. In order to ensure legal certainty that all parties have the opportunity to defend their rights and legitimate interests, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts, in accordance with Article 56 complementing the rules regarding the cancellation process.

The Commission may adopt implementing acts laying down detailed rules on procedures and form of the cancellation process, as well as on the presentation of the requests referred to in paragraph 1 of this Article. Those implementing acts shall be adopted in accordance with the examination procedure referred to in Article 57(2).

TITLE VI

PROCEDURAL AND FINAL PROVISIONS

CHAPTER I

Local farming and direct sales

Article 55

Reporting on local farming and direct sales

No later than 4 January 2014 the Commission shall present a report to the European Parliament and to the Council on the case for a new local farming and direct sales labelling scheme to assist producers in marketing their produce locally. That report shall focus on the ability of the farmer to add value to his produce through the new label, and should take into account other criteria, such as the possibilities of reducing carbon emissions and waste through short production and distribution chains.

That report shall, if necessary, be accompanied by appropriate legislative proposals on the creation of a local farming and direct sales labelling scheme.

CHAPTER II

Procedural rules

Article 56

Exercise of the delegation

1. The power to adopt the delegated acts is conferred on the Commission subject to the conditions laid down in this Article.

2. The power to adopt delegated acts referred to in the second subparagraph of Article 2(1), Article 5(4), the first subparagraph of Article 7(2), the first subparagraph of Article 12(5), Article 16(2), Article 18(5), the first subparagraph of Article 19(2), the first subparagraph of Article 23(4), Article 25(3), Article 29(4), Article 30, Article 31(3) and (4), Article 41(3), Article 42(2), the first subparagraph of Article 49(7), the first subparagraph of Article 51(6), the first subparagraph of Article 53(3) and the first subparagraph of Article 54(2) shall be conferred on the Commission for a period of five years from 3 January 2013. The Commission shall draw up a report in respect of the delegation of power not later than nine months before the end of the five-year period. The delegation of power shall be tacitly extended for periods of an identical duration, unless the European Parliament or the Council opposes such extension not later than three months before the end of each period.

3. The delegation of power referred to in the second subparagraph of Article 2(1), Article 5(4), the first subparagraph of Article 7(2), the first subparagraph of Article 12(5), Article 16(2), Article 18(5), the first subparagraph of Article 19(2), the first subparagraph of Article 23(4), Article 25(3), Article 29(4), Article 30, Article 31(3) and (4), Article 41(3), Article 42(2), the first subparagraph of Article 49(7), the first subparagraph of Article 51(6), the first subparagraph of Article 53(3) and the first subparagraph of Article 54(2) may be revoked at any time by the European Parliament or by the Council. A decision to revoke shall put an end to the delegation of the power specified in that decision. It shall take effect the day following the publication of the decision in the Official Journal of the European Union or at a later date specified therein. It shall not affect the validity of any delegated acts already in force.

4. As soon as it adopts a delegated act, the Commission shall notify it simultaneously to the European Parliament and to the Council.

5. A delegated act adopted pursuant to the second subparagraph of Article 2(1), Article 5(4), the first subparagraph of Article 7(2), the first subparagraph of Article 12(5), Article 16(2), Article 18(5), the first subparagraph of Article 19(2), the first subparagraph of Article 23(4), Article 25(3), Article 29(4), Article 30, Article 31(3) and (4), Article 41(3), Article 42(2), the first subparagraph of Article 49(7), the first subparagraph of Article 51(6), the first subparagraph of Article 53(3) and the first subparagraph of Article 54(2) shall enter into force only if no objection has been expressed either by the European Parliament or the Council within a period of two months of notification of that act to the European Parliament and the Council or if, before the expiry of that period, the European Parliament and the Council have both informed the Commission that they will not object. That period shall be extended by two months at the initiative of the European Parliament or of the Council.

Article 57

Committee procedure

1. The Commission shall be assisted by the Agricultural Product Quality Policy Committee. That committee shall be a committee within the meaning of Regulation (EU) No 182/2011.

2. Where reference is made to this paragraph, Article 5 of Regulation (EU) No 182/2011 shall apply.

Where the committee delivers no opinion, the Commission shall not adopt the draft implementing act and the third subparagraph of Article 5(4) of Regulation (EU) No 182/2011 shall apply.

CHAPTER III

Repeal and final provisions

Article 58

Repeal

1. Regulations (EC) No 509/2006 and (EC) No 510/2006 are hereby repealed. However, Article 13 of Regulation (EC) No 509/2006 shall continue to apply in respect of applications concerning products falling outside the scope of Title III of this Regulation, received by the Commission prior to the date of entry into force of this Regulation.

2. References to the repealed Regulations shall be construed as references to this Regulation and be read in accordance with the correlation table in Annex II to this Regulation.

Article 59

Entry into force

This Regulation shall enter into force on the twentieth day following that of its publication in the Official Journal of the European Union. However, Article 12(3) and Article 23(3) shall apply from 4 January 2016, without prejudice to products already placed on the market before that date. This Regulation shall be binding in its entirety and directly applicable in all Member States.

Done at Strasbourg, 21 November 2012.

For the European Parliament

The President

M. SCHULZ

For the Council

The President

A. D. MAVROYIANNIS

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล นายตฤณภัทร ถีอตรง

อีเมล armheywoy@gmail.com

ประวัติการศึกษา สำเร็จการศึกษาปริญญานิติศาสตรบัณฑิต
จาก มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปีการศึกษา 2556
สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จาก โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ สมุทรปราการ ปีการศึกษา 2552

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิในวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

วันที่ 18 เดือน มกราคม พ.ศ. 2559

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) อนงค์ ถือตรง อยู่บ้านเลขที่ 949/12 ม.1
ซอย ส่วนสี่ ถนน ปิ่นเกล้าเมืองใหม่ ตำบล/แขวง บางโพธิ์
อำเภอ/เขต เมือง จังหวัด สมุทรปราการ รหัสไปรษณีย์ 10270
เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ รหัสประจำตัว 9560400140
ระดับปริญญา ☐ ตรี ☒ โท ☐ เอก
หลักสูตร นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา - คณะ นิติศาสตร์
ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ” ฝ่ายหนึ่ง และ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ตั้งอยู่เลขที่ 119 ถนนพระราม 4 แขวงพระโขนง เขตคลองเตย
กรุงเทพมหานคร 10110 ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ” อีกฝ่ายหนึ่ง

ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ และ ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ ตกลงทำสัญญากันโดยมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิขอรับรองว่าเป็นผู้สร้างสรรค์และเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานสารนิพนธ์/
วิทยานิพนธ์หัวข้อ ปัญหาการคุ้มครองผู้บริโภคในการส่งผ่านข้อมูลจากสื่อโซเชียลมีเดีย
ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ

ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร นิติศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ
(ต่อไปนี้จะเรียกว่า “สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์”)

ข้อ 2. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิตกลงยินยอมให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยปราศจากค่าตอบแทนและไม่มี
กำหนดระยะเวลาในการนำสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่
ต่อสาธารณชน ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนาอื่น ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น อนุญาตให้ผู้อื่นใช้
สิทธิโดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยหรือไม่ก็ได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน หรือการ
กระทำอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกัน

ข้อ 3. หากกรณีมีข้อขัดแย้งในปัญหาสิทธิในสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ระหว่างผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิกับ
บุคคลภายนอกก็ดี หรือระหว่างผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิกับบุคคลภายนอกก็ดี หรือมีเหตุขัดข้องอื่นๆ
เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ อันเป็นเหตุให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่สามารถนำงานนั้นออกทำซ้ำ เผยแพร่ หรือโฆษณา
ได้ ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิยินยอมรับผิดชอบและชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในความเสียหาย
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิทั้งสิ้น

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นสองฉบับ มีข้อความเป็นอย่างเดียวกัน คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญาโดยละเอียดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อให้ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน และเก็บรักษาไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ.....ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ
(.....)

ลงชื่อ.....ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ
(ดร.ชนันนา รอดสุทธิ)
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดและศูนย์การเรียนรู้

ลงชื่อ.....พยาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤติกา ลีมลาลย์)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ลงชื่อ.....พยาน
(ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี)
ผู้อำนวยการหลักสูตร/ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร